

INTRODUCERE

1. Sistemul de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale introdus de Convenția europeană a drepturilor omului („convenția”) se întemeiază pe principiul subsidiarității. Este, în primul rând, de competența statelor părți la convenție să garanteze aplicarea acesteia, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului („Curtea”) nu trebuie să intervină decât atunci când statele nu și-au respectat obligațiile.

Controlul exercitat la Strasbourg este activat, în principal, prin intermediul cererilor individuale, cu care Curtea poate fi sesizată de către orice persoană, fizică sau juridică, aflată sub jurisdicția statelor părți la convenție. În consecință, categoria potențialilor reclamânți este imensă: pe lângă cele opt sute de milioane de locuitori ai Europei Mari și cetățenii din țări terțe care își au reședința sau tranzitează pe teritoriul acesteia, trebuie să avem în vedere milioane de asociații, de fundații, de partide politice, de întreprinderi etc. Nu trebuie uitate persoanele care, în urma unor acte extrateritoriale ale statelor părți la convenție, săvârșite în afara teritoriilor lor respective, intră sub jurisdicția lor.

De mai mulți ani și ca urmare a unor factori diverși, Curtea este copleșită de numărul de cereri individuale (la 31 august 2010 erau pendinte peste 130 000). Or, majoritatea acestor cereri (peste 95%) sunt respinse, fără să fie examinate pe fond, pentru că nu au îndeplinit unul din criteriile de admisibilitate prevăzute de convenție. Această situație generează o dublă frustrare. Pe de o parte, având obligația de a răspunde fiecărei cereri, Curtea nu are posibilitatea de a se concentra, în termene rezonabile, pe cauzele care necesită o examinare pe fond, iar acest lucru nu are utilitate reală pentru justițiabili. Pe de altă parte, acțiunile a zeci de mii de reclamânți sunt respinse fără drept de apel, deseori după ani de așteptare.

2. Statele părți la convenție, precum și Curtea și grefa acesteia nu au încetat niciodată să reflecteze asupra adoptării unor măsuri pentru a încerca să facă față acestei probleme și să garanteze o administrare eficientă a justiției. Printre măsurile cele mai vizibile se numără adoptarea Protocolului nr. 14 la convenție care prevede, printre altele, posibilitatea ca cererile vădit inadmisibile să fie pe viitor examinate de un judecător unic, asistat de raportori extrajudiciari, și nu, ca în prezent, de un comitet format din trei judecători. Acest instrument, intrat în vigoare la 1 iunie 2010, introduce, de asemenea, un nou criteriu de admisibilitate legat de gravitatea prejudiciului suferit de un reclamant. Criteriul are drept obiectiv să descurajeze introducerea unor cereri de către persoane care au suferit un prejudiciu nesemnificativ.

La 19 februarie 2010, reprezentanții celor patruzeci și șapte de state membre ale Consiliului Europei, toate având obligații în temeiul convenției, s-au reunit la Interlaken, în Elveția, pentru a discuta despre viitorul Curții, în special despre blocajul datorat aflului mare de cereri inadmisibile. Într-o declarație solemnă, aceștia au reafirmat rolul central al Curții în sistemul european de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale și s-au angajat să îi consolideze eficacitatea, păstrând în același timp principiul cererii individuale.

3. Ideea de a pune la dispoziția potențialilor reclamânți informații obiective și complete referitoare la procedura de depunere a cererilor și la criteriile de admisibilitate este menționată în mod explicit la punctul C-6 literele (a) și (b) din Declarația de la Interlaken. Ghidul practic referitor la condițiile de admisibilitate a cererilor individuale trebuie considerat în același context. A fost conceput pentru a permite o lectură mai clară și mai detaliată a condițiilor de admisibilitate cu scopul, pe de o parte, de a limita, pe cât posibil, numărul de cereri care nu au nicio perspectivă de finalizare printr-o hotărâre pe fond și, pe de altă parte, de a se asigura că trec testul privind admisibilitatea cererilor a căror examinare pe fond este justificată. În prezent, în cazul majorității cauzelor care trec acest test, admisibilitatea și fondul sunt examinate împreună, ceea ce simplifică și accelerează procedura.

Este vorba de un document dens, destinat în principal practicienilor dreptului, în special avocaților care au vocația să reprezinte reclamânții în fața Curții. Un al doilea document, mai

accesibil și redactat în termeni mai puțin tehnici, va servi drept instrument pedagogic pentru un public mai larg și mai puțin informat.

Toate criteriile de admisibilitate prevăzute la art. 34 (Cereri individuale) și la art. 35 (Condiții de admisibilitate) din convenție au fost examinate în lumina jurisprudenței Curții. În mod evident, anumite noțiuni, precum termenul de șase luni și, într-o măsură mai mică, epuizarea căilor de recurs interne, sunt mai ușor de definit decât altele, precum „lipsa vădită de fundament”, care poate fi precizată aproape *ad infinitum*, sau competența Curții *ratione materiae* ori *ratione personae*. În afară de aceasta, anumite articole sunt mult mai des invocate decât altele de către reclamânți, iar unele state nu au ratificat toate protocoalele adiționale la convenție, în timp ce altele și-au exprimat rezerve cu privire la sfera de aplicare a anumitor dispoziții. Rarele cazuri de cereri interstatuale nu au fost luate în considerare, deoarece acest tip de cerere trebuie abordat în mod diferit. Cu privire la noul criteriu de admisibilitate, ținând seama de faptul că Protocolul nr. 14 nu a intrat în vigoare decât foarte recent, este încă prea devreme pentru a prezenta un cadru precis al jurisprudenței Curții în acest domeniu. Prin urmare, acest ghid nu are pretenția de a fi exhaustiv și se concentrează pe ipotezele cele mai frecvente.

4. Ghidul a fost elaborat de Jurisconsultul Curții și nu obligă în niciun caz Curtea în interpretarea criteriilor de admisibilitate. Va fi actualizat în mod periodic. Redactat în limbile franceză și engleză, ghidul va fi tradus și într-o serie de alte limbi, cu prioritate în limbile oficiale ale statelor împotriva cărora sunt îndreptate cele mai multe cereri.

5. După definirea noțiunilor de „recurs individual” și „calitatea de victimă”, ghidul va privi motivele de inadmisibilitate (I), cele ce țin de competența Curții (II) și la motivele referitoare la fondul cauzelor (III).

A. Cererea individuală

Art. 34. Cereri individuale

Curtea poate fi sesizată, printr-o cerere, de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una din înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în convenție sau în protocoalele sale. Înaltele părți contractante se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept.

1. Obiectul normei

6. Art. 34, care garantează dreptul de a depune o cerere individuală, conferă particularilor un veritabil drept de acțiune la nivel internațional. De asemenea, acesta reprezintă unul dintre pilonii fundamentali ai eficacității sistemului convenției și face parte din „componentele de bază ale mecanismului” de apărare a drepturilor omului [*Loizidou împotriva Turciei* (exceptii preliminare), pct. 70; *Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (GC), pct. 100 și 122].

7. În calitate de instrument viu, convenția trebuie să fie interpretată având în vedere condițiile de viață actuale; această jurisprudență constantă se aplică, de asemenea, în cazul dispozițiilor procedurale, precum art. 34 [*Loizidou împotriva Turciei* (exceptii preliminare), pct. 71].

2. Calitatea cererii

8. **Sfera de aplicare:** Orice persoană particulară poate invoca protecția convenției împotriva unui stat parte atunci când pretinsa încălcare a avut loc în cadrul jurisdicției statului respectiv, în conformitate cu art. 1 din convenție (*Van der Tang împotriva Spaniei*, pct. 53). Victima nu are

obligăția de a preciza articolul din convenție care a fost încălcat (*Guzzardi împotriva Italiei*, pct. 61).

9. **Titulari:** Orice persoană fizică sau juridică își poate exercita dreptul de recurs individual, indiferent de cetățenie, loc de reședință, stare civilă, situație sau capacitate juridică [pentru mamă decăzută din drepturile părintești, a se vedea *Scozzari și Giunta împotriva Italiei* (GC), pct. 138; pentru minor, a se vedea *A. împotriva Regatului Unit*; pentru incapabil fără acordul tutorelui, a se vedea *Zehentner împotriva Austriei*, pct. 39 și urm.].

Orice organizație neguvernamentală, în sens larg, și anume cu excepția organizațiilor care au atribuții de putere publică, își poate exercita dreptul de recurs. În ceea ce privește persoanele juridice de drept public care nu exercită atribute de putere publică, a se vedea *Sfintele mănăstiri împotriva Greciei*, pct. 49, și *Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), pct. 24-26, și pentru cele care sunt independente de stat din punct de vedere juridic și financiar, *Compania maritimă a Republicii Islamice Iran împotriva Turciei*, pct. 80-81, sau *Unédic împotriva Franței*, pct. 48-59.

În schimb, o localitate [*Ayuntamiento de Mula împotriva Spaniei* (dec.)] sau o parte a unei localități care participă la exercitarea puterii publice [*Section de commune d'Antilly împotriva Franței* (dec.)] nu are calitatea de a introduce o cerere întemeiată pe art. 34.

Orice grup de particulari: este vorba de o asociație informală, de obicei temporară, formată din mai multe persoane („cauza lingvistică belgiană”).

10. Art. 34 nu permite plângerile *in abstracto* cu privire la încălcarea convenției. Reclamantii nu se pot plânge de o dispoziție a dreptului intern doar pentru că aceasta pare să încalce convenția (*Monnat împotriva Elveției*, pct. 31-32), iar Convenția nu recunoaște *actio popularis* [*Klass și alții împotriva Germaniei*, pct. 33; *Partidul Muncitoresc Georgian împotriva Georgiei* * (dec); *Burden împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 33].

11. **Cererea introdusă prin intermediul unui reprezentant:** În cazul în care reclamantul alege mai degrabă să fie reprezentat decât să introducă singur cererea, art. 45 § 3 din regulamentul Curții impune ca acesta să prezinte o procură semnată în mod corespunzător. Este esențial ca reprezentantul să demonstreze că a primit instrucțiuni specifice și explicite din partea persoanei care se pretinde victimă în sensul art. 34, în numele căreia pretinde că acționează în fața Curții [*Post împotriva Țărilor de Jos* (dec.)]. Cu privire la validitatea unei împuterniciri, a se vedea *Aliiev împotriva Georgiei*, pct. 44-49. Cu privire la autenticitatea unei cereri, a se vedea *Velikova împotriva Bulgariei*, pct. 48-52.

12. **Abuzul de drept:** în ceea ce privește **comportamentul unui reclamant** contrar **vocației dreptului de recurs**, a se vedea noțiunea de **abuz de drept**, în sensul art. 35 § 3 din convenție (*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 62 și urm.).

3. Libera exercitare a dreptului de recurs

13. Dreptul de a sesiza Curtea este absolut și nu face obiectul vreunei limitări. Acest principiu implică libertatea de comunicare cu instituțiile convenției (pentru corespondența în detenție, a se vedea *Peers împotriva Greciei*, pct. 84 și *Kornakovs împotriva Letoniei*, pct. 157 și urm.). A se vedea, de asemenea, în acest sens, Acordul european privind persoanele participante la proceduri în fața Curții Europene a Drepturilor Omului din 1996 (STCE 161).

14. Autoritățile naționale trebuie să se abțină de la exercitarea oricărei presiuni asupra reclamantilor pentru a-și retrage plângerea sau a modifica capetele de cerere. Potrivit Curții, presiunile pot lua forma unor constrângeri directe și a unor acte flagrante de intimidare a reclamantilor declarați sau potențiali, a familiilor acestora sau a reprezentanților legali, dar și a unor acte sau contacte indirecte disuasive [*Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (GC), pct. 102].

Curtea examinează efectul disuasiv asupra exercitării dreptului de recurs individual

* Hotărârile și deciziile marcate cu semnul * sunt disponibile pe site-ul CEDO doar în limba engleză.

(*Colibaba împotriva Moldovei**, pct. 68).

Trebuie să se țină seama de vulnerabilitatea reclamantului și de riscul ca autoritățile să îl influențeze [*Iambor împotriva României (nr. 1)*, pct. 212]. Reclamantul se poate afla într-o situație deosebit de vulnerabilă atunci când se află în arest preventiv, iar contactele sale cu familia sau cu lumea exterioară sunt supuse restricțiilor (*Cotlet împotriva României*, pct. 71).

15. Exemple de reținut:

– în ceea ce privește interogatoriile efectuate de autorități privind cererea: *Akdivar și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 105; *Tanrikulu împotriva Turciei* (GC), pct. 131;

– amenințarea cu începerea urmăririi penale împotriva avocatului reclamantei: *Kurt împotriva Turciei*, pct. 159-165, sau o plângere a autorităților împotriva avocatului în procedura internă: *McShane împotriva Regatului Unit**, pct. 151;

– interogatoriul efectuat de poliție asupra avocatului și traducătorului reclamantei cu privire la cererea de reparație echitabilă: *Fedotova împotriva Rusiei**, pct. 49-51; sau *Riabov împotriva Rusiei**, pct. 53-65, pentru o anchetă dispusă de reprezentantul Guvernului;

– imposibilitatea avocatului și a medicului reclamantului de a se întâlni: *Boicenco împotriva Moldovei**, pct. 158-159;

– nerespectarea confidențialității discuțiilor dintre avocat și reclamant la vorbitor: *Oferta Plus SRL împotriva Moldovei**, pct. 156;

– amenințările făcute de autoritățile penitenciare: *Petra împotriva României*, pct. 44;

– refuzul administrației penitenciare de a trimite o cerere Curții, pe motiv că nu ar fi fost epuizate căile de recurs interne: *Nurmagomedov împotriva Rusiei**, pct. 61;

– presiuni exercitate asupra unui martor într-o cauză în fața Curții privind condițiile de detenție: *Novinski împotriva Rusiei**, pct. 119 și urm.;

– remarci disuasive ale autorităților penitenciare combinate cu omisiunea și întârzierea nejustificate în a pune la dispoziție deținutului materialele necesare pentru corespondența acestuia și documentele solicitate pentru cererea sa înaintată Curții: *Gagiu împotriva României*, pct. 94 și urm.

16. Circumstanțele speței pot atenua pretinsa încălcare a dreptului la recurs individual: *Syssoyeva și alții împotriva Letoniei* (GC), pct. 118 și urm.

4. Obligațiile statului pârât

a) Art. 39 din regulamentul Curții

17. În conformitate cu art. 39 din regulament, Curtea poate indica **măsuri provizorii** [*Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei* (GC), pct. 99-129]. Art. 34 este încălcat dacă autoritățile unui stat contractant nu iau toate măsurile care puteau fi luate în considerare în mod rezonabil în vederea respectării măsurii indicate de Curte [*Paladi împotriva Moldovei* (GC), pct. 87-92]. Curtea controlează respectarea măsurii provizorii, în timp ce statul care consideră că este în posesia unor elemente materiale care pot convinge Curtea să anuleze măsura respectivă trebuie să o informeze cu privire la acestea [*Paladi împotriva Moldovei* (GC), pct. 90-92; *Olaechea Cahuas împotriva Spaniei*, pct. 70; *Groni împotriva Albaniei**, pct. 181 și urm.].

Depunerea unei simple cereri de aplicare a art. 39 nu este suficientă pentru a obliga statul să suspende executarea unei decizii de extrădare [*Al-Moayad împotriva Germaniei** (dec.), pct. 122 și urm.; a se vedea, de asemenea, obligația statului pârât de a coopera cu Curtea de bună-credință].

b) Stabilirea faptelor

18. În timp ce Curtea este responsabilă de stabilirea faptelor, este de competența părților să o asiste în mod activ, oferindu-i toate informațiile relevante, comportamentul lor putând fi luat în considerare la momentul cercetării probelor (*Irlanda împotriva Regatului Unit*, pct. 161).

În contextul sistemului de cereri individuale, este important ca statele să furnizeze asistența necesară pentru examinarea efectivă a cererilor. Neprezentarea de către Guvern a unor informații relevante aflate în posesia sa, fără o justificare satisfăcătoare, poate permite să se ajungă la concluzii nu numai cu privire la temeinicia capetelor de cerere (*Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei*, pct. 120-121), ci și cu privire la art. 38 din convenție (lipsa de acces la actele privind arestarea: *Timurtaş împotriva Turciei*, pct. 66), sau la lipsa de acces la copiile dosarului de anchetă: *Imakaieva împotriva Rusiei**, pct. 201). Pentru nedivulgarea de către Curte a unui raport clasificat: *Nolan și K. împotriva Rusiei**, pct. 56 și urm.

Faptul de a nu permite unui avocat să aibă acces la dosarul medical al clientului său, dosar esențial în cadrul cererii sale în fața Curții, reprezintă o încălcare a exercitării dreptului de recurs în sensul art. 34 (*Boicenco împotriva Moldovei*, pct. 158. Pentru întâlniri între avocat și reclamant internat într-un spital psihiatric, a se vedea *Ștukaturov împotriva Rusiei*, pct. 138 și urm.). A se compara cu întârzierea Guvernului de a furniza anumite informații suplimentare, care a fost considerată „regretabilă”, fără să constituie totuși un obstacol în calea dreptului de recurs individual în sensul art. 34 [*Öcalan împotriva Turciei* (GC), pct. 201].

Cu privire la legătura dintre art. 34 și 38, a se vedea *Bazorkina împotriva Rusiei**, pct. 170 și urm., precum și pct. 175. Art. 34, care urmărește să asigure o aplicare efectivă a dreptului de recurs individual, este un fel de *lex generalis*, în timp ce art. 38 obligă în mod specific statele să coopereze cu instanța europeană.

c) Misiune de anchetă

19. De asemenea, contribuția statului pârât este necesară cu ocazia derulării **misiunilor de anchetă** (art. 38), deoarece este de competența statului să asigure „*facilitățile necesare*” pentru a permite examinarea eficientă a cererilor [*Çakici împotriva Turciei* (GC), pct. 76], iar obstacolele în calea derulării unei anchete reprezintă o încălcare a art. 38 (*Șamaiev și alții împotriva Georgiei și a Rusiei*, pct. 504).

B. Calitatea de victimă

Art. 34. Cereri individuale

Curtea poate fi sesizată, printr-o cerere, de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una dintre înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în convenție sau în protocoalele sale [...].

20. În aplicarea art. 34, doar reclamantii care se consideră victime ale unei încălcări a convenției pot introduce o plângere în fața Curții. Este, în primul rând, sarcina autorităților naționale să repare o pretinsă încălcare a convenției. Așadar, chestiunea de a ști dacă un reclamant se poate pretinde victimă a unei pretinse încălcări este relevantă în toate stadiile procedurii în fața Curții [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (GC), pct. 179].

1. Noțiunea de „victimă”

21. Noțiunea de „victimă” este interpretată în mod **autonom** și independent de principiile de drept intern, precum interesul de acțiune sau calitatea procesuală (*Gorraziz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, pct. 35). Noțiunea nu implică **existența unui prejudiciu** [*Brumărescu împotriva României* (GC), pct. 50], un act care are doar efecte juridice temporare putând fi suficient (*Monnat împotriva Elveției*, pct. 33).

22. Interpretarea noțiunii de „victimă” face obiectul unei **interpretări evolutive din perspectiva condițiilor din societatea contemporană** și trebuie aplicată **fără un formalism excesiv** (*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, pct. 38; *Monnat împotriva Elveției*, pct. 30-33; *Stukus și alții împotriva Poloniei*, pct. 35; *Zietal împotriva Poloniei*, pct. 54-59). Curtea a considerat că chestiunea privind calitatea de victimă poate fi conexată cu fondul cauzei (*Siliadin împotriva Franței*, pct. 63).

2. Victima directă

23. Actul sau omisiunea în litigiu trebuie să **aducă atingere în mod direct** reclamantului (*Amuur împotriva Franței*, pct. 36). Totuși, acest criteriu nu se poate aplica în mod mecanic și inflexibil (*Karner împotriva Austriei*, pct. 25).

24. De la caz la caz, Curtea a admis cereri din partea unor „potențiale” victime, și anume din partea unor persoane care nu s-au putut plânde de o încălcare directă.

25. De exemplu: hotărârea privind ascultările telefonice în Germania (*Klass și alții împotriva Germaniei*, pct. 34), pentru o cauză privind o extrădare (*Soering împotriva Regatului Unit*), pentru măsuri care restrângeau comunicarea informațiilor cu privire la avort către femeile aflate la vârsta procreației (*Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, pct. 44).

26. Cu toate acestea, **suspiciunile sau ipotezele** nu sunt suficiente pentru a obține calitatea de victimă: lipsa unui ordin formal de expulzare (*Vijayanathan și Pusparajah împotriva Franței*, pct. 46); pretenziile consecințe ale unui raport parlamentar [*Federația creștină a martorilor lui Iehova în Franța împotriva Franței* (dec.)]; o eventuală amendă impusă unei societăți reclamante [*Senator Lines împotriva statelor UE* (GC) (dec.)]; pretenziile consecințe ale unei hotărâri judecătorești cu privire la un terț aflat în comă [*Ada Rossi și alții împotriva Italiei* (dec.)]. Un reclamant nu se poate pretinde victimă în cazul în care este parțial răspunzător de pretinsa încălcare (*Paşa și Erkan Erol împotriva Turciei*).

27. În ceea ce privește **legislația internă**, o persoană particulară poate susține că o lege îi încalcă drepturile, în absența unor măsuri individuale de punere în aplicare, în cazul în care este obligat să își schimbe comportamentul de frica sancțiunilor (*Norris împotriva Irlandei*; *Bowman împotriva Regatului Unit*) sau în cazul în care face parte dintr-o categorie de persoane care riscă să fie afectate în mod direct de legislație [*Burden împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 34; *Johnston și alții împotriva Irlandei*]. Cu privire la **Constituția** unei țări, a se vedea *Sejdic și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei* (GC), pct. 29.

3. Victima indirectă

28. În cazul în care există o legătură specifică și personală între victima directă și reclamant, Curtea poate accepta recursul individual din partea unei persoane considerate ca fiind **victimă indirectă**.

29. De exemplu: a se vedea, în temeiul art. 2, recursul soției victimei [*McCann și alții împotriva Regatului Unit* (GC)] sau cel al nepotului defunctului (*Yaşa împotriva Turciei*, pct. 66). În conformitate cu art. 3, recursul mamei unui bărbat care a dispărut în timpul detenției (*Kurt împotriva Turciei*), dar fratele unei persoane dispărute nu a fost considerat victimă [*Çakici împotriva Turciei* (GC), pct. 98-99]. În temeiul art. 5 § 5, cazul soțului unei reclamante internate într-un spital psihiatric (*Houtman și Meeus împotriva Belgiei*, pct. 30). În temeiul art. 6 § 1 (proces echitabil) (*Grădinar împotriva Moldovei**) (imparțialitatea instanțelor), dreptul de a apăra reputația unui soț decedat (*Brudnicka și alții împotriva Poloniei*, pct. 26 și urm.), pentru o cauză privind echitatea și durata procedurii (*Marie-Louise Loyen și Bruneel împotriva Franței*). În temeiul art. 6 § 2, văduva unui acuzat care a fost victima unei încălcări a prezumției de nevinovăție (*Nölkenbockhoff împotriva Germaniei*, pct. 33). În temeiul art. 10, interesul soției reclamantului

decedat [*Dalban împotriva României* (GC), pct. 39]. Pe de altă parte, asociații se pot pretinde victime ale unei încălcări a drepturilor societății lor, din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, pct. 62 și 64), cu excepția unor împrejurări excepționale [*Camberrow MM5 AD împotriva Bulgariei** (dec.)].

4. Decesul victimei

30. O cerere poate fi formulată doar de persoane în viață sau în numele acestora; o persoană decedată nu poate să introducă o cerere în fața Curții, nici măcar prin intermediul unui reprezentant [*Kaya și Polat împotriva Turciei* (dec.)]. Cu toate acestea, decesul victimei nu presupune în mod automat radierea cauzei de pe rolul Curții.

31. În general, membrii familiei reclamantului inițial pot menține cererea, cu condiția să aibă un interes suficient în acest sens, **atunci când reclamantul inițial a decedat după** introducerea cererii în fața Curții: pentru cauze privind moștenitori sau rude apropiate, precum văduva și copiii (*Raimondo împotriva Italiei*, pct. 2; *Stojkovic împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei**, pct. 25); părinții (*X. împotriva Franței*, pct. 26); pentru o cauză de altă natură [*Malhous împotriva Republicii Cehe* (GC) (dec.)]; și, *a contrario*, hotărârea *Scherer împotriva Elveției*, pct. 31-32; pentru o cauză privind un legatar universal fără legătură de rudenie cu persoana decedată: *Thévenon împotriva Franței* (dec.); *Léger împotriva Franței* (GC) (scoatere de pe rol), pct. 50-51.

32. Situația este totuși diferită atunci când **victima directă a decedat înainte** de sesizarea Curții [*Fairfield împotriva Regatului Unit* (dec.)].

Pentru o cerere referitoare la **capete de cerere cu privire la moartea unei rude apropiate**: *Velikova împotriva Bulgariei* (dec.); sau privind **dispariția** unei rude apropiate: *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 112.

În ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe **art. 6**, a se vedea *Micallef împotriva Maltei* (GC), pct. 48 și urm., cu trimiterile acolo prevăzute.

Pentru rude apropiate invocând capete de cerere întemeiate pe **art. 8-11 și pe art. 3 din Protocolul nr. 1** în legătură cu proceduri și fapte cu privire la însăși persoana decedată: *Gakiev și Gakieva împotriva Rusiei**, pct. 164-168 (cu trimiterile acolo prevăzute). Cu privire la chestiunea **capetelor de cerere transferabile**: *Sanles Sanles împotriva Spaniei* (dec.).

33. În cele din urmă, este de competența Curții să decidă cu privire la posibilitatea de a continua examinarea cauzei pentru **respectarea drepturilor omului** (*Karner împotriva Austriei*, pct. 25 și urm.). Această competență este condiționată de existența unei chestiuni de interes general (*ibidem*, pct. 27, și *Marie-Louise Loyen și Bruneel împotriva Franței*, pct. 29), chestiune care poate fi relevantă, în special, atunci când cererea se referă la legislație sau la un sistem juridic ori la o practică juridică a statului pârât [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Karner împotriva Austriei*, pct. 26 și 28; a se vedea, de asemenea, *Léger împotriva Franței* (GC) (scoatere de pe rol), pct. 51].

5. Pierderea calității de victimă

34. Reclamantul trebuie să își poată dovedi calitatea de victimă pe tot parcursul procedurii (*Burdov împotriva Rusiei*, pct. 30).

35. Cu toate acestea, **reducerea unei pedepse, adoptarea unei decizii ori a unei măsuri favorabile reclamantului** de către autoritățile naționale îl va priva pe reclamant de calitatea sa de victimă numai dacă încălcarea este însoțită de o recunoaștere explicită sau, cel puțin, în esență și urmată de o reparație a încălcării: *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (GC), pct. 178 și urm. și pct. 193. În special, aceasta depinde de natura dreptului a cărui încălcare este invocată, de motivarea deciziei [*Jensen împotriva Danemarcei* (dec.)] și de persistența consecințelor negative pentru persoana în cauză după adoptarea deciziei respective: (*Freimanis și alții împotriva Letoniei*, pct. 68).

36. De exemplu: *Dalban împotriva României* (GC), pct. 44 (art. 10); *Brumărescu împotriva României* (GC), pct. 50 (art. 1 din Protocolul nr. 1 și art. 6). Pentru capete de cerere întemeiate pe art. 6 cu privire la o procedură care a fost în cele din urmă anulată sau urmată de achitare, *Oleksy împotriva Poloniei** (dec.) (a se compara cu capătul de cerere întemeiat pe durata acestei proceduri); a se compara cu *Arat împotriva Turciei**, pct. 47 și *Bouglame împotriva Belgiei* (dec); pentru alte situații specifice, a se vedea *Constantinescu împotriva României*, pct. 40-44; *Guisset împotriva Franței*, pct. 66-70; *Chevrol împotriva Franței*, pct. 30 și urm.; (detenție) *Moskoveț împotriva Rusiei*, pct. 50; (amendă) *Moon împotriva Franței*, pct. 29 și urm.; (art. 2 din Protocolul nr. 4) *D.J. și A.-K. R. împotriva României* (dec.), pct. 77 și urm.; (art. 4 din Protocolul nr. 7) *Serghei Zolotukin împotriva Rusiei* (GC), pct. 115.

37. **Reparația** trebuie să fie corespunzătoare și suficientă. Aceasta depinde de toate circumstanțele cauzei, ținând seama, în special, de natura încălcării respective a convenției: *Gäfgen împotriva Germaniei* (GC), pct. 116.

38. De asemenea, statutul de victimă poate să depindă de cuantumul despăgubirii acordate de instanța națională și de efectivitatea (inclusiv celeritatea) recursului care permite acordarea unei asemenea despăgubiri: *Normann împotriva Danemarcei** (dec.), și *Scordino împotriva Italiei* (nr. 1), pct. 202, sau *Jensen și Rasmussen împotriva Danemarcei* (dec.), *Gäfgen împotriva Germaniei* (GC), pct. 18 și 19.

39. Cu privire la precedente:

În ceea ce privește chestiunea măsurilor adecvate adoptate de autoritățile naționale în contextul **art. 2** din convenție, a se vedea *Nikolova și Velichkova împotriva Bulgariei**, pct. 49-64.

În ceea ce privește **art. 3** din convenție, a se vedea *Gäfgen împotriva Germaniei* (GC), pct. 115-129. Cu privire la încălcările invocate ale art. 3 referitoare la condițiile de detenție, a se vedea *Shilbergs împotriva Rusiei**, pct. 66-79.

Din perspectiva **art. 6 § 1** (durata procedurii), a se vedea *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (GC), pct. 182-207 și *Cocchiarella împotriva Italiei* (GC), pct. 84-107, *Delle Cave și Corrado împotriva Italiei*, pct. 26 și urm.; pentru întârzierea executării unei hotărâri judecătorești definitive, a se vedea *Kudic împotriva Bosniei și Herțegovinei**, pct. 7-18, *Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*.

40. De asemenea, **radierea de pe rol** poate interveni ca urmare a pierderii calității de victimă/*locus standi* a reclamantului (în ceea ce privește soluționarea cauzei la nivel intern după pronunțarea deciziei de admisibilitate: *Ohlen împotriva Danemarcei**; pentru o convenție de cesiune a drepturilor care fac obiectul unor cereri aflate în curs de examinare de Curte: a se vedea *Dimitrescu împotriva României*, pct. 33-34).

41. De asemenea, Curtea analizează evenimentele care s-au produs după introducerea unei cereri pentru a verifica dacă respectiva cauză nu trebuie scoasă de pe rol pentru unul sau mai multe din motivele prevăzute la **art. 37** din convenție, în pofida faptului că reclamantul se poate pretinde în continuare „victimă” [*Pisano împotriva Italiei* (GC) (radiere de pe rol), pct. 39] sau chiar indiferent dacă acesta poate revendica în continuare o astfel de calitate. Pentru evenimente care survin după pronunțarea deciziei de desesizare în favoarea Marii Camere, a se vedea *El Majaoui și Stichting Touba Moskee împotriva Țărilor de Jos* (GC) (radiere de pe rol), pct. 28-35; după declararea admisibilității cererii: *Chevanova împotriva Letoniei* (GC) (radiere de pe rol), pct. 44 și urm.; după pronunțarea hotărârii camerei, *Syssoyeva și alții împotriva Letoniei* (GC), pct. 96.

I. INADMISIBILITATEA LEGATĂ DE PROCEDURĂ

A. Neepuizarea căilor de recurs interne

Art. 35 § 1. Condiții de admisibilitate

1. Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum se

înțelege din principiile de drept internațional general recunoscute, și într-un termen de 6 luni de la data deciziei interne definitive.

42. Condiția de admisibilitate este întemeiată pe principiile dreptului internațional, general recunoscute, după cum indică însuși textul art. 35. Obligația de epuizare a căilor de recurs interne aparține dreptului internațional cutumiar, recunoscut ca atare în jurisprudența Curții Internaționale de Justiție [de exemplu, cauza *Interhandel* (hotărârea *Elveția împotriva Statelor Unite*), 21 martie 1959]. Aceasta este inclusă și în alte tratate internaționale privind drepturile omului: Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice [art. 41 alin. (1) lit. (c)] și Protocolul său facultativ [art. 2 și art. 5 alin. (2) lit. (b)], Convenția americană a drepturilor omului (art. 46) și Carta africană a drepturilor omului și popoarelor [art. 50 și art. 56 alin. (5)]. După cum a observat Curtea în cauza *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, statul poate renunța la beneficiul regulii privind epuizarea căilor de recurs interne, întrucât există o îndelungată practică internațională consacrată în acest sens (pct. 55).

43. Curtea Europeană a Drepturilor Omului intenționează să joace un rol subsidiar în raport cu sistemele naționale de protecție a drepturilor omului și este de dorit ca instanțele naționale să aibă inițial posibilitatea de a se pronunța cu privire la chestiunile referitoare la compatibilitatea dreptului intern cu convenția. Dacă, totuși, o cerere este introdusă ulterior la Strasbourg, Curtea Europeană trebuie să poată beneficia de deciziile acestor instanțe, care se află în contact direct și permanent cu forțele vitale din propriile țări [*Burden împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 42].

44. S-a ridicat problema dacă o cale de recurs specifică era internă sau internațională. Dacă este internă, va trebui în mod normal ca aceasta să fie epuizată înainte de introducerea unei cereri în fața Curții. Dacă este internațională, cererea poate fi respinsă în temeiul art. 35 § 2 lit. (b) din convenție. Este de competența Curții să stabilească natura internă sau internațională a unei anumite instanțe, luând în considerare toți factorii relevanți, și anume caracterul său juridic, instrumentul care a prevăzut înființarea acesteia, competența sa, poziția (dacă este cazul) în sistemul judiciar existent și finanțarea acesteia [*Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.); *Peraldi împotriva Franței* (dec.)].

1. Scopul normei

45. Logica regulii privind epuizarea căilor de recurs interne este de a conferi autorităților naționale și, în principal, instanțelor oportunitatea de a preveni sau de a repara pretinsele încălcări ale convenției. Aceasta se întemeiază pe ipoteza, reflectată la art. 13, că ordinea juridică internă va asigura o cale de recurs efectivă împotriva încălcărilor unor drepturi consacrate de convenție. Aceasta reprezintă un aspect important al caracterului subsidiar al mecanismului introdus de convenție: *Selmouni împotriva Franței* (GC), pct. 74; *Kudla împotriva Poloniei* (GC), pct. 152; *Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.).

2. Aplicarea normei

a) Flexibilitatea

46. Epuizarea căilor de recurs interne este mai degrabă o regulă de aur decât un principiu gravat în marmură. Comisia și Curtea au subliniat în mod frecvent necesitatea de aplicare a normei cu o anumită flexibilitate și fără formalism excesiv, având în vedere contextul protecției drepturilor omului [*Ringeisen împotriva Austriei*, pct. 89; *Lehtinen împotriva Finlandei* (dec.)]. Norma nu este absolută și nici nu se poate aplica în mod automat [*Kozacioglu împotriva Turciei* (GC), pct. 40]. De exemplu, Curtea a decis că ar fi prea formalist să solicite reclamantilor să folosească un recurs pe care nici măcar instanța supremă a țării nu îi obliga să îl exercite [*D.H. și alții împotriva Republicii*

Cehe (GC), pct. 116-118].

b) Respectarea normelor interne și limite

47. Cu toate acestea, reclamantul trebuie să respecte normele și procedurile aplicabile în legislația internă, în caz contrar cererea lor riscând să fie respinsă, pe motiv că nu îndeplinește condiția prevăzută la art. 35 [*Ben Salah, Adraqui et Dhaima împotriva Spaniei* (dec.); *Merger și Cros împotriva Franței* (dec.); *MPP Golub împotriva Ucrainei* (dec.)].

Totuși, este necesar să se observe că, atunci când o instanță de recurs examinează fondul recursului, chiar dacă îl consideră inadmisibil, respectă art. 35 § 1 (*Voggenreiter împotriva Germaniei*). Este și cazul recursului care nu a respectat formele impuse de legislația internă, în cazul în care fondul a fost totuși examinat de autoritatea competentă (*Vladimir Romanov împotriva Rusiei**, pct. 52). Același lucru este valabil pentru recursul formulat în mod foarte sumar și în puține privințe conform cerințelor legale, în privința căruia instanța s-a pronunțat pe fond, chiar și pe scurt: *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției* (nr. 2) (GC), pct. 43-45.

c) Existența mai multor căi de recurs

48. Dacă reclamantul dispune eventual de mai multe căi de recurs potențial efective, acesta are obligația de a utiliza doar una dintre ele [*Moreira Barbosa împotriva Portugaliei* (dec.); *Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.); *Karakó împotriva Ungariei**, pct. 14; *Aquilina împotriva Maltei* (GC), pct. 39]. Într-adevăr, atunci când a fost folosită o cale de recurs, nu mai este impusă utilizarea alteia al cărei scop este practic același [*Riad și Idiab împotriva Belgiei*, pct. 84; *Kozacioglu împotriva Turciei* (GC), pct. 40 și urm.; *Micallef împotriva Maltei* (GC), pct. 58].

d) Capete de cerere invocate pe fond

49. Nu este necesar ca dreptul consacrat de convenție să fie invocat în mod explicit în procedura internă, cu condiția ca respectivul capăt de cerere să fie invocat „cel puțin pe fond” [*Castells împotriva Spaniei*, pct. 32; *Ahmet Sadik împotriva Greciei*, pct. 33; *Fressoz și Roire împotriva Franței*, pct. 38; *Azinas împotriva Ciprului* (GC), pct. 40-41].

e) Existența și caracterul adecvat

50. Reclamantilor le revine sarcina de a epuiza căile de recurs interne disponibile și efective atât în teorie, cât și în practică la momentul faptelor, și anume cele accesibile, care pot să le ofere repararea prejudiciilor și care prezintă perspective rezonabile de reușită [*Sejdovic împotriva Italiei* (GC), pct. 46].

51. Nu este necesară epuizarea căilor de recurs discreționare sau extraordinare, de exemplu solicitând revizuirea deciziei unei instanțe [*Cinar împotriva Turciei* (dec.); *Pristavka împotriva Ucrainei* (dec.); a se vedea, însă, *Kiiskinen împotriva Finlandei* (dec.), unde, în mod excepțional, Curtea a apreciat că ar fi trebuit să se utilizeze o asemenea cale de recurs. În mod similar, o plângere pe cale ierarhică nu reprezintă o cale de recurs efectivă (*Horvat împotriva Croației*, pct. 47; *Hartmann împotriva Republicii Cehe*, pct. 66)]. De asemenea, cu privire la caracterul efectiv în speță al unui recurs care, în principiu, nu trebuie epuizat (mediator), a se vedea raționamentul în hotărârea *Egmez împotriva Ciprului*, pct. 66-73.

Atunci când un reclamant a încercat să utilizeze o cale de recurs pe care Curtea o consideră necorespunzătoare, perioada de timp scursă nu împiedică derularea termenului de 6 luni, ceea ce poate conduce la respingerea cererii pentru nerespectarea acestui termen [*Rezgui împotriva Franței* (dec.) și *Pristavska împotriva Ucrainei* (dec.)].

f) Caracterul accesibil și efectiv

52. Existența recursurilor trebuie să facă obiectul unui grad suficient de certitudine, atât în teorie, cât și în practică. Pentru a stabili dacă o anumită cale de recurs îndeplinește sau nu condiția caracterului accesibil și efectiv, este necesar să se ia în considerare circumstanțele specifice ale respectivei cauze. Curtea trebuie să țină seama în mod realist nu numai de recursurile formale prevăzute în sistemul juridic intern, ci și de contextul juridic și politic general în care acestea se situează, precum și de situația personală a reclamantului [*Akdivar și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 68-69; *Khachiev și Akaieva împotriva Rusiei*, pct. 116-117]. Trebuie să se examineze dacă, având în vedere toate circumstanțele cauzei, reclamantul a făcut tot ce putea face în mod rezonabil pentru epuizarea căilor de recurs interne [*D.H. și alții împotriva Republicii Cehe* (GC), pct. 116-122].

3. Limitele aplicării normei

53. Potrivit „principiilor de drept internațional general recunoscute”, pot exista anumite circumstanțe specifice care să îl exonereze pe reclamant de obligația de epuizare a căilor de recurs interne disponibile [*Sejdovic împotriva Italiei* (GC), pct. 55]. (A se vedea „Sarcina probei” în continuare.)

Această normă nu se aplică nici în situația în care se face dovada unei practici administrative care constă în repetarea unor acte incompatibile cu convenția și a toleranței oficiale a autorităților de stat, astfel încât orice procedură ar fi inutilă sau inefectivă (*Aksoy împotriva Turciei*, pct. 52).

Aplicarea unei amenzi pe baza rezultatului unui recurs, despre care nu se susține că ar fi greșit sau abuziv, exclude acest recurs din cadrul celor care trebuie să fie epuizate: *Prencipe împotriva Monaco*, pct. 95-97.

a) Sarcina probei

54. Revine Guvernului care invocă neepuizarea căilor de recurs interne sarcina de a dovedi că reclamantul nu a utilizat o cale de recurs care era atât efectivă, cât și disponibilă (*Dalia împotriva Franței*, pct. 38). Caracterul accesibil al unei asemenea căi de recurs trebuie să fie suficient de cert în drept și în practică (*Vernillo împotriva Franței*). Prin urmare, baza căii de recurs în legislația internă trebuie să fie clară [*Scavuzzo-Hager împotriva Elveției* (dec.)]. Argumentele Guvernului sunt în mod clar mai solide dacă sunt oferite exemple din jurisprudența națională [*Doran împotriva Irlandei*; *Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.); *Di Sante împotriva Italiei* (dec.); *Giummarra împotriva Franței* (dec.); *Paulino Tomás împotriva Portugaliei* (dec.); *Johtti Sappmelaccat Ry și alții împotriva Finlandei* (dec.)].

55. Atunci când Guvernul susține că reclamantul ar fi putut invoca în mod direct convenția în fața instanțelor naționale, trebuie să demonstreze cu exemple concrete gradul de certitudine a acestei căi de recurs [*Slavgorodski împotriva Estoniei* (dec.)].

56. Curtea a fost mai receptivă la argumentele invocate atunci când parlamentul național a introdus o cale de recurs specifică pentru a soluționa durată excesivă a procedurii judiciare [*Brusco împotriva Italiei* (dec.); *Slavicek împotriva Croației* (dec.)]. A se vedea, de asemenea, *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (GC), pct. 136-148. A se compara cu *Merit împotriva Ucrainei*, pct. 65.

57. Odată ce Guvernul s-a achitat de obligația sa privind sarcina probei, arătând că exista o cale de recurs adecvată și efectivă, accesibilă reclamantului, este sarcina acestuia din urmă să demonstreze că:

- această cale de recurs a fost, de fapt, epuizată [*Grässer împotriva Germaniei** (dec.)];
- sau era, din anumite motive, inadecvată și inefectivă în circumstanțele specifice ale cauzei

[*Selmouni împotriva Franței* (GC), pct. 76; durata excesivă a derulării anchetei - *Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), pct. 34; recurs - *Scordino împotriva Italiei* (dec.); *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 26 și 27];

– sau circumstanțe specifice îl dispensau de această obligație [*Akdivar și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 68-75; *Sejdovic împotriva Italiei* (GC), pct. 55].

58. Simplul fapt de a avea îndoieli cu privire la caracterul efectiv al unei căi de recurs specifice nu îl scutește pe reclamant de a încerca să folosească o anumită cale de recurs [*Epözdemir împotriva Turciei** (dec.); *Milosevič împotriva Țărilor de Jos** (dec.); *Pellegriti împotriva Italiei* (dec.); *MPP Golub împotriva Ucrainei* (dec.)]. Cu toate acestea, atunci când, în fapt, o cale de recurs propusă nu oferă perspective rezonabile de reușită, de exemplu, în lumina jurisprudenței interne consacrate, faptul că reclamantul nu a recurs la aceasta nu constituie un obstacol în calea admisibilității (*Pressas Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 27).

b) Aspecte procedurale

59. Cu privire la obligația Guvernului, care intenționează să invoce o excepția neepuizării, acesta trebuie să facă acest lucru, în măsura permisă de natura excepției și de circumstanțe, în observațiile sale anterioare adoptării unei decizii privind admisibilitatea, deși pot exista circumstanțe excepționale care îl dispensează de obligația menționată: *Mooren împotriva Germaniei* (GC), pct. 57 și trimiterile acolo prevăzute, pct. 58-59.

Nu este neobișnuit ca excepția de neepuizare să fie unită cu fondul, în special în cauzele referitoare la obligații sau garanții procedurale, de exemplu cererile privind aspectul procedural al art. 2 sau 3; în ceea ce privește art. 6, *Scoppola împotriva Italiei* (nr. 2) (GC), pct. 126; art. 13, *Sürmeli împotriva Germaniei* (GC), pct. 78.

c) Crearea unor noi căi de recurs

60. Epuizarea căilor de recurs interne este, în mod normal, evaluată în raport cu stadiul procedurii la data de introducere a cererii în fața Curții. Această regulă face totuși obiectul unor excepții [a se vedea *Içyer împotriva Turciei* (dec.), pct. 72 și urm.]. Curtea a ignorat această normă în special în cauze privind durata procedurii [*Predil Anstalt împotriva Italiei* (dec.); *Bottaro împotriva Italiei* (dec.); *Andrášik și alții împotriva Slovaciei* (dec.); *Nogolica împotriva Croației* (dec.); *Brusco împotriva Italiei* (dec.); *Charzynski împotriva Poloniei* (dec.) și *Michalak împotriva Poloniei* (dec.)]. Pentru un caz în care noua cale de recurs nu se dovedește efectivă în speță: *Parizov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei**, pct. 41-47. Pentru un caz în care este efectiv un recurs constituțional: *Cvetkovic împotriva Serbiei**, pct. 41.

Cu privire la momentul după care este echitabil să-i fie opusă reclamantului o cale de recurs nou integrată în sistemul juridic al unui stat: *Depauw împotriva Belgiei* (dec.), iar cu privire la intervenția unei schimbări a jurisprudenței naționale: *Scordino împotriva Italiei* (nr. 1) (GC), pct. 147.

În hotărârile *Scordino împotriva Italiei* (nr. 1) (GC) și *Cocchiarella împotriva Italiei* (GC), Curtea a oferit precizări cu privire la caracteristicile pe care trebuie să le prezinte recursurile interne pentru a fi efective în cauzele privind durata procedurii.

61. În cazul în care constată lacune structurale sau generale în dreptul sau în practica națională, Curtea poate solicita statului pârât să examineze situația și, dacă este necesar, să ia măsuri efective pentru a evita sesizarea Curții cu cauze similare (*Lukenda împotriva Sloveniei*, pct. 98).

Atunci când statul pârât a introdus o nouă cale de recurs, Curtea se asigură că aceasta este efectivă (de exemplu, *Robert Lesjak împotriva Sloveniei**, pct. 34-55). În cazul în care constată că recursul este efectiv, Curtea apreciază că alți reclamânți în cauze similare trebuie să epuizeze această nouă cale de recurs, cu condiția ca aceștia să nu fie împiedicați de termen. Prin urmare,

declară aceste cereri inadmisibile în temeiul art. 35 § 1, chiar dacă au fost introduse înainte de crearea noii căi de recurs [*Grzinčič împotriva Sloveniei*, pct. 102-110; *Icyer împotriva Turciei* (dec.), pct. 74 și urm.].

B. Nerespectarea termenului de 6 luni

Art. 35 § 1. Condiții de admisibilitate

1. *Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum se înțelege din principiile de drept internațional general recunoscute, și într-un termen de 6 luni de la data deciziei interne definitive.*

1. Scopul normei

62. Regula termenului de 6 luni are ca scop să susțină securitatea juridică și să se asigure că acele cauze care ridică probleme privitoare la convenție sunt examinate într-un termen rezonabil, evitând în același timp ca autoritățile și alte persoane implicate să rămână mult timp în stare de incertitudine [*P.M. împotriva Regatului Unit* (dec.)].

63. De asemenea, această regulă acordă potențialului reclamant o perioadă de reflecție suficientă pentru a-i permite să aprecieze oportunitatea de a introduce o cerere și, după caz, de a stabili capetele de cerere și argumentele precise care trebuie prezentate [*O'Loughlin și alții împotriva Regatului Unit** (dec.)] și facilitează stabilirea faptelor într-o cauză, deoarece, odată cu trecerea timpului, examinarea echitabilă a problemelor invocate devine problematică [*Nee împotriva Irlandei** (dec.)].

64. Aceasta marchează limita temporală a controlului exercitat de Curte și semnalează atât persoanelor particulare, cât și autorităților, perioada după care nu mai este posibil un asemenea control [*Tahsin İpek împotriva Turciei** (dec.); *Di Giorgio și alții împotriva Italiei* (dec.)].

65. Curtea nu are posibilitatea de a nu aplica regula termenului de 6 luni (de exemplu, pe motiv că un guvernul nu a formulat o excepție preliminară întemeiată pe această regulă) (*Belaousof și alții împotriva Greciei*, pct. 38).

66. Regula termenului de 6 luni nu poate fi interpretată ca obligând un reclamant să sesizeze Curtea cu cererea sa înainte ca situația referitoare la chestiunea în cauză să fi făcut obiectul unei decizii definitive la nivel intern [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 157].

2. Data de la care începe să curgă termenul de 6 luni

a) Decizia definitivă

67. Termenul de 6 luni începe să curgă odată cu pronunțarea deciziei definitive în cadrul procesului de epuizare a căilor de recurs interne [*Paul și Audrey Edwards împotriva Regatului Unit** (dec.)]. Persoana în cauză trebuie să fi recurs în mod normal la căile de recurs interne care sunt, după toate probabilitățile, eficiente și suficiente, pentru soluționarea capetelor sale de cerere [*Moreira Barbosa împotriva Portugaliei* (dec.)].

68. Pot fi luate în considerare doar recursurile normale și efective, întrucât un reclamant nu poate extinde termenul strict impus de convenție, încercând să adreseze cereri inoportune sau abuzive unor instanțe sau instituții care nu au atribuțiile sau competențele necesare pentru a acorda, în temeiul convenției, o reparație efectivă privind capătul de cerere în cauză [*Fernie împotriva Regatului Unit** (dec.)].

69. Nu pot fi luate în considerare recursurile a căror utilizare depinde de puterea discreționară a funcționarilor și care, în consecință, nu sunt direct accesibile reclamantilor. În mod

similar, recursurile care nu au termene precise generează incertitudine și fac inoperantă regula termenului de 6 luni, prevăzută la art. 35 § 1 [*Williams împotriva Regatului Unit* (dec.)].

70. În principiu, art. 35 § 1 nu impune reclamantilor să fi recurs la procedura de revizuire sau recurs extraordinar similar și nu permite prelungirea termenului de 6 luni pe motivul utilizării unor asemenea căi de recurs [*Berdzenichvili împotriva Rusiei* (dec.)]. Cu toate acestea, dacă o cale extraordinară de atac reprezintă singurul recurs judiciar disponibil persoanei în cauză, termenul de 6 luni poate fi calculat de la data pronunțării deciziei privind recursul respectiv [*Ahtinen împotriva Finlandei** (dec.)].

O cerere în care un reclamant formulează o cerere în termen de 6 luni de la pronunțarea deciziei prin care îi este respinsă cererea de redeschidere a procedurii este inadmisibilă, întrucât această decizie nu este o „decizie definitivă” (*Sapeian împotriva Armeniei**, pct. 23).

În cazul redeschiderii procedurii sau al reexaminării unei decizii definitive, curgerea perioadei de șase luni în raport cu procedura inițială sau cu decizia definitivă este întreruptă doar în ceea ce privește problemele invocate în temeiul convenției care au stat la baza reexaminării sau a redeschiderii și care au fost examinate de instanța de recurs extraordinar (*Sapeian împotriva Armeniei**, pct. 24).

b) Începerea termenului

71. Perioada de șase luni începe să curgă de la data la care reclamantul și/sau reprezentantul acestuia a luat la cunoștință decizia internă definitivă [*Koç și Tosun împotriva Turciei* (dec.)].

72. Sarcina de a stabili data la care reclamantul a luat cunoștință de decizia internă definitivă îi revine statului care invocă nerespectarea termenului de 6 luni [*Ali Şahmo împotriva Turciei* (dec.)].

c) Comunicarea deciziei

73. **Reclamantului:** atunci când un reclamant are dreptul de a i se comunica din oficiu o copie a deciziei interne definitive, obiectul și scopul art. 35 § 1 din convenție sunt respectate prin calcularea termenului de 6 luni de la data comunicării copiei deciziei (*Worm împotriva Austriei*, pct. 33).

74. **Avocatului:** termenul de 6 luni curge de la data la care avocatul reclamantului a luat cunoștință de decizia ulterioară epuizării căilor de recurs interne, în pofida faptului că reclamantul a luat cunoștință de aceasta ulterior [*Çelik împotriva Turciei** (dec.)].

d) Lipsa comunicării deciziei

75. Atunci când comunicarea nu este prevăzută în legislația internă, este necesar să se țină seama de data redactării deciziei, de la care părțile pot lua efectiv cunoștință de conținutul acesteia [*Papachelas împotriva Greciei* (GC), pct. 30].

76. Reclamantul sau avocatul acestuia trebuie să dea dovadă de diligență în vederea obținerii unei copii a deciziei depuse la grefă [*Mutlık Ölmez și Yıldız Ölmez împotriva Turciei* (dec.)].

e) Lipsa căilor de recurs

77. Atunci când este clar că reclamantul nu dispune de niciun recurs efectiv, termenul de 6 luni începe să curgă de la data la care au avut loc actele sau măsurile denunțate sau de la data la care persoana în cauză a luat cunoștință despre acestea sau le-a resimțit efectele ori prejudiciul [*Dennis și alții împotriva Regatului Unit* (dec.); *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 157].

78. Atunci când un reclamant recurge la un recurs aparent disponibil și nu observă decât

ulterior existența unor circumstanțe care fac recursul inefectiv, poate fi indicat să se ia drept dată de începere a termenului de 6 luni data la care reclamantul a luat sau ar fi trebuit să ia cunoștință prima dată de această situație [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 158].

f) Calcularea termenului

79. Termenul începe să curgă în ziua următoare pronunțării în ședință publică a deciziei interne definitive sau, în lipsa pronunțării, în ziua următoare aducerii la cunoștință reclamantului sau reprezentantului acestuia și expiră după 6 luni calendaristice, indiferent de durata efectivă a acestora [*Otto împotriva Germaniei* (dec.)]. Respectarea termenului de 6 luni este stabilită în conformitate cu criteriile specifice convenției și nu în funcție de modalitățile prevăzute, de exemplu, de legislația internă a fiecărui stat pârât [*Otto împotriva Germaniei* (dec.)].

80. Curtea are posibilitatea de a stabili o dată de expirare a termenului de 6 luni care să fie diferită de cea indicată de statul pârât [*Tahsin İpek împotriva Turciei* (dec.)].

g) Situația continuă

81. Conceptul de „situație continuă” desemnează o stare de lucruri rezultată în urma unor acțiuni continue efectuate de stat sau în numele său, ale căror victime sunt reclamantii. Faptul că un eveniment are consecințe importante în timp nu înseamnă că a generat o „situație continuă” [*Iordache împotriva României*, pct. 49].

82. Atunci când pretinsa încălcare reprezintă o situație continuă împotriva căreia nu există nicio cale de recurs în legislația internă, termenul de 6 luni începe să curgă din momentul în care această situație continuă a luat sfârșit [*Ülke împotriva Turciei* (dec.)]. Câtă vreme situația persistă, regula termenului de 6 luni nu este aplicabilă (*Iordache împotriva României*, pct. 50). A se vedea, de asemenea, *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 161 și urm.

3. Data introducerii unei cereri¹

a) Prima scrisoare

83. În conformitate cu practica stabilită de organele convenției și cu art. 47 § 5 din regulamentul Curții, ca regulă generală, data de introducere a cererii va fi considerată ca fiind data primei comunicări a reclamantului care expune – chiar și sumar – obiectul cererii, cu condiția ca un formular de cerere completat în mod corespunzător să fie prezentat în termenele stabilite de Curte [*Kemevuako împotriva Țărilor de Jos* (dec.)].

84. Data de introducere a cererii este considerată a fi cea indicată de ștampila poștei aplicată la expedierea cererii, și nu data de primire a cererii: *Kipritci împotriva Turciei*, pct. 18. Pentru circumstanțe specifice care pot justifica o abordare diferită: *Bulinwar OOD și Hrusanov împotriva Bulgariei*, pct. 30 și urm.

b) Diferența dintre data redactării și data expedierii

85. În absența oricăror explicații privind diferența mai mare de o zi dintre data la care scrisoarea a fost scrisă și data la care a fost expediată, aceasta din urmă trebuie considerată ca fiind data de introducere a cererii [*Arslan împotriva Turciei* (dec.); *Ruicková împotriva Republicii Cehe* (dec.)].

Această normă se aplică, de asemenea, în cazul expedierii formularului de cerere în original

¹ A se vedea regulamentul Curții și instrucțiunile practice cu privire la „introducerea cererii”.

în termenul de opt săptămâni: *Kemevuako împotriva Țărilor de Jos** (dec.), pct. 24; și pentru trimiterea prin fax: *Otto împotriva Germaniei* (dec.).

c) Trimiterea prin fax

86. Trimiterea formularului de cerere exclusiv prin fax, fără ca originalul să fie trimis Curții în termenele indicate de Curtea, nu este suficientă: *Kemevuako împotriva Țărilor de Jos** (dec.), pct. 22 și urm.

d) Termen după prima comunicare

87. Ar fi contrar spiritului și scopului regulii termenului de 6 luni dacă, prin intermediul oricărei comunicări inițiale, o cerere ar putea declanșa procedura stabilită de convenție, pentru ca ulterior să rămână inactivă pentru o perioadă de timp nejustificată și nedeterminată. Prin urmare, reclamantii trebuie să își continue cererea cu o promptitudine rezonabilă după primul contact, indiferent de natura acestuia [*P.M. împotriva Regatului Unit* (dec.)]. Nerespectarea termenului de opt săptămâni acordat [cf. art. 47 § 5 din regulamentul Curții și alin. (4) din Instrucțiunile practice cu privire la introducerea procedurii] va determina Curtea să considere că data de introducere este cea a furnizării formularului de cerere complet: *Kemevuako împotriva Țărilor de Jos** (dec.), pct. 22-24.

e) Încadrarea unui capăt de cerere

88. Un capăt de cerere se caracterizează prin faptele pe care le denunță, și nu doar prin motivele sau argumentele de drept invocate [*Scoppola împotriva Italiei* (nr. 2) (GC), pct. 54].

f) Capete de cerere ulterioare

89. În ceea ce privește capetele de cerere care nu fac parte din cererea inițială, cursul termenului de 6 luni nu este întrerupt decât la data primei prezentări a capătului de cerere în fața unui organ al convenției [*Allan împotriva Regatului Unit** (dec.)].

90. Capetele de cerere formulate după expirarea termenului de 6 luni nu pot fi examinate decât dacă prezintă aspecte specifice ale capetelor de cerere inițiale ridicate în termen [*Parohia Greco-Catolică Sâmbăta Bihor împotriva României* (dec.)].

91. Simplul fapt că reclamantul a invocat art. 6 în cererea sa nu este suficient pentru a constitui introducerea tuturor capetelor de cerere ulterioare, formulate în temeiul dispoziției respective, atunci când nu s-a făcut inițial nicio precizare cu privire la baza factuală și la natura pretensei încălcări [*Allan împotriva Regatului Unit** (dec.); *Adam și alții împotriva Germaniei** (dec.)].

92. Prezentarea unor documente din cadrul procedurii interne nu este suficientă pentru a constitui introducerea tuturor capetelor de cerere ulterioare, întemeiate pe această procedură. Este necesară cel puțin o precizare sumară cu privire la natura încălcării pretense în temeiul convenției pentru a introduce un capăt de cerere și a întrerupe cursul termenului de 6 luni [*Bozinovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei** (dec.)].

4. Exemple

a) Aplicabilitatea cerințelor respectării termenului în cazul obligației procedurale în temeiul art. 2 din convenție

93. În caz de **deces**, rudele reclamante au sarcina de a lua măsuri pentru a fi informate

despre avansarea anchetei sau stagnarea acesteia, precum și de a introduce propriile cereri cu rapiditatea corespunzătoare, de îndată ce iau la cunoștință sau ar trebui să ia la cunoștință de lipsa oricărei anchete penale efective [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 158 și 162].

94. În cauzele privind **dispariția**, este indispensabil ca rudele persoanei dispărute, care intenționează să depună plângere la Strasbourg privind lipsa caracterului efectiv al anchetei sau absența unei anchete, să nu întârzie în mod nejustificat sesizarea Curții. În materia disparițiilor, reclamantii nu trebuie să aștepte o perioadă nedeterminată pentru a sesiza Curtea. Aceștia trebuie să dea dovadă de promptitudine și de inițiativă și să introducă propriile cereri fără o întârziere excesivă [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 165, și, cu privire la termen, pct. 162-166].

b) Condiții de aplicare a regulii termenului de 6 luni în cauzele privind perioade multiple de deținere în temeiul art. 5 § 3 din convenție

95. Perioadele multiple și consecutive de detenție trebuie să fie privite în ansamblu, iar termenul de 6 luni ar trebui să înceapă să curgă doar de la sfârșitul ultimei perioade de detenție (*Solmaz împotriva Turciei*, pct. 36).

C. Cererea anonimă

Art. 35 § 2 lit. a). Condiții de admisibilitate

2. Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, în cazul în care:

a) ea este anonimă; [...]²

1. Caracterul anonim al unei cereri

96. O cerere în fața Curții Europene a Drepturilor Omului **este considerată anonimă** atunci când nu se menționează în dosarul cauzei niciun element care să permită Curții să îl identifice pe reclamant: „*Blondje*” *împotriva Țărilor de Jos* (dec.). Nici formularul și nici documentele prezentate nu conțin vreo mențiune a numelui, ci numai o referință și nume false, iar procura reprezentantului este semnată „X”: identitatea reclamantului nu este divulgată.

97. A fost considerată anonimă o cerere **introdusă de o asociație în numele unor persoane neidentificate**, întrucât asociația respectivă nu a pretins calitatea de victimă, ci s-a plâns de o încălcare a dreptului la respectarea vieții private în numele acestor persoane particulare neidentificate, devenite, astfel, reclamantii pe care asociația a declarat că îi reprezenta: *Confederația sindicatelor medicale franceze și Federația națională a asistenților medicali împotriva Franței* (dec.).

2. Caracterul neanonim al unei cereri

98. Nu este anonim **un formular de cerere nesemnat**, care conține toate detaliile personale, suficiente pentru a înlătura orice îndoială referitoare la identitatea reclamantului, urmat de o corespondență semnată în mod corespunzător de reprezentantul reclamantului: *Kuznețova împotriva Rusiei** (dec.).

99. **Cererea introdusă cu nume fictive**: cazul unor persoane folosind pseudonime, explicând Curții că erau obligate de contextul unui conflict armat să nu își dezvăluie numele

² Trebuie să se facă distincție între cererea anonimă, în sensul art. 35 § 2 lit. a) din convenție, și chestiunea privind nedivulgarea identității unui reclamant, prin derogare de la regula obișnuită a accesului public la informații referitoare la procedura în fața Curții, precum și chestiunea privind confidențialitatea în fața Curții (cf. art. 33 și art. 47 § 3 din regulamentul Curții și instrucțiunile practice din anexă).

adevărate pentru a-și proteja familiile și rudele. Constatând că „dincolo de tacticile de disimulare a identităților reale din motive ușor de înțeles, se află persoane reale, concrete și care pot fi identificate printr-un număr suficient de indicii, altele decât propriile nume [...]” și „existența unei legături suficient de strânse între reclamanți și evenimentele în cauză”, Curtea nu a considerat că cererea era anonimă: *Șamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei* (dec.). A se vedea, de asemenea, *Șamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, pct. 275.

100. O cerere introdusă **de un organ ecleziastic sau de o asociație religioasă și filozofică**, în care identitatea membrilor nu este divulgată, nu este respinsă ca fiind anonimă (art. 9, 10 și 11 din convenție): *Omkarananda și Divine Light Zentrum împotriva Elveției* (dec.).

D. Cererea repetitivă

Art. 35 § 2 lit. b)

2. Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, în cazul în care:
[...]

b) ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte [...] ³

101. O cerere este considerată ca fiind „în mod esențial aceeași” în cazul în care părțile, capetele de cerere și faptele sunt identice: *Pauger împotriva Austriei* (dec.); *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției (nr. 2)* (GC), pct. 63.

Atunci când se întâmplă acest lucru, cererea va fi declarată inadmisibilă.

1. Identitatea reclamanților

102. Cererile care se referă la același obiect, dar care sunt introduse, pe de o parte, de persoane fizice care au sesizat Curtea și, de pe altă parte, de o asociație care a prezentat o comunicare Comitetului ONU pentru Drepturile Omului, nu pot fi considerate ca fiind formulate de aceeași autori: *Folgerø și alții împotriva Norvegiei* (dec.); sau o comunicare prezentată Înalțului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului de către o organizație neguvernamentală, și nu de reclamanți: *Celniku împotriva Greciei*, pct. 36-41. Același lucru este valabil în cazul unei cereri prezentate Grupului de lucru privind detenția arbitrară de către o organizație neguvernamentală și al unei cereri formulate de reclamanți: *Illiș și alții împotriva Belgiei* (dec.).

103. O cerere interstatală prezentată de un guvern nu privează o persoană particulară de posibilitatea de a introduce sau de a-și susține propriile capete de cerere: *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 118.

2. Identitatea capetelor de cerere

104. Noțiunea de capăt de cerere este interpretată ca fiind obiectul sau fundamentul juridic al cererii.

Aceasta se caracterizează prin faptele denunțate, și nu doar prin motivele de fapt sau de drept invocate: *Guerra și alții împotriva Italiei*, pct. 44; *Scoppola împotriva Italiei (nr. 2)* (GC), pct. 54; *Previti împotriva Italiei* (dec.), pct. 293.

105. Examinarea Curții se desfășoară separat pentru fiecare capăt de cerere.

Doar capetele de cerere care sunt în mod esențial aceleași cu cele examinate într-o altă cerere vor fi respinse în temeiul art. 35 § 2: *Dinc împotriva Turciei* (dec.).

³ Această dispoziție era prevăzută anterior la art. 27.

106. Atunci când reclamantul reiterează capete de cerere pe care le-a formulat deja într-o cerere precedentă, cererea respectivă va fi declarată inadmisibilă: *X. împotriva Germaniei* (dec.); *Duclos împotriva Franței* (dec.).

107. Deși se referă la un alt apartament și la un alt locatar, în același imobil, o nouă cerere, al cărei fond este în mod esențial același cu cel al unei cauze precedente, care a fost deja declarată inadmisibilă, prezentată de același reclamant, și care reiterează capetele de cerere formulate anterior, fără să prezinte elemente noi, este în esență identică cu cererea inițială și este, prin urmare, inadmisibilă: *X. împotriva Germaniei* (dec.).

108. Astfel, cererile nu sunt în mod esențial aceleași în următoarele cazuri:

– un litigiu cu privire la condițiile de deținere a reclamantului este distinct de cel privind condamnarea acestuia de către Curtea de siguranță a statului și de cel referitor la decăderea deputaților din drepturi în urma desființării partidului din care făceau parte: *Sadak împotriva Turciei*, pct. 32-33;

– un litigiu cu privire la condițiile de deținere și la condamnarea reclamantului de către Curtea de siguranță a statului este distinct de cel privind decăderea deputaților din drepturi: *Yurttas împotriva Turciei*, pct. 36-37.

109. Curtea este cea care hotărăște cu privire la încadrarea juridică a faptelor și nu se consideră obligată de cea conferită de reclamanți sau de guverne. În consecință, o cerere care vizează reexaminarea, din perspectiva altor dispoziții ale convenției, a faptelor care se aflau la originea altei cereri, se întemeiază pe același capăt de cerere și trebuie, prin urmare, să fie respinsă ca inadmisibilă: *Previti împotriva Italiei* (dec.), pct. 293-294.

3. Identitatea faptelor

110. Faptul că un capăt de cerere este identic cu un altul nu reprezintă în sine un obstacol în calea admisibilității cererii, în cazul în care sunt prezentate informații noi.

111. Atunci când reclamantul prezintă fapte noi, cererea sa nu va fi în mod esențial aceeași cu cererea precedentă: *Chappex împotriva Elveției* (dec.); *Patera împotriva Republicii Cehe* (dec.) (capetele de cerere cu privire la fapte deja invocate în fața unei alte instanțe internaționale sunt inadmisibile, însă faptele ulterioare, noi sunt admisibile).

112. În caz contrar, cererea va fi declarată inadmisibilă: *Hokkanen împotriva Finlandei* (dec.); *Adesina împotriva Franței** (dec.); *Bernardet împotriva Franței* (dec.); *Gennari împotriva Italiei* (dec.); *Manuel împotriva Portugaliei* (dec.).

E. Cerere deja supusă unei alte instanțe internaționale

Art. 35 § 2 lit. b). Condiții de admisibilitate

2. Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, în cazul în care:

(...)

b) ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă nu conține fapte noi.

113. Scopul acestei dispoziții constă în evitarea unei multitudini de proceduri internaționale referitoare la aceleași cauze.

114. Condițiile de admisibilitate prevăzute la acest alineat sunt cumulative:

– cererea nu trebuie să fie în mod esențial aceeași cu o altă cerere, și anume faptele, părțile și capetele de cerere nu trebuie să fie identice (pentru constatarea acestor elemente, a se vedea punctul D privind cererea repetitivă); și

– cererea nu trebuie să fi fost deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare.

115. Atunci când constată, datorită existenței unei decizii pronunțate pe fond la momentul în care examinează cauza, că sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 35 § 2 lit. b), Curtea trebuie să declare inadmisibilă o cerere care a făcut deja obiectul unei examinări de către o altă instanță internațională.

116. Pentru a intra în domeniul de aplicare a art. 35 § 2 lit. b), cauza respectivă trebuie să prezinte caracteristici care să îi permită să fie asimilată unei cereri individuale în sensul art. 34.

1. Noțiunea de instanță

a) *Instanța trebuie să fie publică*

117. Comitetul pentru drepturile omului al Uniunii Interparlamentare, care este o asociație privată, reprezintă o organizație neguvernamentală, în timp ce art. 27 din convenție (devenit art. 35 § 2) este inaplicabil din moment ce acesta din urmă se referă la instituții și la proceduri interguvernamentale [*Lukanov împotriva Bulgariei* (dec.)].

b) *Instanța trebuie să fie internațională*

118. În pofida faptului că a fost înființată printr-un tratat internațional sau că mai mulți dintre membrii săi sunt membri internaționali, Camera pentru Drepturile Omului a Bosniei și Herțegovinei nu este o instanță internațională: *Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.).

c) *Instanța trebuie să fie independentă*

119. Acest lucru este valabil în cazul Grupului de lucru al Organizației Națiunilor Unite privind detenția arbitrară, deoarece este format din experți independenți, care sunt personalități eminente specializate în drepturile omului: *Peraldi împotriva Franței* (dec.).

120. În schimb, „procedura 1503” a Comisiei pentru Drepturile Omului a Organizației Națiunilor Unite este în mod esențial un organ interguvernamental, format din reprezentanți ai statelor. Aceasta nu este „o altă instanță internațională”: *Mikolenko împotriva Estoniei* (dec.).

d) *Instanța trebuie să fie judiciară*

121. Cererea trebuie introdusă în fața unei instanțe judiciare sau cvasi-judiciare: *Zagaria împotriva Italiei* (dec.).

122. Nu este cazul Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante („CPT”), al cărui rol este de natură preventivă. Informațiile colectate de CPT au un caracter confidențial. Persoanele particulare nu dispun nici de un drept de participare la procedură, nici de cel de a fi informate cu privire la recomandările care pot fi adoptate de comitetul respectiv, cu excepția cazului în care acestea sunt făcute publice: *Zagaria împotriva Italiei* (dec.).

2. Garanțiile procedurale

a) *Contradictorialitatea*

123. Autorii comunicărilor făcute în temeiul procedurii 1503, în fața Înalțului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, nu pot participa la procedură, care este

confidențială. Aceștia nu sunt informați cu privire la măsurile care pot fi luate de Organizația Națiunilor Unite, cu excepția cazului în care acestea sunt făcute publice. Prin urmare, această procedură nu poate fi asimilată, în nici un caz, unei cereri individuale în sensul art. 34: *Celniku împotriva Greciei*, pct. 39-41.

b) Cerințele impuse organului jurisdicțional

124. Deciziile pronunțate de instanța în cauză trebuie să fie motivate, notificate părților și publicate: *Peraldi împotriva Franței* (dec.).

3. Rolul instanței

125. O instituție care are un rol preventiv nu poate fi asimilată unei instanțe internaționale: *Zagaria împotriva Italiei* (dec.); *De Pace împotriva Italiei*; sau *Gallo împotriva Italiei* (dec.) (în ceea ce privește CPT). În plus, informațiile colectate de acest organism sunt confidențiale, iar persoanele particulare nu dispun de un drept de a participa la procedură sau de a fi informate cu privire la recomandările acestui organism, cu excepția cazului în care acestea sunt făcute publice.

126. Același lucru este valabil în cazul unui organism care examinează o situație generală [*Mikolenko împotriva Estoniei* (dec.)] sau al unui raportor special, responsabil cu redactarea unui raport privind drepturile omului pentru persoanele private de libertate [*Yagmurdereli împotriva Turciei* (dec.)].

a) Instanța trebuie să poată stabili răspunderea

127. Nu se aplică în cazul:

– Comisiei pentru persoane dispărute din Cipru, întrucât Turcia nu este parte la procedura în fața acestei comisii, iar aceasta din urmă nu poate stabili cine este răspunzător în privința decesului persoanelor: *Varnava și alții împotriva Turciei* (dec.);

– Grupului de lucru pentru disparițiile forțate sau involuntare din cadrul Comisiei pentru Drepturile Omului a Organizației Națiunilor Unite, deoarece acesta nu poate să se pronunțe cu privire la răspunderea în caz de deces al unor persoane dispărute sau să constate cauza decesului: *Malsagova împotriva Rusiei** (dec.).

128. În schimb, Grupul de lucru privind detenția arbitrară, ce poate emite recomandări care să permită stabilirea răspunderii statelor în cazuri de detenție arbitrară, poate fi considerat ca fiind o instanță internațională de anchetă: *Peraldi împotriva Franței* (dec.).

b) Instanța trebuie să urmărească să pună capăt încălcării

129. Recomandările Grupului de lucru privind detenția arbitrară, adresate guvernelor, urmăresc să producă efecte în sensul de a pune capăt situațiilor în litigiu: *Peraldi împotriva Franței* (dec.); *Illi și alții împotriva Belgiei* (dec.).

130. Victimele unei încălcări trebuie să poată obține o reparație. Nu se aplică în cazul Comisiei pentru Drepturile Omului a Organizației Națiunilor Unite [*Mikolenko împotriva Estoniei** (dec.)] sau al Grupului de lucru, din cadrul acesteia, pentru disparițiile forțate sau involuntare [*Malsagova împotriva Rusiei** (dec.)].

c) Eficacitatea instanței

131. Decizia trebuie să fie publicată: în fața CPT, persoanele particulare nu dispun de un drept de a fi informate cu privire la recomandările care pot fi adoptate, cu excepția cazului în care acestea sunt făcute publice: *Zagaria împotriva Italiei* (dec.) și *De Pace împotriva Italiei*.

132. Procedura în fața Grupului de lucru al Organizației Națiunilor Unite privind detenția

arbitrară permite ca avizele, însoțite de recomandări, adresate guvernelor, să fie anexate la raportul anual prezentat Comisiei pentru Drepturile Omului, care poate ulterior să adreseze recomandări Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite; ca urmare a potențialelor sale efecte, această procedură poate fi asimilată unei cereri individuale: *Peraldi împotriva Franței* (dec.).

133. Astfel, sunt considerate ca reprezentând o „altă instanță internațională” următoarele:

– Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite: *Calcerrada Fornieles și Caheza Mato împotriva Spaniei* (dec.); *Pauger împotriva Austriei* (dec.), *C.W. împotriva Finlandei** (dec.);

– Comitetul pentru Libertăți Sindicale al Organizației Internaționale a Muncii: *Cereceda Martin și alți 22 împotriva Spaniei* (dec.);

– Grupul de lucru al Organizației Națiunilor Unite privind detenția arbitrară: *Peraldi împotriva Franței* (dec.).

F. Cererea abuzivă

Art. 35 § 3. Condiții de admisibilitate

Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că cererea este incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă.

1. Definiția generală

134. Noțiunea de „abuz”, în sensul art. 35 § 3, trebuie să fie înțeleasă în sensul obișnuit, în conformitate cu teoria generală a dreptului – și anume exercitarea unui drept de către titularul acestuia în alte scopuri decât cele pentru care este destinat, în mod prejudiciabil. În consecință, **este abuziv orice comportament al unui reclamant, care este în mod vădit contrar vocației dreptului de recurs stabilit de convenție și care constituie un obstacol în calea bunei funcționări a Curții sau a bunei desfășurări a procedurii în fața sa** (*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 62 și 65).

135. Din punct de vedere tehnic, din formularea art. 35 § 3 reiese că o cerere abuzivă trebuie mai degrabă să fie declarată inadmisibilă decât să fie radiată de pe rol. Într-adevăr, Curtea a subliniat că respingerea unei cereri pentru abuz al dreptului de recurs este o măsură excepțională (*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 62). Ipotezele în care Curtea a constatat caracterul abuziv al unei cereri pot fi repartizate în cinci categorii tipice: dezinformarea Curții; utilizarea unui limbaj ofensator; încălcarea obligației de confidențialitate a soluționării pe cale amiabilă; cererea cu caracter vădit șicanator sau lipsită de orice miză reală; precum și toate celelalte cazuri care nu pot face obiectul unei liste exhaustive.

2. Dezinformarea Curții

136. O cerere este abuzivă dacă se întemeiază în mod deliberat pe fapte inventate cu scopul de a induce în eroare Curtea (*Varbanov împotriva Bulgariei*, pct. 36). Exemplul cel mai grav și mai concludent al unui asemenea abuz este falsificarea documentelor trimise Curții [*Jian împotriva României* (dec.); *Bagheri și Maliki împotriva Țărilor de Jos* (dec.) și *Poznanski și alții împotriva Germaniei* (dec.)]. Acest tip de abuz poate fi comis, de asemenea, prin inacțiune, atunci când reclamantul omite de la început să informeze Curtea cu privire la un element esențial pentru examinarea cauzei [*Al-Nashif împotriva Bulgariei*, pct. 89, și *Kérétchachvili împotriva Georgiei* (dec.)]. În mod similar, dacă survin aspecte importante în cursul procedurii în fața Curții și dacă - în pofida obligației explicite care îi revine în temeiul regulamentului - reclamantul nu informează

Curtea în acest sens, împiedicând-o, astfel, să se pronunțe cu privire la cauză în deplină cunoștință a faptelor, cererea acestuia poate fi respinsă ca fiind abuzivă [*Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe** (dec.) și *Predescu împotriva României*, pct. 25-27].

137. Intenția reclamantului de a induce Curtea în eroare trebuie să fie întotdeauna stabilită cu suficientă certitudine (*Melnik împotriva Ucrainei**, pct. 58-60, și *Nold împotriva Germaniei*, pct. 87).

3. Limbajul ofensator

138. Există abuz al dreptului de recurs în cazul în care reclamantul utilizează, în corespondența sa cu Curtea, expresii deosebit de ofensatoare, jignitoare, amenințătoare sau impertinente - fie împotriva guvernului pârât, a agentului acestuia, a autorităților statului pârât, a Curții înseși, a judecătorilor acesteia, a grefei acesteia sau a agenților acesteia din urmă [*Řehák împotriva Republicii Cehe** (dec.); *Duringer și Grunge împotriva Franței* (dec.) și *Stamoulakatos împotriva Regatului Unit*].

139. Nu este suficient ca limbajul reclamantului să fie doar critic, polemic sau sarcastic; acesta trebuie să depășească „limitele unei critici normale, civice și legitime” pentru a fi considerat ofensator [*Di Salvo împotriva Italiei* (dec.); pentru un exemplu contrar, a se vedea *Alexanian împotriva Rusiei**, pct. 116-118]. Dacă, în cursul procedurii, reclamantul încetează să utilizeze aceste expresii, după ce a primit o avertizare formală din partea Curții, le retrage în mod expres sau, mai bine, își prezintă scuzele, cererea nu mai este respinsă ca fiind abuzivă (*Cerņiņin împotriva Rusiei*, pct. 25-28).

4. Încălcarea obligației de confidențialitate în cazul soluționării pe cale amiabilă

140. O încălcare intenționată din partea reclamantului a obligației de confidențialitate a negocierilor în cazul soluționării pe cale amiabilă, impusă părților în temeiul art. 38 § 2 din convenție și al art. 62 § 2 din regulament, poate să fie considerată abuz al dreptului de recurs și să conducă la respingerea cererii [*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 66; *Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe** (dec.) și *Popov împotriva Moldovei**, pct. 48].

141. Pentru a stabili dacă reclamantul și-a încălcat obligația de confidențialitate, trebuie mai întâi să fie definite limitele acestei obligații. Într-adevăr, aceasta trebuie să fie întotdeauna interpretată ținând seama de obiectivul său general, și anume facilitarea soluționării pe cale amiabilă, prin protejarea părților și a Curții împotriva unor eventuale presiuni. În consecință, deși comunicarea către un terț a conținutului documentelor referitoare la soluționarea pe cale amiabilă poate, în principiu, să constituie un abuz în sensul art. 35 § 3 din convenție, nu se poate ajunge astfel la o interdicție absolută și necondiționată de a arăta aceste documente unui terț oarecare sau de a-i vorbi despre acestea. Într-adevăr, o interpretare atât de generală și de riguroasă ar risca să aducă atingere apărării intereselor legitime ale reclamantului - de exemplu, atunci când încearcă să obțină informații relevante, într-o cauză în care acesta este autorizat să se reprezinte singur în fața Curții. În plus, ar fi prea dificil, dacă nu chiar imposibil, pentru Curte să controleze respectarea unei asemenea interdicții. Ceea ce art. 38 § 2 din convenție și art. 62 § 2 din regulament interzic părților este de a face publice informațiile în litigiu, fie prin intermediul mijloacelor de informare în masă, într-o corespondență care poate fi citită de un mare număr de persoane sau în orice alt mod (*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 68). Prin urmare, este considerat abuziv acest tip de comportament care prezintă un anumit grad de gravitate.

142. Pentru a fi considerată abuzivă, divulgarea informațiilor confidențiale trebuie să fie intenționată. Răspunderea directă a reclamantului în cazul acestei divulgări trebuie întotdeauna stabilită cu suficientă certitudine, o simplă suspiciune nefiind suficientă în această privință (*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 66 *in fine*). Pentru exemple concrete de aplicare a

acestui principiu, a se vedea, pentru un exemplu pozitiv, cauza *Hadrabová și alții împotriva Republicii Cehe** (dec.), în care reclamantii au citat în mod expres propunerile de soluționare pe cale amiabilă, formulate de grefa Curții, în corespondența lor cu Ministerul Justiției din propria țară, fapt ce a condus la respingerea cererii lor ca fiind abuzivă; pentru un exemplu negativ, cauza *Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, în care nu s-a stabilit cu certitudine că toți cei trei reclamanti au fost răspunzători de divulgarea informațiilor confidențiale, fapt ce a determinat Curtea să respingă excepția preliminară a Guvernului.

5. Cerere cu caracter vădit șicanator sau lipsită de orice miză reală

143. Este abuzivă fapta reclamantului de a introduce în mod repetat, în fața Curții, cereri cu caracter șicanator și în mod vădit nefondate, similare cu o cerere a acestuia care a fost deja declarată inadmisibilă în trecut [*M. împotriva Regatului Unit** (dec.) și *Philis împotriva Greciei** (dec.)].

144. De asemenea, Curtea poate declara abuzivă o cerere care este în mod vădit lipsită de orice miză reală și/sau se referă la o sumă de bani derizorie. În cauza *Bock împotriva Germaniei** (dec.), reclamantul se plângea de durata unei proceduri civile pe care o inițiasese pentru a i se rambursa prețul unui supliment alimentar prescris de medicul său, preț care se ridică la suma de 7,99 euro. Curtea a subliniat că era supraîncărcată cu un număr foarte mare de cereri pendente, care ridicau probleme grave în domeniul drepturilor omului, și că reclamantul utilizase în mod disproportionat sistemul de protecție introdus de convenție, ținând seama, pe de o parte, de caracterul derizoriu al sumei în cauză (inclusiv în comparație cu salariul reclamantului) și, pe de altă parte, de faptul că procedura se referea nu la un medicament, ci la un supliment alimentar. De asemenea, Curtea a observat că procedurile similare acesteia contribuiau la acumularea dosarelor adresate instanțelor interne și reprezentau, astfel, una din cauzele duratei excesive a procedurilor. Prin urmare, cererea a fost respinsă ca fiind abuzivă.

6. Alte cazuri

145. Uneori, hotărârile și deciziile Curții, precum și cauzele încă pendente în fața acesteia sunt folosite în discursul politic la nivel național din statele contractante. O cerere inspirată de o dorință de publicitate sau de propagandă nu este, numai din acest motiv, abuzivă [*McFeeley și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) și, de asemenea, *Kadjialiiev și alții împotriva Rusiei*, pct. 66-67]. Cu toate acestea, poate exista abuz în cazul în care reclamantul, motivat de interese politice, acordă presei sau televiziunii interviuri în care exprimă o atitudine iresponsabilă și frivolă în privința procedurii din fața Curții (*Partidul Muncitoresc Georgian împotriva Georgiei*).

7. Abordarea care trebuie adoptată de Guvernul pârât

146. În cazul în care Guvernul pârât consideră că reclamantul a săvârșit un abuz al dreptului de recurs, trebuie să informeze Curtea în consecință și să îi comunice informațiile relevante de care dispune, astfel încât aceasta să ajungă la concluziile potrivite. În fapt, este sarcina Curții înseși, și nu a Guvernului pârât, să supravegheze respectarea obligațiilor procedurale impuse reclamantului în temeiul convenției și al regulamentului său. În schimb, amenințările din partea Guvernului și a organismelor sale de a iniția o anchetă penală sau disciplinară împotriva unui reclamant pentru o pretinsă încălcare a obligațiilor procedurale ale acestuia în fața Curții ar putea reprezenta o problemă din perspectiva art. 34 *in fine* din convenție, care interzice orice ingerință în exercițiul eficace al dreptului de recurs individual (*Mirolubovs și alții împotriva Letoniei*, pct. 70).

II. INADMISIBILITATEA LEGATĂ DE COMPETENȚA CURȚII

A. Incompatibilitatea *ratione personae*

Art. 35 § 3. Condiții de admisibilitate

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că:

a) ea este incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale [...]

Art. 32 § 1 și 2. Competența Curții

1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea convenției și a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de art. 33, 34, 46 și 47.

2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.

1. Principii

147. Compatibilitatea *ratione personae* presupune ca pretinsa încălcare a convenției să fi fost comisă de un stat contractant sau ca aceasta să îi fie imputabilă într-un fel sau altul.

148. Chiar dacă statul pârât nu a ridicat obiecții cu privire la competența *ratione personae* a Curții, această chestiune necesită o examinare din oficiu din partea Curții [*Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei* (GC), pct. 27].

149. Drepturile fundamentale protejate de tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului trebuie garantate persoanelor care locuiesc pe teritoriul statului parte implicat, indiferent de dizolvarea sau succesiunea sa ulterioară (*Bijelić împotriva Muntenegrului și a Serbiei*, pct. 69).

150. O societate comercială cu capital de stat trebuie să beneficieze de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat, pentru a-l exonera pe acesta din urmă de răspundere, în temeiul convenției, pentru actele sau omisiunile sale (*Mikailenki și alții împotriva Ucrainei*, pct. 43-45; *Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei împotriva Moldovei*, pct. 19).

151. Cererile vor fi declarate incompatibile *ratione personae* cu convenția pentru următoarele motive:

– dacă reclamantul nu are **calitate procesuală** în sensul art. 34 din convenție: *Section de commune d'Antilly împotriva Franței* (dec.);

– dacă reclamantul nu este în măsură să demonstreze că este **victima** pretensei încălcări;

– dacă cererea este îndreptată împotriva unei **persoane particulare**: *X. împotriva Regatului Unit, Durini împotriva Italiei* (dec.);

– dacă cererea este îndreptată împotriva unui **stat care nu a ratificat convenția**: [*X. împotriva Cehoslovaciei* (dec.)]; sau direct împotriva unei organizații internaționale care nu a aderat la convenție [*Stephens împotriva Ciprului, Turciei și Organizației Națiunilor Unite** (dec.), ultimul paragraf];

– dacă cererea are ca obiect un protocol la convenție pe care statul pârât nu l-a ratificat [*Horsham împotriva Regatului Unit** (dec.); *De Saedeleer împotriva Belgiei*, pct. 68].

2. Competența

152. Constatarea lipsei de competență *ratione loci* nu dispensează Curtea de la a examina dacă reclamanții se află sub jurisdicția unuia sau mai multor state contractante în sensul art. 1 din convenție (*Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, pct. 90). În consecință, excepțiile conform cărora reclamanții nu se află sub jurisdicția unui stat pârât vor fi cel mai adesea ridicate prin invocarea incompatibilității *ratione personae* cu convenția [a se vedea argumentele guvernelor

pârâte în *Bankovic și alții împotriva Belgiei și a altor 16 state contractante* (GC) (dec.), pct. 35; *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (GC), pct. 300; *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.)].

153. Compatibilitatea *ratione personae* necesită, de asemenea, ca pretinsa încălcare să fie imputabilă unui stat contractant (*Gentilhomme, Schaff-Benhadji și Zerouki împotriva Franței*, pct. 20). Cu toate acestea, în cauze recente, chestiunile privind imputabilitatea/răspunderea au fost examinate fără referire explicită la compatibilitatea *ratione personae* [*Assanidze împotriva Georgiei* (GC), pct. 144 și urm.; *Hussein împotriva Albaniei și a altor 20 de state contractante** (dec.); *Isaak și alții împotriva Turciei** (dec.); *Stephens împotriva Maltei** (nr. 1), pct. 45].

3. Răspundere și imputabilitate

154. Statele pot fi considerate răspunzătoare pentru acte ale propriilor autorități și care își produc efectele în afara teritoriului lor, indiferent că sunt realizate în interiorul sau în exteriorul granițelor lor (a se vedea *Drozd și Janousek împotriva Franței și Spaniei*, pct. 91; *Soering împotriva Regatului Unit*, pct. 86 și 91; *Loizidou împotriva Turciei*, pct. 62). Totuși, aceasta reprezintă o excepție [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (GC), pct. 314; *Bankovic și alții împotriva Belgiei și a altor 16 state contractante* (dec.) (GC), pct. 71]. Acest lucru este valabil în cazul în care un stat contractant exercită un control efectiv sau, cel puțin, o influență decisivă asupra unui teritoriu [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (GC), pct. 314, 382 și 392, *Medvedyev și alții împotriva Franței* (GC), pct. 63-64, și pentru conceptul de „control global”, pct. 315-316; *Bankovic și alții împotriva Belgiei și a altor 16 state contractante* (GC) (dec.), pct. 67 și urm., și pct. 79-82; *Cipru împotriva Turciei* (GC), pct. 75-81; *Loizidou împotriva Turciei*, pct. 52; *Markovic și alții împotriva Italiei* (GC), pct. 54].

155. Un stat poate fi considerat răspunzător de încălcări ale drepturilor, în temeiul convenției, ale persoanelor aflate pe teritoriul unui alt stat, dar care se dovedesc a fi sub autoritatea sau controlul primului dintre aceste state, prin intermediul agenților săi care acționează - în mod legal sau ilegal - în al doilea stat [*Issa și alții împotriva Turciei**, pct. 71; *Illich Ramirez Sánchez împotriva Franței*; *Öcalan împotriva Turciei* (GC), pct. 91; *Medvedyev și alții împotriva Franței* (GC), pct. 66-67].

În ceea ce privește acțiunile care au avut loc într-o zonă tampon a ONU: *Isaak și alții împotriva Turciei** (dec.).

156. Pentru teritoriile care se află din punct de vedere juridic sub jurisdicția unui stat contractant, dar care nu se află sub autoritatea/controlul efectiv al statului respectiv, cererea poate fi considerată incompatibilă cu dispozițiile convenției [*An și alții împotriva Ciprului** (dec.)], dar trebuie să se ia în considerare obligațiile pozitive ale statului în temeiul convenției [a se vedea *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (GC), pct. 312-313, pct. 333 și urm.]. A se vedea, de asemenea, *Stephens împotriva Ciprului, a Turciei și a Organizației Națiunilor Unite* (dec.).

157. Există excepții de la principiul conform căruia prezența fizică a unei persoane pe teritoriul uneia din părțile contractante are efectul de a plasa persoana sub jurisdicția statului respectiv. De exemplu, în cazul unui stat pe teritoriul căruia se află sediul unei organizații internaționale, împotriva căreia sunt îndreptate plângerile reclamantului. Simplul fapt că sediul și clădirile Tribunalului Penal Internațional se află în Țările de Jos nu reprezintă un motiv suficient pentru ca statului respectiv să îi fie imputate acțiuni sau omisiuni denunțate împotriva instanței internaționale care îi condamnase pe reclamanti [*Galic împotriva Țărilor de Jos** (dec.) și *Blagojević împotriva Țărilor de Jos** (dec.)]. Pentru o cerere îndreptată împotriva statului pârât, în calitate sa de stat pe teritoriul căruia se află sediul permanent al unei organizații internaționale, a se vedea *Lopez Cifuentes împotriva Spaniei* (dec.), pct. 25-26. Pentru acceptarea unei administrații civile internaționale pe teritoriul statului pârât, a se vedea *Berić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei** (dec.), pct. 30.

158. Participarea unui stat la o procedură îndreptată împotriva sa într-un alt stat nu presupune, în sine, exercitarea extrateritorială a jurisdicției sale [*McElhinney împotriva Irlandei și a Regatului Unit** (GC) (dec.); *Treska împotriva Albaniei și a Italiei* (dec.); *Manoilescu și Dobrescu împotriva României și Rusiei* (dec.), pct. 99-111].

159. Răspunderea statelor contractante pentru acțiunile persoanelor particulare, deși este, în mod obișnuit, examinată din perspectiva compatibilității *ratione personae*, poate depinde, de asemenea, de conținutul drepturilor individuale garantate de convenție și de sfera obligațiilor pozitive asociate acestor drepturi [a se vedea, de exemplu, *Siliadin împotriva Franței*, pct. 77-81; *Beganović împotriva Croației*, pct. 69-71]. Răspunderea statului poate fi angajată în temeiul convenției dacă autoritățile sale aprobă, în mod formal sau tacit, acțiuni ale unor persoane particulare care încalcă drepturile garantate de convenție ale altor persoane particulare care se află sub jurisdicția sa [*Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (GC), pct. 318].

160. De asemenea, Curtea a enunțat principii cu privire la răspunderea extrateritorială pentru fapte privind arestarea și detenția în contextul unei proceduri de extrădare [*Stephens împotriva Maltei** (nr. 1), pct. 52].

4. Chestiuni privind răspunderea eventuală a statelor părți la convenție ca urmare a unor acțiuni sau omisiuni referitoare la apartenența acestora la o organizație internațională

161. Convenția nu poate fi interpretată în sensul că ar supune controlului Curții acțiunile și omisiunile statelor contractante care sunt reglementate de rezoluții ale Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite și care au loc înainte sau în timpul misiunilor Organizației Națiunilor Unite de menținere a păcii și a securității internaționale, deoarece acest lucru s-ar interpreta ca o ingerință în îndeplinirea unei misiuni esențiale a Organizației Națiunilor Unite [*Behrami și Behrami împotriva Franței și Saramati împotriva Franței, a Germaniei și a Norvegiei* (GC), pct. 146-152].

162. În ceea ce privește deciziile instanțelor internaționale, Curtea și-a declinat, generalizând, competența *ratione personae* pentru a se pronunța cu privire la cererile referitoare la procedura în fața **Tribunalului Penal Internațional** pentru Fosta Iugoslavie („TPII”), care a fost înființat în temeiul unei rezoluții a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite [*Galic împotriva Țărilor de Jos** (dec.) și *Blagojević împotriva Țărilor de Jos** (dec.)]. Pentru revocarea funcționarilor publici prin decizia Înalțului Reprezentant pentru Bosnia și Herțegovina, a cărui autoritate decurge din rezoluțiile Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, a se vedea *Berić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei** (dec.), pct. 26 și urm.

163. Unui stat contractant nu i se poate imputa o pretinsă încălcare a convenției ca urmare a unei decizii sau a unei măsuri adoptate de un organ al unei organizații internaționale al cărei membru este, în măsura în care nu s-a stabilit și nici nu s-a susținut că protecția drepturilor fundamentale, conferită în general de această organizație internațională, nu ar fi „echivalentă” celei asigurate de convenție și în măsura în care statul respectiv nu a fost implicat nici direct, nici indirect în săvârșirea actului în litigiu [*Gasparini împotriva Italiei și a Belgiei* (dec.)].

164. Astfel, Curtea și-a declinat competența *ratione personae* în ceea ce privește plângerile îndreptate împotriva unor decizii individuale, adoptate de organul competent al unei organizații internaționale, în contextul unui litigiu de muncă care face parte, în întregime, din ordinea juridică internă a organizației internaționale ce deține personalitate juridică distinctă de cea a statelor sale membre, care nu au intervenit în niciun fel, direct sau indirect, în litigiu și ale căror acțiuni sau omisiuni nu le-ar angaja în vreun fel răspunderea în temeiul convenției: *Boivin împotriva a 34 de state membre ale Consiliului Europei* (dec.) – litigiu individual de muncă în cadrul Eurocontrol; *Lopez Cifuentes împotriva Spaniei* (dec.) – procedură disciplinară inițiată în cadrul Consiliului Oleicol Internațional, pct. 28 și 29; *Beygo împotriva a 46 de state membre ale Consiliului Europei* (dec.) - procedură disciplinară în cadrul Consiliului Europei. În ceea ce privește pretinse încălcări ale convenției rezultate din revocarea unui funcționar al Comisiei Europene și procedura de recurs

din fața Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene și a Curții de Justiție a Comunităților Europene: *Connolly împotriva a 15 state membre ale Uniunii Europene* (dec). De asemenea, pentru o procedură în fața Oficiului European pentru Brevete, a se vedea *Rambus Inc. împotriva Germaniei* (dec.).

Este util să se compare aceste constatări cu examinarea efectuată de Curte privind pretențiile de deficiență structurală a unui mecanism intern al unei organizații internaționale - care nu ar acorda drepturilor fundamentale o protecție „echivalentă” celei asigurate de convenție -, căreia statele părți implicate i-au transferat o parte din puterile lor suverane: *Gasparini împotriva Italiei și Belgiei* (dec.).

165. Curtea face distincție între situațiile care implică o intervenție directă sau indirectă a statului pârât în litigiul respectiv, a cărui răspundere internațională este, astfel, angajată [a se vedea *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi (Bosphorus Airways) împotriva Irlandei* (GC) pct. 153 – a se compara cu *Behrami și Behrami împotriva Franței și Saramati împotriva Franței, a Germaniei și a Norvegiei*, pct. 151], de exemplu:

– decizia de a exclude reclamanta din corpul electoral pe baza unui tratat elaborat în cadrul Comunităților Europene [*Matthews împotriva Regatului Unit* (GC)];

– punerea în aplicare în detrimentul reclamantului a unei legi franceze care transpunea o directivă comunitară [*Cantoni împotriva Franței* (GC)];

– refuzul de acces la instanțele germane [*Beer și Regan împotriva Germaniei* (GC) și *Waite și Kennedy împotriva Germaniei* (GC)];

– sechestrul instituit pe teritoriul statului pârât de autorități, în urma unei decizii a unui minister, în conformitate cu obligațiile sale juridice ce rezultă din legislația comunitară (*Bosphorus Airways împotriva Irlandei*) (un regulament comunitar adoptat în aplicarea unei rezoluții a Consiliului de Securitate al ONU, a se vedea pct. 153-154);

– sesizarea Curții de Justiție a Comunităților Europene de o instanță internă [*Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos* (dec.)].

166. Astfel, în ceea ce privește **Uniunea Europeană**, cererile îndreptate împotriva unor state membre în privința modului în care acestea aplică legislația comunitară nu vor fi neapărat inadmisibile din acest motiv [*Bosphorus Airways împotriva Irlandei* (GC), pct. 137; *Matthews împotriva Regatului Unit** (GC), pct. 26-35].

167. În ceea ce privește cererile îndreptate direct împotriva instituțiilor Comunității Europene, care nu sunt parte la convenție, o jurisprudență mai veche permite ca acestea să fie declarate inadmisibile *ratione personae* [*Confédération française démocratique du travail împotriva Comunităților Europene*, în mod alternativ: grupul statelor sale membre și statele membre considerate individual; și celelalte referințe citate în *Bosphorus Airways împotriva Irlandei*, pct. 152; recent, *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. împotriva Țărilor de Jos* (dec.)].

Această jurisprudență este, de asemenea, valabilă în cazul **Oficiului European pentru Brevete** [*Lenzing AG împotriva Germaniei** (dec.)].

168. Cu privire la chestiunea de a ști dacă răspunderea unei țări poate fi angajată pe baza Constituției sale, care este o anexă la un tratat internațional, a se vedea *Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei* (GC), pct. 30.

B. Incompatibilitatea *ratione loci*

Art. 35 § 3. Condiții de admisibilitate

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că:

a) ea este incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale [...]

Art. 32 § 1 și 2. Competența Curții

1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea convenției și a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de art. 33, 34, 46 și 47.

2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.

1. Principii

169. Compatibilitatea *ratione loci* presupune ca pretinsa încălcare a convenției să fi avut loc în jurisdicția statului pârât sau pe teritoriul controlat în mod efectiv de acest stat [*Cipru împotriva Turciei* (GC), pct. 75-81; *Drozd și Janousek împotriva Franței și a Spaniei*, pct. 84-90].

170. Atunci când cererile se referă la fapte care s-au produs pe un teritoriu exterior celui al statului contractant și nu există nicio legătură între aceste fapte și orice autoritate aflată sub jurisdicția statului contractant, aceste cereri vor fi respinse ca fiind incompatibile *ratione loci* cu convenția.

171. Atunci când cererile se referă la **acțiuni care s-au desfășurat în afara teritoriului unui stat contractant**, Guvernul poate invoca o excepție preliminară privind incompatibilitatea *ratione loci* a cererii (*Loizidou împotriva Turciei*, pct. 55). O asemenea excepție va fi examinată în temeiul art. 1 din convenție [cu privire la întinderea noțiunii de „jurisdicție”, conform acestui articol, a se vedea *Banković și alții împotriva Belgiei și a altor 16 state contractante* (GC) (dec.), pct. 75].

172. Cu toate acestea, este clar că un stat este răspunzător de actele reprezentanților săi diplomatici și consulari în străinătate și că nu poate fi vorba de incompatibilitate *ratione loci* în privința **misiunilor diplomatice** [*X. împotriva Republicii Federale Germania* (dec.); *W.M. împotriva Danemarcei* (dec.), pct. 1, și referirile incluse] sau a unor acte săvârșite la bordul unor **aeronave** înmatriculate în statul respectiv sau pe nave care arborează pavilionul acestuia [*Banković și alții împotriva Belgiei și a altor 16 state contractante* (GC) (dec.), pct. 73].

173. În cele din urmă, o constatare privind incompatibilitatea *ratione loci* nu dispensează Curtea de obligația de a examina dacă reclamanții se află sub jurisdicția unuia sau a mai multora dintre statele contractante, în sensul art. 1 din convenție (*Drozd și Janousek împotriva Franței și a Spaniei*, pct. 90).

În consecință, excepțiile potrivit cărora reclamanții nu se află sub jurisdicția unui stat pârât vor fi, de regulă, ridicate invocând incompatibilitatea *ratione personae* cu convenția [a se vedea argumentele susținute de guvernele pârâte în *Banković și alții împotriva Belgiei și a altor 16 state contractante* (GC) (dec.), pct. 35; *Ilaşcu și alții împotriva Moldovei și a Rusiei* (GC), pct. 300; *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.)].

2. Cazuri specifice

174. În ceea ce privește cererile referitoare la **teritorii dependente**, în cazul în care statul contractant nu a emis o **declarație în temeiul art. 56** (fostul art. 63) care să extindă aplicarea convenției și în cazul teritoriului respectiv, cererea va fi incompatibilă *ratione loci* [*Gillow împotriva Regatului Unit*, pct. 60-62; *Bui Van Thanh și alții împotriva Regatului Unit* (dec.); *Yonghong împotriva Portugaliei* (dec.)]. Generalizând, acest lucru se aplică, de asemenea, protocoalelor convenției (*Quark Fishing Limited împotriva Regatului Unit* (dec.)].

În cazul în care statul contractant a emis o asemenea declarație, în temeiul art. 56, nu poate fi vorba de incompatibilitate în acest sens (*Tyrer împotriva Regatului Unit*, pct. 23).

175. Dacă **teritoriul dependent devine independent**, declarația expiră în mod automat. Cererile ulterioare îndreptate împotriva statului metropolitan vor fi declarate incompatibile *ratione personae* [*Biserica X. împotriva Regatului Unit** (dec.)].

176. Atunci când teritoriul dependent devine parte a teritoriului metropolitan al unui stat contractant, convenția se aplică în mod automat **teritoriului fost dependent** [a se vedea *Hingitaj 53 și alții împotriva Danemarcei* (dec.)].

C. Incompatibilitatea *ratione temporis*

Art. 35 § 3. Condiții de admisibilitate

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că:

a) ea este incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale [...]

Art. 32 § 1 și 2. Competența Curții

1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea convenției și a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de art. 33, 34, 46 și 47.

2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.

1. Principii generale

177. În conformitate cu **principiile generale ale dreptului internațional (principiul neretroactivității tratatelor)**, dispozițiile convenției nu obligă o parte contractantă nici în ceea ce privește un act sau un fapt care a avut loc înainte de **data de intrare în vigoare a convenției** în privința părții respective, nici în ceea ce privește o situație care a încetat să existe înainte de această dată (*Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 70; *Šilih împotriva Sloveniei* (GC), pct. 140; *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 130).

178. Competența *ratione temporis* acoperă doar perioada ulterioară ratificării convenției sau a protocoalelor sale de către statul pârât. Convenția nu impune totuși statelor contractante vreo obligație specifică de a repara o nedreptate sau un prejudiciu cauzat înainte de data respectivă [*Kopecky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 38].

179. De la data ratificării, toate actele sau omisiunile despre care se pretinde că sunt imputabile statului trebuie să se conformeze convenției sau protocoalelor sale, iar faptele ulterioare sunt de competența Curții, chiar dacă reprezintă doar prelungirea unei situații deja existente (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, pct. 43). Cu toate acestea, Curtea poate să țină seama de fapte anterioare ratificării, cu condiția ca acestea să poată fi considerate ca fiind la originea unei situații continue, care s-a prelungit după această dată, sau să fie relevante pentru înțelegerea faptelor care au avut loc după această dată [*Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (GC), pct. 147-153].

180. Curtea are obligația de a-și examina **din oficiu și în toate etapele procedurii** competența *ratione temporis*, întrucât este vorba mai degrabă de o chestiune de competență a Curții decât de admisibilitate în sensul strict al termenului [*Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 67].

2. Aplicarea acestor principii

a) *Data critică în raport cu ratificarea convenției sau cu acceptarea competenței organelor convenției*

181. În principiu, data critică în sensul stabilirii competenței temporale a Curții este data **intrării în vigoare a convenției și a protocoalelor** în privința părții respective [de exemplu, a se vedea *Šilih împotriva Sloveniei* (GC), pct. 164].

182. Cu toate acestea, Convenția din 1950 prevedea competența Comisiei de a examina cereri individuale (art. 25), precum și competența Curții (art. 46) în temeiul **declarațiilor** emise în

acest sens de părțile contractante. Într-adevăr, aceste declarații puteau să prevadă limitări, în special temporale. În ceea ce privește țările care au elaborat asemenea declarații după data la care au ratificat convenția, Curtea și Comisia au acceptat **limitarea temporală** a competenței lor pentru faptele care au avut loc între **intrarea în vigoare a convenției și declarația relevantă** [*X. împotriva Italiei* (dec.); *Stamoulakatos împotriva Greciei* (nr. 1), pct. 32].

183. **Atunci când nu există asemenea limitări temporale** prevăzute de declarația Guvernului (a se vedea declarația Franței din 2 octombrie 1981), organele convenției admit **efectul retroactiv** al acceptării competenței lor [*X. împotriva Franței* (dec.)].

Restricțiile temporale incluse în aceste declarații **rămân valabile** pentru determinarea competenței Curții de a se pronunța cu privire la cererile individuale introduse în temeiul actualului art. 34 din convenție, în conformitate cu art. 6 din **Protocolul nr. 11**⁴ [*Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 72]. Analizând fostul sistem în ansamblul său, Curtea apreciază că este competentă din momentul primei declarații în care se recunoaște dreptul de recurs individual în fața Comisiei, în pofida timpului scurs între declarație și recunoașterea competenței Curții [*Cankoçak împotriva Turciei*, pct. 26; *Yorgiyadis împotriva Turciei*, pct. 24; *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 133].

b) Fapte instantanee anterioare sau posterioare intrării în vigoare sau declarației

184. Competența temporală a Curții trebuie să fie stabilită în raport cu faptele constitutive ale pretensei ingerințe. În acest sens, este esențial să se identifice în fiecare cauză specifică localizarea exactă în timp a pretensei ingerințe. În această privință, Curtea trebuie să țină seama atât de faptele de care se plânge reclamantul, cât și de sfera de aplicare a dreptului garantat de convenție, a cărui încălcare este invocată [*Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 82, și *Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 131].

185. Atunci când aplică acest criteriu diferitelor decizii judecătorești anterioare și posterioare datei critice, Curtea are în vedere **hotărârea definitivă susceptibilă să aducă atingere drepturilor reclamantului** [hotărârea Curții Supreme care s-a pronunțat cu privire la rezilierea contractului de închiriere al reclamantei, *Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 85; sau hotărârea curții de apel în *Mrkić împotriva Croației* (dec.)], în pofida existenței unor **recursuri ulterioare, al căror singur efect a fost permiterea prelungirii acestei ingerințe** [hotărârea ulterioară a Curții Constituționale, care confirmă hotărârea Curții Supreme, în *Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 85; sau două hotărâri pronunțate de Curtea Supremă și de Curtea Constituțională, *Mrkić împotriva Croației** (dec.)].

Eșecul ulterior al recursurilor introduse în sensul remedierii ingerinței nu poate determina includerea acestuia în competența temporală a Curții [*Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 77-79]. Curtea a reafirmat că instanțele naționale nu au obligația de a aplica retroactiv convenția în cazul unor încălcări care au avut loc înainte de data critică [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 130].

Exemple de cauze:

186. Ingerințe anterioare datei critice și hotărâri judecătorești definitive pronunțate ulterior: *Meltex Ltd împotriva Armeniei** (dec.).

Ingerințe posterioare datei critice: *Lepojić împotriva Serbiei**, pct. 45; *Filipović împotriva Serbiei**, pct. 33.

Folosirea unor probe obținute în urma unor rele tratamente anterioare datei critice în hotărâri

⁴ „În cazul în care o înaltă parte contractantă a recunoscut competența Comisiei sau jurisdicția Curții, prin declarația prevăzută la fostul art. 25 sau la fostul art. 46 din convenție, numai pentru cauzele posterioare sau pe baza unor fapte posterioare declarației respective, această restricție se va aplica în continuare jurisdicției Curții, în conformitate cu prezentul protocol.”

judecătorești pronunțate ulterior: *Haroutyounian împotriva Armeniei*, pct. 50.

Acțiunea în anulare a unui titlu de proprietate, inițiată înainte de data critică, dar finalizată ulterior (*Turgut și alții împotriva Turciei*, pct. 73). Data anulării definitive a unui titlu de proprietate: *Fener Rum Patrikliği (Patriarhat ecumenic) împotriva Turciei* (dec.).

187. A se vedea, de asemenea:

– condamnarea reclamantului *in absentia*, pronunțată de instanțele grecești înainte de declarația formulată de Grecia în temeiul art. 25, în pofida existenței unui recurs, respins în cele din urmă, introdus împotriva condamnării după data respectivă [*Stamoulakatos împotriva Greciei* (nr. 1), pct. 33];

– decizia implicită, pronunțată de Comisia electorală centrală, înainte de ratificare, prin care era respinsă cererea reclamantului de a semna o petiție fără aplicarea unei ștampile pe pașaportul său, în timp ce procedura declanșată în urma acțiunii sale se desfășurase după data respectivă [*Kadikis împotriva Letoniei* (dec.)];

– concedierea reclamantului și acțiunea civilă declanșată de acesta înainte de ratificare, urmată de hotărârea pronunțată de Curtea Constituțională după data respectivă [*Jovanović împotriva Croației* (dec.)];

– ordin al ministrului prin care conducerea societății reclamantilor era transferată unui consiliu numit de ministrul economiei, privându-i, astfel, pe aceștia de dreptul lor de acces la instanță, în timp ce hotărârea Curții Supreme prin care era respins recursul reclamantilor fusese pronunțată după data critică (*Kefalas și alții împotriva Greciei*, pct. 45);

– condamnarea reclamantului, după declarația relevantă emisă în temeiul art. 46, pentru afirmații făcute în fața unor jurnaliști înainte de această dată (*Zana împotriva Turciei*, pct. 42);

– percheziția sediului societății reclamantului și confiscarea unor documente, deși procedura subsecventă a avut loc după ratificare [*Veeber împotriva Estoniei* (nr. 1), pct. 55; a se vedea, de asemenea, *Kikots și Kikota împotriva Letoniei* (dec.)].

188. Cu toate acestea, în cazul în care reclamantul prezintă un capăt de cerere separat privind compatibilitatea procedurilor ulterioare cu un articol din convenție, Curtea își poate recunoaște competența *ratione temporis* cu privire la căile de recurs în cauză [recurs în fața Curții Supreme împotriva deciziei judecătorești de a pune capăt producției și distribuirii unui ziar, *Kerimov împotriva Azerbaidjanului* (dec.)].

189. Principiul și criteriile stabilite în hotărârea *Blečić împotriva Croației* (GC) sunt de ordin general; caracterul specific al anumitor drepturi, precum cele garantate de **art. 2 și 3** din convenție, trebuie avut în vedere la aplicarea acestor criterii [*Šilih împotriva Sloveniei* (GC), pct. 147].

3. Situații specifice

a) Încălcări continue

190. Organele convenției admit extinderea competenței lor *ratione temporis* la situațiile privind **încălcări continue, care au început înainte de intrarea în vigoare a convenției, însă persistă după această dată** [*De Becker împotriva Belgiei* (dec.)].

191. Curtea a reținut această abordare în mai multe cauze privind **dreptul de proprietate**:

– ocuparea ilegală și continuă a unui teren aparținând reclamantilor de către Marină, fără despăgubire (*Papamichalopoulos și alții împotriva Greciei*, pct. 40);

– imposibilitatea reclamantului de a avea acces la propriul imobil, situat în partea de nord a Ciprului (*Loizidou împotriva Turciei*, pct. 46-47);

– absența unei despăgubiri definitive pentru bunuri naționalizate (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, pct. 43);

– imposibilitatea continuă a reclamantei de a reintra în posesia bunului său imobil și de a percepe o chirie corespunzătoare pentru închirierea casei sale, imposibilitate rezultată dintr-o

legislație în vigoare înainte și după ratificarea Protocolului nr. 1 de Polonia [*Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (GC), pct. 152-153].

192. **Limite:** simpla **privare** a unei persoane de domiciliul sau de **bunul** său este, în principiu, un „**act instantaneu**”, care nu produce o situație continuă de „privare” de propriile drepturi [*Blečić împotriva Croației* (GC), pct. 86 și ref.]. Pentru cazul specific al deposedărilor care au urmat după anul 1945, în temeiul unui regim anterior, a se vedea referințele citate în *Preussische Treuhand GmbH & Co. Kg a. A. împotriva Poloniei* (dec.), pct. 55-62.

193. Caracterul continuu al unei încălcări poate fi, de asemenea, constatat în legătură cu orice alt articol din convenție [cu privire la art. 2 și la pedeapsa capitală la care fuseseră condamnați reclamantii înainte de data critică, a se vedea *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și a Rusiei* (GC), pct. 406-408].

b) Obligația procedurală, în temeiul art. 2, de a investiga un deces: proceduri cu privire la fapte care ies din competența temporală a Curții

194. În ceea ce privește **obligația pozitivă de a desfășura o anchetă efectivă**, în temeiul **art. 2** din convenție, Curtea a considerat-o ca reprezentând o obligație care poate să fie impusă statului chiar și atunci când decesul este anterior datei critice. Curtea a stabilit principiul competenței sale temporale pentru a verifica respectarea obligației procedurale, în temeiul art. 2, în ceea ce privește un deces survenit înainte de perioada acoperită de competența sa, competență care acoperă actele și/sau omisiunile procedurale posteroare datei respective, sub rezerva anumitor limite, ținând seama de principiul securității juridice [*Šilih împotriva Sloveniei* (GC), pct. 159-167, în special pct. 161-163 - cauza se referă la un deces survenit înainte de data critică, în timp ce lacunele sau omisiunile din desfășurarea investigației au avut loc după data respectivă]. Pentru ca obligațiile procedurale impuse de art. 2 să devină aplicabile, trebuie să se stabilească faptul că o parte importantă a măsurilor procedurale au fost sau ar fi trebuit să fie puse în aplicare după ratificarea convenției de țara respectivă. Într-adevăr, ancheta impusă de art. 2, sub aspect procedural, nu reprezintă o reparație în sensul art. 35.

c) Obligația procedurală decurgând din art. 2 de a investiga disparițiile care au avut loc înainte de data critică

195. Obligația de a investiga o dispariție suspectă este distinctă de obligația de a investiga un deces suspect sau o crimă suspectă; o dispariție nu are caracter „instantaneu”. Astfel, atât timp cât soarta persoanei dispărute nu este clarificată, obligația procedurală de a investiga va persista în mod potențial, iar absența continuă a investigației necesare va fi considerată drept o încălcare continuă, chiar și atunci când, în cele din urmă, poate fi presupus decesul [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 148-149].

d) Obligația procedurală ce decurge din art. 3

196. Hotărârea Marii Camere în *Šilih împotriva Sloveniei* a subliniat principiile cu privire la „detașabilitatea” obligațiilor procedurale (pct. 148-163), în special cu privire la cele două criterii aplicabile (pct. 162-163), pentru a stabili competența sa *ratione temporis* atunci când faptele referitoare la aspectul material al art. 2 și 3 se situează în afara perioadei reglementate de competența sa, în timp ce faptele referitoare la aspectul procedural, și anume perioada ulterioară, se situează cel puțin parțial în cadrul acestei perioade (pct. 148) (a se vedea referințele citate).

e) Luarea în considerare a faptelor anterioare

197. Curtea apreciază că poate „ține seama de fapte anterioare ratificării în măsura în care acestea pot fi considerate ca fiind la originea unei situații care s-a prelungit după această dată sau pot fi relevante pentru înțelegerea faptelor care au avut loc după această dată” [*Broniowski împotriva Poloniei* (GC) (dec.), pct. 74].

f) Procedura sau detenția în curs

198. O situație specială rezultă din capetele de cerere privind **durata procedurii judiciare** (**art. 6 § 1**), inițiată înainte de ratificare, dar care continuă după această dată. Deși competența sa se limitează la perioada ulterioară datei critice, Curtea a luat în considerare, în mod frecvent, în vederea clarificării, fapte survenite înainte de această dată [de exemplu, *Humen împotriva Poloniei* (GC), pct. 58-59; *Foti și alții împotriva Italiei*, pct. 53].

De asemenea, acest lucru se aplică pentru cauzele privind **arestarea preventivă** (**art. 5 § 3**; *Kliakin împotriva Rusiei*, pct. 58-59) sau **condițiile de detenție** (**art. 3**) (*Kalașnikov împotriva Rusiei*, pct. 36).

199. În ceea ce privește **echitatea procedurii**, Curtea poate examina dacă deficiențele procesului pot fi compensate de garanțiile procedurale oferite de investigația efectuată înainte de data critică (*Barberà, Messegué și Jabardo împotriva Spaniei*, pct. 61 și 84). Acționând astfel, judecătorii de la Strasbourg analizează procedura în ansamblu (a se vedea, de asemenea, *Kerojärvi împotriva Finlandei*, pct. 41).

200. Capătul de cerere procedural întemeiat pe **art. 5 § 5** nu poate intra sub jurisdicția temporală a Curții în cazul în care privarea de libertate a avut loc înainte de data intrării în vigoare a convenției [*Korizno împotriva Letoniei* (dec.)].

g) Dreptul la despăgubire în caz de eroare judiciară

201. Curtea s-a declarat competentă pentru a se pronunța cu privire la un capăt de cerere întemeiat pe **art. 3 din Protocolul nr. 7**, potrivit căruia o persoană a fost condamnată înainte de data critică, dar condamnarea a fost anulată după data respectivă (*Matveiev împotriva Rusiei*, pct. 38).

D. Incompatibilitatea *ratione materiae*⁵

Art. 35 § 3. Condiții de admisibilitate

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că:

a) ea este incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale [...]

Art. 32 § 1 și 2. Competența Curții

1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea convenției și a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de art. 33, 34, 46 și 47.

2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.

202. Compatibilitatea *ratione materiae* a unei cereri sau a unui capăt de cerere ține de competența materială a Curții. Pentru ca un capăt de cerere să fie compatibil *ratione materiae* cu convenția, **dreptul invocat de reclamant trebuie să fie protejat de convenție și de protocoalele**

⁵ Actualizată la 30 iunie 2010.

sale care au intrat în vigoare. «De exemplu, sunt inadmisibile cererile privind dreptul de a i se elibera un permis de conducere [*X. împotriva Republicii Federale Germania* (dec.)], dreptul la autodeterminare [*X. împotriva Țărilor de Jos* (dec.)], precum și dreptul de a intra și de a avea reședința pe teritoriul unui stat contractant pentru persoane care nu sunt cetățene ale statului respectiv [*Peñaafiel Salgado împotriva Spaniei* (dec.)], întrucât acestea sunt drepturi care nu sunt incluse, ca atare, printre drepturile și libertățile garantate de convenție.

203. Deși Curtea nu este competentă să examineze pretense încălcări ale drepturilor protejate prin alte instrumente internaționale, atunci când definește sensul termenilor și al noțiunilor prevăzute în textul convenției, aceasta poate și trebuie să țină seama de alte **elemente ale dreptului internațional decât convenția** [*Demir și Baykara împotriva Turciei* (GC), pct. 85].

204. Curtea are obligația de a examina competența sa *ratione materiae* la fiecare stadiu al procedurii, indiferent dacă Guvernul este sau nu decăzut din dreptul de a invoca o astfel de excepție [*Tănase împotriva Moldovei* (GC), pct. 131].

205. Sunt declarate incompatibile *ratione materiae* cu convenția **cererile privind o dispoziție a convenției care a făcut obiectul unei rezerve a statului pârât** [a se vedea, de exemplu, *Kozlova și Smirnova împotriva Letoniei* (dec.)], cu condiția ca rezerva respectivă să fie considerată validă de Curte, în sensul art. 57 din convenție (pentru o declarație interpretativă care nu a fost considerată validă, a se vedea *Belilos împotriva Elveției*).

206. În plus, **Curtea nu are competență *ratione materiae* pentru a examina dacă o parte contractantă a respectat obligațiile impuse de una din hotărârile Curții.** Aceasta nu poate examina capete de cerere de acest tip, fără să aducă atingere competențelor Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, care supraveghează executarea hotărârilor Curții, în temeiul art. 46 § 2 din convenție. Cu toate acestea, rolul Comitetului de Miniștri în acest domeniu nu presupune că măsurile adoptate de un stat pârât în vederea remedierii încălcării constatate de Curte nu pot să ridice o nouă problemă, asupra căreia nu s-a pronunțat o hotărâre și, prin urmare, să facă obiectul unei noi cereri asupra căreia Curtea ar putea să se pronunțe [*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției* (nr. 2) (GC), pct. 62]. Cu alte cuvinte, Curtea poate admite un capăt de cerere, conform căruia redeschiderea unei proceduri la nivel intern, în vederea executării uneia din hotărârile sale, a generat o nouă încălcare a convenției [*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției* (nr. 2) (GC), pct. 62; *Lyons împotriva Regatului Unit* (dec.)].

207. Astfel, marea majoritate a deciziilor de inadmisibilitate pe motiv de incompatibilitate *ratione materiae* se referă la limitele domeniului de aplicare a articolelor din convenție sau din protocoalele sale, în special art. 6 (**dreptul la un proces echitabil**), art. 8 (**dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței**) și art. 1 din Protocolul nr. 1 (**protecția proprietății**).

1. Noțiunea de „drepturi și obligații cu caracter civil”

Art. 6 § 1. Dreptul la un proces echitabil

1. *Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil [...] de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]*

a) *Condiții generale de aplicabilitate a art. 6 § 1*

208. Noțiunea de „drepturi și obligații cu caracter civil” nu poate fi interpretată doar printr-o trimitere la legislația internă a statului pârât; este vorba de o noțiune „autonomă”, care reiese din convenție. Art. 6 § 1 din convenție se aplică indiferent de calitatea părților sau de natura legislației ce reglementează modul de stabilire a „contestației” și al autorității competente în acest sens (*Georgiadis împotriva Greciei*, pct. 34).

209. Cu toate acestea, principiul potrivit căruia noțiunile autonome prevăzute în convenție trebuie să fie interpretate având în vedere condițiile de viață actuale nu autorizează Curtea să interpreteze art. 6 § 1 în sensul că adjectivul „civil” (cu limitele pe care le impune acest adjectiv în mod necesar categoriei de „drepturi și obligații”, căreia i se aplică acest articol) nu ar fi menționat în text [*Ferrazzini împotriva Italiei* (GC), pct. 30].

210. Aplicabilitatea art. 6 § 1 în materie civilă depinde, în primul rând, de existența unei contestații. În al doilea rând, aceasta trebuie să se refere la „drepturi și obligații” despre care se poate afirma, cel puțin în mod întemeiat, că sunt recunoscute în legislația internă. În cele din urmă, aceste „drepturi și obligații” trebuie să aibă un „caracter civil”, în sensul convenției, deși art. 6 nu le conferă, în sine, niciun conținut material specific în ordinea juridică a statelor contractante.

b) Noțiunea de „contestație”

211. Este necesar ca termenului de „contestație” să i se confere o definiție mai degrabă materială decât formală (*Le Compte, Van Leuven și De Meyere împotriva Belgiei*, pct. 40).

212. „Contestația” trebuie să fie reală și serioasă (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 81). Această condiție exclude, de exemplu, acțiuni civile îndreptate împotriva administrației penitenciarului doar din cauza prezenței în închisoare a unor deținuți contaminați cu HIV [*Skorobogatik împotriva Rusiei* (dec.)]. Astfel, Curtea a considerat reală o „contestație” într-o cauză privind cererea prin care reclamanta solicita procurorului să formuleze recurs, întrucât acest demers făcea parte integrantă din ansamblul procedurii care se referea la despăgubirea persoanei în cauză în calitate de parte civilă [*Gorou împotriva Greciei* (nr. 2), pct. 35].

213. Contestația poate să se refere nu numai la existența unui drept, ci și la întinderea acestuia sau la modul în care poate fi exercitat (*Bentham împotriva Țărilor de Jos*, pct. 32). De asemenea, aceasta poate să se refere la chestiuni de fapt.

214. Rezultatul procedurii trebuie să fie în mod direct decisiv pentru dreptul în cauză. În consecință, o legătură subtilă sau repercusiuni îndepărtate nu sunt suficiente pentru ca art. 6 § 1 să fie aplicabil. De exemplu, Curtea a considerat că recursul prin care reclamantii au contestat legalitatea prelungirii autorizației de exploatare a unei centrale nucleare nu intra sub incidența art. 6 § 1, legătura dintre decizia de prelungire a autorizației și dreptul reclamantilor la protecția vieții, a integrității lor fizice și a bunurilor lor fiind „prea subtilă și îndepărtată”, întrucât persoanele în cauză nu arătaseră că erau personal expuse unui pericol nu doar specific, ci, mai presus de orice, iminent [*Balmer-Schafroth și alții împotriva Elveției*, pct. 40; a se vedea, mai recent, *Sdruzeni Jihoceske Matky împotriva Republicii Cehe* (dec.)]. În mod similar, procedura inițiată de doi funcționari publici pentru a contesta numirea unuia dintre colegii lor într-un funcție nu putea să aibă decât repercusiuni îndepărtate asupra drepturilor lor cu caracter civil [și anume, propriul lor drept la o numire - a se vedea *Revel și Mora împotriva Franței* (dec.)].

215. În schimb, Curtea a hotărât că o cauză privind construcția unui baraj care ar fi implicat inundarea satului reclamantilor [*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, pct. 46] și o cauză privind acordarea unei autorizații de exploatare a unei mine de aur care utiliza o tehnică de extracție bazată pe cianuri în apropierea satelor reclamantilor (*Taşkin și alții împotriva Turciei*, pct. 133) intrau sub incidența art. 6 § 1. Mai recent, într-o cauză privind recursul formulat de o asociație locală de protecție a mediului în vederea anulării unui permis de urbanism, Curtea a constatat că există o legătură suficientă între contestație și dreptul revendicat de persoana juridică în cauză, ținând seama, în special, de statutul reclamantei și al membrilor săi fondatori, precum și de scopul limitat din punct de vedere material și geografic urmărit de aceasta (*L'Erabliere A.S.B.L. împotriva Belgiei*, pct. 28-30).

c) *Existența unui drept ce poate fi apărât în justiție în legislația internă*

216. Art. 6 nu prevede niciun conținut material specific pentru un „drept”, în ordinea juridică a statelor contractante, și, în principiu, Curtea trebuie să facă trimitere la legislația internă pentru a stabili existența unui drept. Curtea poate decide că drepturi, precum dreptul la viață, la sănătate, la un mediu sănătos și la respectarea bunurilor sunt recunoscute în legislația internă [*Athanassoglou și alții împotriva Elveției* (GC), pct. 44].

217. Dreptul în cauză trebuie să aibă o bază legală în ordinea juridică internă. Curtea nu poate crea, prin interpretarea art. 6 § 1, un drept material cu caracter civil care să nu aibă nicio bază legală în statul respectiv (*Fayed împotriva Regatului Unit*, pct. 65).

218. Cu toate acestea, dacă o persoană are, la nivel intern, o pretenție care poate da naștere unei acțiuni în justiție poate depinde nu doar de conținutul propriu-zis al dreptului cu caracter civil relevant, astfel cum este definit în legislația națională, ci și de existența unor bariere procedurale, care împiedică sau limitează posibilitățile de sesizare a unei instanțe cu eventuale plângeri. În această ultimă categorie de cauze poate fi aplicabil art. 6 § 1 din convenție [*Al-Adsani împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 46-47; *Fogarty împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 25]. Cu toate acestea, în principiu, art. 6 nu poate fi aplicabil limitărilor materiale ale unui drept consacrat în temeiul legislației interne [*Roche împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 119].

219. Pentru a decide dacă există un „drept” cu caracter civil și pentru a stabili care este încadrarea - materială sau procedurală - care trebuie aplicată unei restricții, trebuie să se ia în considerare, în primul rând, formularea dispozițiilor legislației naționale și modul în care le-au interpretat instanțele interne (*Masson și Van Zon împotriva Țărilor de Jos*, pct. 49). Este necesar să se privească dincolo de aparențe, să se examineze modul în care legislația internă încadrează o restricție specifică și să se pună accentul pe realitate (*Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, pct. 38). În cele din urmă, o hotărâre judecătorească definitivă nu privează neapărat în mod retroactiv capetele de cerere ale reclamanților de caracterul lor ce poate fi apărât în justiție (*Le Calvez împotriva Franței*, pct. 56). Astfel, sfera limitată de aplicare a controlului judecătoresc al unui act de politică externă (loviturile aeriene ale NATO asupra Serbiei) nu poate priva în mod retroactiv capetele de cerere îndreptate de reclamanți împotriva statului de caracterul lor ce poate fi apărât în justiție, întrucât instanțele interne erau solicitate pentru prima dată să se pronunțe în această privință [*Markovic și alții împotriva Italiei* (GC), pct. 100-102].

220. Aplicând distincția dintre limitări materiale și obstacole procedurale în lumina acestor criterii, Curtea a recunoscut, de exemplu, că intrau sub incidența art. 6 § 1 acțiuni civile pentru neglijență îndreptate împotriva poliției (*Osman împotriva Regatului Unit*) sau împotriva autorităților locale [*Z și alții împotriva Regatului Unit* (GC)] și a examinat dacă o limitare specifică (imunitate penală sau exonerare de răspundere) era proporțională din perspectiva art. 6 § 1. Pe de altă parte, aceasta a afirmat că exonerarea Coroanei de răspundere civilă față de membrii forțelor armate reieșea dintr-o limitare materială și că legislația internă nu recunoștea, prin urmare, un „drept”, în sensul art. 6 § 1 din convenție [*Roche împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 124].

221. De asemenea, este necesar ca reclamanții să poată revendica în mod întemeiat drepturile recunoscute de legislația națională. Curtea a admis că și asociațiile puteau beneficia de protecția art. 6 § 1 atunci când urmăreau să apere drepturile și interesele specifice ale propriilor membri [*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, pct. 45] sau chiar drepturi specifice a căror respectare o puteau revendica în calitate de persoane juridice [precum dreptul „publicului” la informare și dreptul de a lua parte la decizii privind mediul - a se vedea *Collectif national d'information et d'opposition à l'usine Melox -Collectif Stop Melox et Mox împotriva Franței* (dec.)], sau atunci când acțiunea asociației nu putea fi considerată drept o *actio popularis* (a se vedea *L'Erabliere A.S.B.L. împotriva Belgiei*).

222. Atunci când o legislație prevede anumite condiții de admitere într-o funcție sau profesie, persoana respectivă care îndeplinește aceste condiții deține un drept de acces la funcția sau

la profesia în cauză (*De Moor împotriva Belgiei*, pct. 43). De exemplu, în cazul în care un reclamant poate pretinde în mod întemeiat că îndeplinește condițiile stabilite de legislație pentru a fi înregistrat ca medic, se aplică art. 6 [*Chevrol împotriva Franței*, pct. 55; a se vedea, *a contrario*, *Bouilloc împotriva Franței* (dec.)]. În orice caz, atunci când legalitatea unei proceduri privind un drept cu caracter civil putea face obiectul unei căi de atac, care a fost exercitată de reclamant, trebuie să se concluzioneze că a avut loc o „contestație” referitoare la un „drept cu caracter civil”, chiar dacă autoritățile interne au constatat, în cele din urmă, că reclamantul nu îndeplinea condițiile necesare (de exemplu, dreptul de a continua practicarea specializării medicale pe care reclamanta o inițiasse în străinătate: *Kök împotriva Turciei*, pct. 37).

d) Caracterul „civil” al dreptului

223. Considerarea unui drept ca având sau nu caracter civil, în lumina convenției, se stabilește nu în funcție de încadrarea juridică, ci de conținutul material și de efectele pe care i le conferă legislația internă a statului respectiv. În exercitarea funcției sale de control, Curtea trebuie, de asemenea, să țină seama de obiectul și de scopul convenției, precum și de sistemele juridice naționale ale celorlalte state contractante (*König împotriva Germaniei*, pct. 89).

224. În principiu, aplicabilitatea art. 6 § 1 în cazul unor litigii între persoane particulare care sunt calificate ca fiind civile în legislația internă nu este contestată în fața Curții (pentru o cauză privind separarea de drept, a se vedea *Airey împotriva Irlandei*, pct. 21).

e) Dreptul cu caracter privat: dimensiunea patrimonială

225. Curtea consideră că intră în domeniul de aplicare a art. 6 § 1 procedurile care, în legislația internă, sunt de competența „dreptului public” și al căror rezultat este decisiv pentru drepturi și obligații cu caracter privat. Aceste proceduri pot viza, de exemplu, autorizația de a vinde un teren (*Ringelsen împotriva Austriei*, pct. 94), exploatarea unei clinici private (*König împotriva Germaniei*, pct. 94-95), o autorizație de construcție (a se vedea, de exemplu, *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 79), proprietatea și folosința unui imobil religios (*Parohia Greco-Catolică Sâmbăta Bihor împotriva României*, pct. 65), o autorizație administrativă privind condițiile de exercitare a unei activități (*Bentham împotriva Țărilor de Jos*, pct. 36) sau o licență de comercializare a băuturilor alcoolice (*Tre Traktörer AB împotriva Suediei*, pct. 43). În mod similar, art. 6 se aplică procedurilor disciplinare desfășurate în fața unor organisme profesionale și în care este vorba de dreptul de a practica profesia (*Le Compte, Van Leuven și De Meyere împotriva Belgiei*), unei acțiuni împotriva statului pentru neglijență (*X. împotriva Franței*), unei acțiuni în anularea unei decizii administrative care aducea atingere drepturilor reclamantului (*De Geouffre de la Pradelle împotriva Franței*), unei proceduri administrative privind o interdicție de a pescui în zone aparținând reclamanților (*Alatulkkila și alții împotriva Finlandei*, pct. 49) și unei proceduri de vânzare prin licitație publică în care este vorba despre un drept cu caracter civil - precum dreptul de a nu face obiectul unei discriminări întemeiate pe convingerile religioase sau pe opiniile politice cu ocazia prezentării ofertelor pentru contracte de lucrări publice [*Tinnelly & Sons și alții și McElduff și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 61; a se vedea, *a contrario*, *I.T.C. împotriva Maltei** (dec.)].

226. Art. 6 § 1 se aplică unei plângeri cu constituire de parte civilă [*Perez împotriva Franței* (GC), pct. 70-71], cu excepția unei acțiuni civile inițiate doar pentru a obține o răzbunare privată sau în scop punitiv (*Sigalas împotriva Greciei*, pct. 29). Convenția nu conferă, în sine, dreptul de a începe urmărirea penală în cazul unor terți sau condamnarea penală a acestora. Pentru a intra sub incidența convenției, un asemenea drept trebuie să fie imperativ însoțit de exercitarea de către victimă a dreptului său de a iniția acțiunea cu caracter civil, pusă la dispoziție de legislația internă, chiar și numai pentru obținerea unei reparații simbolice sau pentru protejarea unui drept cu caracter civil, precum dreptul de a beneficia de o „bună reputație” [a se vedea *Perez împotriva Franței* (GC),

pct. 70; a se vedea, de asemenea, *Gorou împotriva Greciei* (nr. 2), pct. 24]. Prin urmare, art. 6 se aplică unei proceduri cu constituire de parte civilă din momentul în care persoana se constituie parte civilă, cu excepția cazului în care persoana în cauză a renunțat în mod neechivoc la dreptul de a obține o reparație.

227. De asemenea, art. 6 § 1 se aplică unei acțiuni civile în despăgubire, pentru rele tratamente despre care se susține că au fost comise de agenți ai statului (*Aksoy împotriva Turciei*, pct. 92).

f) Extinderea la alte tipuri de contestații

228. Curtea a hotărât că art. 6 § 1 era aplicabil contestațiilor privind aspecte sociale, în special unei proceduri privind concedierea unui angajat de o întreprindere privată (*Buchholz împotriva Germaniei*), unei proceduri referitoare la acordarea unor prestații de asigurări sociale (*Feldbrugge împotriva Țărilor de Jos*) sau a unor alocații de ajutor social, chiar și în cadrul unui regim necontributiv (*Salesi împotriva Italiei*), precum și unei proceduri privind obligația de plată a unor cotizații de securitate socială (*Schouten și Meldrum împotriva Țărilor de Jos*). În aceste cauze, Curtea a considerat că elementele de drept privat aveau prioritate asupra celor de drept public. În plus, aceasta a hotărât că existau asemănări între dreptul la alocații de ajutor social și dreptul la despăgubiri pentru persecuții naziste din partea unei fundații private (*Woś împotriva Poloniei*, pct. 76).

229. Contestațiile privind funcționarii publici se încadrează, în principiu, în domeniul de aplicare a art. 6 § 1. În hotărârea *Pellegrin* [*Pellegrin împotriva Franței* (GC), pct. 64-71], Curtea a adoptat criteriul „funcțional”. În hotărârea *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (GC), pct. 50-62, Curtea a decis să adopte o nouă abordare. Principiul actual este că va exista prezumția conform căreia art. 6 este aplicabil, iar statul pârât are sarcina să demonstreze, în primul rând, că, în conformitate cu legislația internă, un reclamant care este funcționar public nu are dreptul de acces la instanță și, în al doilea rând, că excluderea drepturilor garantate la art. 6 este întemeiată în privința acestui funcționar. În cazul în care reclamantul avea acces la instanță în temeiul legislației naționale, art. 6 este aplicabil (chiar și în cazul ofițerilor militari activi și al cererilor lor adresate instanțelor militare; a se vedea, în acest sens, *Pridacenko și alții împotriva Rusiei*, pct. 47). În ceea ce privește al doilea criteriu, excluderea trebuie să fie justificată prin „*motive obiective în interesul statului*”, ceea ce obligă statul să demonstreze că obiectul litigiului în cauză este legat de exercitarea autorității publice sau ridică o problemă privind legătura specială dintre funcționarul public și stat. Astfel, nu există, în principiu, nicio justificare pentru excluderea din cadrul garanțiilor de la art. 6 a litigiilor de muncă obișnuite, precum cele referitoare la salariu, la indemnizație sau la alte drepturi similare, pe baza caracterului special al relației dintre funcționarul respectiv și statul în cauză [a se vedea, de exemplu, un litigiu privind dreptul personalului din cadrul serviciilor de poliție la o indemnizație specială în cauza *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (GC)]. Recent, având în vedere criteriile prevăzute în hotărârea *Eskelinen*, Curtea a declarat art. 6 § 1 aplicabil procedurii pentru concediere abuzivă, inițiată de o angajată a unei ambasade [secretară și centralistă la Ambasada Poloniei, a se vedea *Cudak împotriva Lituaniei* (GC), pct. 44-47], unei proceduri privind dreptul de a obține un post de asistent parlamentar (*Savino și alții împotriva Italiei*) și unei proceduri disciplinare împotriva unui judecător (*Olujić împotriva Croației**).

230. Litigiile prezentate în fața unei instanțe constituționale pot, de asemenea, să intre sub incidența art. 6, în cazul în care procedura constituțională are o incidență decisivă asupra rezultatului litigiului (cu privire la un drept „cu caracter civil”) în fața instanțelor ordinare (*Ruiz-Mateos împotriva Spaniei*).

231. În sfârșit, art. 6 este aplicabil, de asemenea, altor aspecte care nu au caracter strict patrimonial, precum aspecte legate de mediu, în privința cărora pot fi introduse contestații privind dreptul la viață, la sănătate sau la un mediu sănătos (*Taşkin și alții împotriva Turciei*), plasamentul

copiilor într-un centru de primire (*McMichael împotriva Regatului Unit*), dreptul la libertate [*Laidin împotriva Franței (nr. 2)*], limitările aplicate dreptului deținuților [de exemplu, litigii privind limitările la care sunt supuși deținuții care se află în regim de maximă siguranță, a se vedea *Enea împotriva Italiei* (GC), pct. 97-107, sau o procedură disciplinară rezultând în limitări ale dreptului de vizită al membrilor familiei în penitenciar, a se vedea *Gülmez împotriva Turciei*, pct. 30], dreptul de a beneficia de o bună reputație (*Helmerts împotriva Suediei*), dreptul de acces la documente administrative [*Loiseau împotriva Franței* (dec.)] și, în cele din urmă, dreptul de a urma studii superioare (*Emine Araç împotriva Turciei*, pct. 18-25). Această extindere a aplicării art. 6 permite Curții să includă sub aspectul civil al acestei dispoziții nu doar drepturi patrimoniale, ci și drepturi subiective.

g) *Materiile excluse*

232. Faptul de a demonstra că un litigiu are caracter „patrimonial” nu este, în sine, suficient pentru a genera aplicabilitatea art. 6 § 1 sub aspect civil [*Ferrazzini împotriva Italiei* (GC), pct. 25].

233. Procedurile fiscale sunt incluse în materiile care se află în afara sferei de aplicare a art. 6: materia fiscală aparține în continuare nucleului solid al prerogativelor autorității publice, caracterul public al raportului dintre contribuabil și comunitate rămânând predominant [*Ferrazzini împotriva Italiei* (GC), pct. 29]. Este, de asemenea, exclusă procedura ordonanței președințiale în legătură cu plata drepturilor vamale [*Emesa Sugar N.V. împotriva Țărilor de Jos** (dec.)].

234. Același lucru este valabil, în materie de imigrație, în cazul procedurilor privind acordarea azilului politic sau expulzarea [cerere de anulare a unui decret de expulzare: a se vedea *Maaouia împotriva Franței* (GC), pct. 38; extrădare: a se vedea *Peñañiel Salgado împotriva Spaniei* (dec.); acțiune pentru acordarea de daune-interese, inițiată de un solicitant de azil, ca urmare a refuzului de a i se acorda azil: a se vedea *Panjeheighalehei împotriva Danemarcei* (dec.), în pofida unor eventuale consecințe grave asupra vieții private sau de familie sau a perspectivelor de angajare]. Dreptul la un pașaport și dreptul la cetățenie nu sunt drepturi cu caracter civil, în sensul art. 6 [*Smirnov împotriva Rusiei** (dec.)]. Cu toate acestea, dreptul unui străin de a solicita un permis de muncă poate intra sub incidența art. 6, atât în ceea ce privește angajatorul, cât și solicitantul, chiar dacă, potrivit legislației interne, acesta din urmă nu are calitatea de a solicita permisul, sub rezerva faptului că există doar un obstacol procedural care nu are nicio incidență asupra esenței dreptului (*Jurisc și Collegium Mehrerau împotriva Austriei*, pct. 54-62).

235. În conformitate cu hotărârea *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (GC), litigiile privind funcționarii publici nu intră sub incidența art. 6 atunci când sunt îndeplinite cele două criterii stabilite (supra, pct. 229). Este cazul unui soldat exclus din armată din motive disciplinare, care nu poate contesta decizia de revocare în fața instanțelor, întrucât este contestată legătura specială dintre reclamant și stat [*Suküt împotriva Turciei* (dec.)]. Același lucru se aplică în cazul unei contestații privind reintegrarea în funcție a unui judecător după demisie [*Apay împotriva Turciei* (dec.)].

236. În cele din urmă, drepturile politice, precum dreptul de a candida la alegeri și de a-și păstra mandatul (*Pierre-Bloch împotriva Franței*, pct. 50), dreptul la pensie în calitate de fost deputat [*Papon împotriva Franței** (dec.)] sau dreptul unui partid politic de a desfășura activități politice [*Refah Partisi (Partidul Prosperității) și alții împotriva Turciei* (dec.)] nu pot fi considerate drepturi cu caracter civil, în sensul art. 6 § 1 din convenție. În mod similar, procedura în cadrul căreia unei organizații neguvernamentale, responsabilă cu observarea alegerilor legislative, i-a fost refuzat accesul la documente care nu includeau informații referitoare la reclamantul însuși nu intră în domeniul de aplicare a art. 6 § 1 [*Geraguyn Khorhurd Akumb împotriva Armeniei** (dec.)].

h) Aplicabilitatea art. 6 unei alte proceduri decât cea principală

237. Procedurile preliminare, precum procedura ordonanței președințiale, nu se „pronunță” în mod obișnuit cu privire la contestații privind drepturi sau obligații cu caracter civil și nu beneficiază, prin urmare, în mod normal, de protecția art. 6 [a se vedea, mai ales, *Verlagsgruppe News GMBH împotriva Austriei** (dec.) și *Libert împotriva Belgiei* (dec.)]. Cu toate acestea, Curtea s-a îndepărtat recent de jurisprudența sa anterioară și a adoptat o nouă atitudine. În hotărârea *Micallef împotriva Maltei* (GC), pct. 83-86, Curtea a subliniat că aplicabilitatea art. 6 în cazul măsurilor provizorii depinde de respectarea anumitor condiții. În primul rând, dreptul respectiv, atât în procedura din acțiunea principală, cât și în acțiunea accesorie, trebuie să aibă „caracter civil”, în sensul convenției. În al doilea rând, natura, obiectul și scopul măsurii provizorii, precum și efectele acesteia asupra dreptului respectiv trebuie să fie examinate cu atenție. Ori de câte ori o măsură provizorie este considerată decisivă pentru a stabili dreptul sau obligația cu caracter civil în cauză, indiferent de durata pe parcursul căreia aceasta a fost în vigoare, art. 6 va fi aplicabil.

238. Procedurile penale și civile consecutive. În cazul în care legislația internă a unui stat prevede o procedură care constă în două etape – prima în care instanța se pronunță cu privire la existența dreptului la daune-interese, iar a doua în care aceasta stabilește quantumul despăgubirii – este rezonabil, în sensul art. 6 § 1 din convenție, să se considere că dreptul cu caracter civil nu devine „determinat” decât odată cu precizarea sumei respective: a determina un drept înseamnă a se pronunța nu numai cu privire la existența sa, dar și cu privire la sfera sau modul de exercitare a acestuia, ceea ce include, în mod evident, exprimarea în cifre a daunelor-interese (*Torri împotriva Italiei*, pct. 19).

239. Executarea deciziilor judecătorești. Art. 6 § 1 din convenție se aplică în toate etapele procedurilor judiciare în care se hotărăște asupra „contestațiilor privind drepturi și obligații cu caracter civil”, fără să poată fi excluse etapele ulterioare deciziilor pe fond. Executarea unei hotărâri sau decizii, indiferent de instanță, trebuie, prin urmare, să fie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”, în sensul art. 6 (*Hornsby împotriva Greciei*, pct. 40). Indiferent de aplicabilitatea art. 6 în cazul procedurii inițiale, nu este absolut necesar ca titlul executoriu, prin care este soluționată o contestație privind drepturi cu caracter civil, să rezulte dintr-o procedură căreia i se aplică art. 6 (*Buj împotriva Croației*, pct. 19). Hotărârea de *exequatur* a unei decizii de confiscare, pronunțată de o instanță străină, intră în domeniul de aplicare a art. 6, doar sub aspect civil [*Saccoccia împotriva Austriei* (dec.)].

240. Cereri de redeschidere a procedurii. Art. 6 nu este aplicabil în cazul procedurii în care este examinată o cerere de revizuire a unui proces civil, care s-a finalizat printr-o hotărâre definitivă (*Sablon împotriva Belgiei*, pct. 86). Acest raționament este valabil, de asemenea, pentru o cerere de revizuire introdusă în urma unei hotărâri a Curții, finalizate printr-o concluzie de încălcare a convenției [a se vedea *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) împotriva Elveției (nr. 2)* (GC), pct. 24].

2. Noțiunea de „acuzatie în materie penală”

Art. 6 § 1 și 2. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

a) Principii generale

241. Conceptul de „acuzatie în materie penală” are o semnificație „**autonomă**”, independentă de clasificările utilizate de sistemele juridice naționale ale statelor membre (*Adolf împotriva Austriei*, pct. 30).

242. Conceptul de „**acuzatie**” trebuie înțeles în sensul convenției. Prin urmare, acesta poate fi definit drept „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”, definiție care depinde, de asemenea, de existența sau absența unor „repercusiuni importante asupra situației [suspectului]” (a se vedea, de exemplu, *Deweer împotriva Belgiei*, pct. 42 și 46, și *Eckle împotriva Germaniei*, pct. 73). Astfel, de exemplu, declarațiile făcute de o persoană în timpul unui control rutier, fără ca aceasta să fi fost informată cu privire la motivul interogării sale, la natura și cauza suspiciunii existente în privința sa și nici cu privire la faptul că declarațiile sale puteau fi folosite împotriva sa, au avut „repercusiuni importante” asupra situației sale, în pofida faptului că nu exista nicio acuzatie formală împotriva sa pentru vreo infracțiune (*Aleksandr Zaichenko împotriva Rusiei*, pct. 43).

243. În ceea ce privește noțiunea autonomă de „**penal**”, convenția nu se opune orientării către „**depenalizare**” în cadrul statelor contractante. Cu toate acestea, infracțiunile încadrate printre infracțiunile „reglementare” în urma depenalizării pot intra sub incidența noțiunii autonome de faptă „penală”. A lăsa statelor puterea de a exclude aceste fapte ar putea conduce la rezultate incompatibile cu obiectul și scopul convenției (a se vedea *Öztürk împotriva Germaniei*, pct. 49).

244. Punctul de plecare pentru evaluarea aplicabilității aspectului penal al art. 6 din convenție se bazează pe **criteriile prezentate în hotărârea Engel și alții** (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 82-83): (1) încadrarea în dreptul intern; (2) natura infracțiunii; (3) gravitatea pedepsei pe care persoana în cauză riscă să o primească.

245. **Primul criteriu** are o pondere relativă și servește doar ca punct de plecare. Ceea ce este decisiv este dacă dreptul intern încadrează sau nu o faptă penală ca infracțiune. În lipsa unei astfel de încadrări, Curtea va lua în considerare ceea ce se află dincolo de clasificarea națională, examinând realitatea substanțială a procedurii respective.

246. La evaluarea celui de-**al doilea criteriu**, care este considerat a fi mai important [*Jussila împotriva Finlandei* (GC), pct. 38], se poate ține seama de următorii factori:

– dacă norma juridică respectivă se adresează exclusiv unui grup specific sau are un caracter obligatoriu general (*Bendenoun împotriva Franței*, pct. 47);

– dacă procedura este declanșată de o autoritate publică cu atribuții legale de executare [*Benham împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 56];

– dacă norma juridică are o funcție represivă sau disuasivă [*Öztürk împotriva Germaniei*, pct. 53; *Bendenoun împotriva Franței*, pct. 47];

– dacă o condamnare depinde de constatarea vinovăției (*Benham împotriva Regatului Unit*, pct. 56);

– cum sunt clasificate în alte state membre ale Consiliului Europei proceduri comparabile (*Öztürk împotriva Germaniei*, pct. 53);

– faptul că o infracțiune nu determină înscrierea sa în cazierul judiciar poate fi semnificativ, dar nu este decisiv, deoarece este vorba, de obicei, de o reflectare a clasificării interne [*Ravnsborg împotriva Suediei*, pct. 38].

247. **Al treilea criteriu** este stabilit prin referire la pedeapsa maximă posibilă, prevăzută de legislația aplicabilă (*Campbell și Fell împotriva Regatului Unit*, pct. 72; *Demicoli împotriva Maltei*, pct. 34).

248. **Criteriile al doilea și al treilea**, prevăzute în hotărârea *Engel*, sunt **alternative, și nu neapărat cumulative**: pentru ca art. 6 să fie considerat aplicabil, este suficient ca infracțiunea respectivă să fie considerată, prin natura sa, „penală”, din punct de vedere al convenției, sau ca, prin

săvârșirea unei infracțiuni, o persoană să fie pasibilă de o sancțiune care, prin natura sa și prin gradul său de gravitate, aparține, în general, sferei „penale” (*Öztürk împotriva Germaniei*, pct. 54, și *Lutz împotriva Germaniei*, pct. 55). Cu toate acestea, o **abordare cumulativă** poate să fie adoptată atunci când o analiză distinctă a fiecărui criteriu nu permite să se ajungă la o concluzie clară cu privire la existența unei acuzații penale (*Bendenoun împotriva Franței*, pct. 47).

249. Utilizând expresiile „*acuzatie penală*” și „*acuzată de o infracțiune*”, cele **trei alineate ale art. 6** se referă la situații identice. Prin urmare, criteriul privind aplicabilitatea art. 6 sub aspect penal este același pentru cele trei alineate.

b) Aplicarea principiilor generale

Proceduri disciplinare

250. **Infracțiunile la disciplina militară**, care presupun trimiterea într-o unitate disciplinară pentru o perioadă de câteva luni, intră sub incidența aspectului penal al art. 6 din convenție (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 85). În schimb, pedepsele militare cu privire de libertate timp de două zile au fost considerate de o durată prea scurtă pentru a intra în sfera „dreptului penal” (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 85).

251. Art. 6 din convenție se aplică în mod clar **procedurilor în fața unei curți marțiale** (*Findlay împotriva Regatului Unit*, pct. 69).

252. În ceea ce privește procedurile în materie de disciplină profesională, chestiunea rămâne deschisă, deoarece Curtea a considerat inutil să se pronunțe în domeniu, concluzionând că procedura intră sub incidența sferei civile (*Albert și Le Compte împotriva Belgiei*, pct. 30). În ceea ce privește procedura disciplinară care a dus la pensionarea din oficiu a unui funcționar, Curtea nu i-a recunoscut caracterul „penal” în sensul art. 6, în măsura în care autoritățile și-au menținut decizia într-un domeniu pur administrativ [*Moulet împotriva Franței* (dec.)].

253. Ținând „seama în mod riguros” de condițiile din penitenciar și de regimul disciplinar special din închisori, art. 6 se poate aplica **infracțiunilor la disciplina în penitenciare**, având în vedere natura acuzațiilor, precum și natura și gravitatea pedepselor [acuzația de amenințare cu moartea adresată unui agent de probațiune și acuzația de săvârșirea a unor acte de violență împotriva unui gardian al închisorii, care au avut ca urmare patruzeci de zile de detenție suplimentară, respectiv șapte zile de detenție în cauza *Ezeh și Connors împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 82; a se vedea, *a contrario*, *Stitic împotriva Croației**, pct. 51-63, unde art. 6 nu a fost considerat aplicabil unor proceduri disciplinare care au dus la aplicarea unei pedepse de șapte zile de izolare și restricții, timp de trei luni, privind deplasarea reclamantului în penitenciar, fără prelungirea perioadei de detenție].

254. Cu toate acestea, procedurile privind sistemul penitenciar ca atare nu intră în sfera penală a art. 6. Astfel, de exemplu, plasarea unui deținut într-un sector cu un nivel ridicat de supraveghere nu vizează temeinicia unei acuzații în materie penală; accesul la o instanță pentru contestarea unei astfel de măsuri și restricțiile care ar putea-o însoți trebuie analizate din perspectiva civilă a art. 6 § 1 [*Enea împotriva Italiei* (GC), pct. 98].

255. Măsurile decise de o instanță în temeiul normelor care sancționează comportamentele neadecvate în cursul ședinței de judecată (ultraj) sunt considerate care nefăcând parte din sfera de aplicare a art. 6, deoarece seamănă mai degrabă cu exercitarea competențelor disciplinare (*Ravnsborg împotriva Suediei*, pct. 34; *Putz împotriva Austriei*, pct. 33-37). Cu toate acestea, natura infracțiunii și severitatea pedepsei pot duce la aplicarea art. 6 în cazul unei condamnări pentru ultraj adus instanței de judecată, clasificată de dreptul intern în clasa condamnărilor penale [*Kyprianou împotriva Ciprului* (GC), pct. 61-64, unde obiectul cauzei era o pedeapsă de cinci zile de închisoare] sau în clasa contravențiilor (*Zaicevs împotriva Letoniei*, pct. 31-36, unde obiectul cauzei este închisoarea contravențională de trei zile).

256. În ceea ce privește **violarea secretului anchetei judiciare**, trebuie făcută o distincție între, pe de o parte, persoanele care, de principiu, sunt obligate să respecte secretul anchetei, precum judecătorii, avocații și toate persoanele puternic implicate în funcționarea instanțelor și, pe de altă parte, părțile care nu intră în sfera disciplinară a sistemului judiciar (*Weber împotriva Elveției*, pct. 33 și 34).

257. În ceea ce privește **ultraajul adus Parlamentului**, Curtea a stabilit o distincție între competențele unui organ legislativ de a adopta propriile proceduri în materie de atingeri aduse privilegiilor membrilor săi, pe de o parte, și competența extinsă de a sancționa terții pentru acte comise altundeva, pe de altă parte. Cele dintâi pot fi considerate competențe disciplinare prin natura lor, în timp ce Curtea le consideră pe cele din urmă ca fiind competențe de natură penală, ținând seama de aplicarea generală și de severitatea pedepsei eventuale care putea fi aplicată (pedeapsa cu închisoarea pe o durată de până la 60 de zile, precum și o amendă, în cauza *Demicoli împotriva Maltei*, pct. 32).

Procedurile administrative, fiscale, vamale și în materie de dreptul concurenței

258. Următoarele **contravenții** pot intra sub incidența aspectului penal al art. 6:

– contravenții privind circulația rutieră, pasibile de amenzi, restricții privind permisul de conducere, precum aplicarea unor puncte de penalizare sau suspendarea sau anularea permisului de conducere (*Lutz împotriva Germaniei*, pct. 182, *Schmautzer împotriva Austriei*, *Malige împotriva Franței*);

– contravenții pentru litigii de vecinătate (*Lauko împotriva Slovaciei*);

– infracțiuni privind regimul de securitate socială (nedeclararea angajării, în ciuda amenzii reduse prevăzute, *Huseyin Turan împotriva Turciei*, pct. 18-21).

259. În schimb, Curtea consideră că art. 6 nu se aplică unei măsuri de prudență, precum retragerea imediată a unui permis de conducere [*Escoubet împotriva Belgiei* (GC)].

260. S-a considerat că art. 6 este aplicabil **procedurilor privind majorărilor impozitului**, pe baza următoarelor elemente: (1) legea prin care se stabileau pedepsele se aplica tuturor cetățenilor în calitate lor de contribuabili; (2) majorarea nu reprezenta o reparație pecuniară a prejudiciului cauzat, ci urmărea în principal aplicarea unei pedepse pentru a împiedica repetarea infracțiunii; (3) aceasta a fost impusă în temeiul unei reguli generale al cărei scop este, în același timp, disuasiv și represiv; (4) majorarea era considerabilă (*Bendenoun împotriva Franței*). Natura penală a infracțiunii poate fi suficientă pentru ca art. 6 să fie aplicabil, în ciuda valorii scăzute a majorării impozitului [10% din datoria fiscală recuperată, în cauza *Jussila împotriva Finlandei* (GC), pct. 38].

261. Cu toate acestea, art. 6 nu se aplică nici **procedurilor care vizau „doar” o rectificare fiscală**, nici **procedurilor referitoare la penalitățile de întârziere**, în măsura în care acestea au ca unic scop repararea prejudiciului pecuniar suferit de autoritățile fiscale mai degrabă decât împiedicarea repetării infracțiunii [*Mieg de Boofzheim împotriva Franței* (dec.)].

262. Sub aspect penal, art. 6 a fost considerat aplicabil dreptului vamal (*Salabiaku împotriva Franței*), dreptului concurenței (*Société Stenuit împotriva Franței*) și pedepselor aplicate de instanța cu competență în probleme financiare (*Guisset împotriva Franței*).

Chestiuni politice

263. **Sancțiunile electorale**, precum pedeapsa de neeligibilitate și obligația de a plăti bugetului de stat o sumă echivalentă valorii excedentului cheltuielilor electorale, nu intră sub incidența aspectului penal al art. 6 (*Pierre-Bloch împotriva Franței*, pct. 53-60).

264. **Procedurile privind dizolvarea partidelor politice** vizează drepturile politice și, prin urmare, nu intră în sfera de aplicare a art. 6 § 1 [*Refah Partisi (Partidul Prosperității) și alții*

împotriva Turciei (dec.)].

265. Art. 6 a fost declarat inaplicabil **comisiilor de anchetă parlamentare**, având în vedere că aceste organe anchetează chestiuni de interes general și public [a se vedea *Giovanni Montera împotriva Italiei* (dec.)].

266. În ceea ce privește **procedura de lustrare**, Curtea a concluzionat recent că predominanța aspectelor cu conotații penale (natura infracțiunii - falsă declarație de lustrare - și natura și gravitatea pedepsei - interdicția de exercitare a anumitor profesii pentru o perioadă lungă) poate plasa aceste proceduri sub incidența aspectului penal al art. 6 din convenție [*Matyjek împotriva Poloniei* (dec), a se vedea, *a contrario*, *Sidabras și Dziutas împotriva Lituaniei** (dec)].

Expulzare și extrădare

267. Procedurile legate de **expulzarea străinilor** nu intră sub incidența aspectului penal al art. 6, în ciuda faptului că acestea pot fi inițiate în cadrul unor proceduri penale [*Maaouia împotriva Franței* (GC), pct. 39]. Aceeași abordare exclusivă se aplică **procedurilor de extrădare** [*Penañiel Salgado împotriva Spaniei* (dec.)] sau procedurilor privind mandatul de arestare european [*Monedero Angora împotriva Spaniei* (dec.)].

268. Dar, din contră, înlocuirea pedepsei cu închisoarea cu expulzarea și interdicția de a reîntra pe un teritoriu timp de 10 ani, fără ca persoana în cauză să fi fost audiată și fără să se fi ținut seama de circumstanțele cauzei, altele decât aplicarea cvasi-automată a unei noi dispoziții penale, trebuie analizată ca o pedeapsă cu același titlu ca cea stabilită la momentul condamnării inițiale (*Gurguchiani împotriva Spaniei*, pct. 40 și 47-48).

Diferitele etape ale procedurilor penale, procedurile conexe și recursurile ulterioare

269. Măsurile adoptate pentru a **împiedica tulburările sau actele criminale** nu sunt acoperite de garanțiile de la art. 6 [supravegherea specială a poliției, *Raimondo împotriva Italiei*, pct. 43, sau avertismentul acordat de poliție unui minor care a comis atentate la pudoare asupra unor fete din școala sa, *R. împotriva Regatului Unit** (dec.)].

270. Art. 6 din convenție se poate aplica atunci când au fost folosite măsuri coercitive pentru obținerea depozițiilor, chiar și în absența oricărei alte proceduri sau atunci când reclamantul este achitat în cadrul procedurii pe fond [de exemplu, atunci când o persoană înregistrată ca proprietar al unui vehicul este condamnată la plata unei amenzi pentru că a refuzat să furnizeze informații în vederea identificării șoferului în cazul unor alegeri de încălcări ale Codului rutier, chiar dacă procedura pe fond nu a fost continuată, a se vedea *O'Halloran și Francis împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 35].

271. În principiu, art. 6 § 1 nu se aplică sub aspect penal în procedurile de solicitare de asistență juridică (*Gutfreund împotriva Franței*, pct. 36-37).

272. În principiu, măsurile de confiscare care aduc atingere drepturilor de proprietate ale unor terți, în absența oricărei amenințări de inițiere a unor proceduri penale împotriva acestora din urmă, nu sunt echivalente cu „stabilirea temeiniciei unei acuzații în materie penală” (sechestrarea unui avion, *Air Canada împotriva Regatului Unit*, pct. 54, confiscarea unor monede de aur, *AGOSI împotriva Regatului Unit*, pct. 65-66). În schimb, un avertisment administrativ și confiscarea unei publicații (care incita la ură etnică), având în vedere caracterul disuasiv, scopul punitiv și severitatea sancțiunii, intră sub incidența domeniului penal (*Balsytė-Lideikienė împotriva Lituaniei*, pct. 61).

273. În ceea ce privește **faza prealabilă a procesului** (ancheta, instrumentarea cazului), Curtea consideră procedurile penale ca un întreg. În consecință, anumite condiții impuse de art. 6, precum termenul rezonabil sau dreptul la apărare, pot fi, de asemenea, relevante la acest stadiu al procedurii, în măsura în care echitatea procesului poate fi grav încălcată prin nerespectarea inițială a acestor condiții impuse (*Imbrioscia împotriva Elveției*, pct. 36). Cu toate acestea, modul în care se

aplică aceste garanții în cursul anchetei preliminare depinde de caracteristicile procedurii și de circumstanțele cauzei [*John Murray împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 62].

274. Dacă judecătorul de instrucție nu trebuie să se pronunțe cu privire la temeinicia unei „acuzății în materie penală”, actele pe care le îndeplinește au o influență directă asupra desfășurării și echității procedurii ulterioare, inclusiv asupra procesului propriu-zis. Prin urmare, art. 6 § 1 poate fi considerat aplicabil procedurii de urmărire penală desfășurate de un judecător de instrucție, chiar dacă e posibil ca anumite garanții procedurale prevăzute de art. 6 § 1 să nu se aplice (*Vera Fernández-Huidobro împotriva Spaniei*, pct. 108-114).

275. Suspendarea procedurilor penale ca urmare a imunității parlamentare. Dacă art. 6 din convenție nu consacră dreptul la obținerea unui anumit rezultat la sfârșitul unui proces penal, nici, prin urmare, dreptul la pronunțarea unei decizii exprese de condamnare sau de achitare cu privire la acuzațiile formulate, este recunoscut în mod incontestabil dreptul oricărui acuzat la judecarea cauzei de către o instanță într-un termen rezonabil, după inițierea procesului judiciar. Prin urmare, imposibilitatea, pentru un deputat, de a obține ridicarea imunității sale parlamentare pentru a se apăra în procedura penală inițiată împotriva sa și suspendată până la expirarea mandatului intră în sfera de aplicare a art. 6 § 1 [*Kart împotriva Turciei* (GC), pct. 67-70].

276. Art. 6 § 1 se aplică pe tot parcursul procedurii în vederea stabilirii temeiniciei oricărei „acuzății în materie penală”, inclusiv faza de **individualizare a pedepsei** (de exemplu, procedurile de confiscare care permit instanțelor naționale să stabilească cuantumul la care trebuia fixată decizia de confiscare, în cauza *Phillips împotriva Regatului Unit*, pct. 39). Art. 6 se mai poate aplica, sub aspect penal, unui proces care vizează demolarea unei case construite fără autorizație, măsură care poate fi calificată drept o „pedepsă” [*Hamer împotriva Belgiei*, pct. 60, a se vedea, cu privire la art. 7, confiscarea unor terenuri pentru parcelare ilegală pe malul mării în cauza *Sud Fondi Sri și alții împotriva Italiei* (dec.)]. Totuși, acesta nu se aplică unei proceduri care are ca obiect modificarea condamnării inițiale cu noul cod penal mai favorabil (*Nourmagomedov împotriva Rusiei*, pct. 50).

277. Procedurile privind **executarea pedepselor**, precum procedura solicitării amnistiei [*Montcornet de Caumont împotriva Franței* (dec.)], procedura de liberare condiționată [*Aldrian împotriva Austriei* (dec.)], procedurile de transfer în temeiul convenției privind transferul persoanelor condamnate [*Szabó împotriva Suediei* (dec.)] sau procedura de *exequatur* privind o decizie de confiscare pronunțată de o instanță străină [*Saccoccia împotriva Austriei* (dec.)] nu intră sub incidența sferei penale de aplicare al art. 6.

278. Garanțiile de la art. 6 se aplică, în principiu, **recursului** [*Meftah și alții împotriva Franței* (GC), pct. 40] și **procedurilor constituționale** [*Gasf și Popp împotriva Germaniei*, pct. 65-66, *Caldas Ramirez de Arrellano împotriva Spaniei* (dec.)] atunci când aceste instanțe reprezintă o etapă ulterioară a procedurii penale corespunzătoare și când rezultatele lor pot fi decisive pentru persoanele condamnate.

279. În sfârșit, art. 6 nu se aplică unei proceduri care vizează **redeschiderea unei proceduri**, deoarece persoana care cere o astfel de redeschidere, odată ce condamnarea sa dobândește autoritatea de lucru judecat, nu este „acuzată de o infracțiune” în sensul respectivului articol [*Fischer împotriva Austriei* (dec.)]. Doar noile proceduri, după autorizarea redeschiderii procedurii, pot fi considerate ca vizând stabilirea temeiniciei unei acuzații în materie penală (*Löffler împotriva Austriei**, pct. 18-19). Cu toate acestea, procedurile de revizuire care duc la o modificare a unei decizii pronunțate în ultimă instanță intră sub incidența aspectului penal al art. 6 (*Vanyan împotriva Rusiei**, pct. 58).

c) Relația cu alte articole din convenție sau din protocoalele sale

280. Art. 5 § 1 lit. c) permite doar privarea de libertate dispusă în cadrul unei proceduri penale. Aceasta reiese din formularea sa, care trebuie citită coroborată, pe de o parte, cu lit. a) și, pe de altă parte, cu § 3, cu care formează un întreg (*Ciulla împotriva Italiei*, pct. 38). În consecință,

noțiunea de „acuzatie în materie penală” este, de asemenea, relevantă pentru aplicabilitatea garanțiilor de la **art. 5 § 1 lit. a) și c) și 3** (a se vedea, de exemplu, *Steel și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 49). Rezultă că procedurile privind detenția, doar pentru unul dintre motivele de la celelalte alineate ale art. 5 § 1, precum detenția unui alienat [lit. e)] nu intră în sfera de aplicare a art. 6, sub aspect penal (*Aerfs împotriva Belgiei*, pct. 59).

281. Chiar dacă există o legătură strânsă între **art. 5 § 4** și art. 6 § 1 în domeniul procedurilor penale, trebuie reținut faptul că cele două articole urmăresc scopuri diferite și, prin urmare, aspectul penal al art. 6 nu se aplică procedurilor de control al legalității detenției, care intră sub incidența sferei de aplicare a art. 5 § 4, care este o *lex specialis* în raport cu art. 6 (*Reinprecht împotriva Austriei*, pct. 36, 39, 48 și 55).

282. Noțiunea de „pedeapsă” în temeiul **art. 7** din convenție are, de asemenea, o sferă de aplicare autonomă (*Welch împotriva Regatului Unit*, pct. 27). Curtea consideră că punctul de plecare pentru orice apreciere a existenței unei „pedeapse” constă în a determina dacă măsura în cauză a fost dispusă în urma unei condamnări pentru o „infracțiune”. În această privință, trebuie adoptat triplul criteriu stabilit în cauza Engel [*Brown împotriva Regatului Unit** (dec.)].

283. În sfârșit, noțiunile de „infracțiune” și de „pedeapsă” pot fi, de asemenea, relevante pentru aplicabilitatea **art. 2 și 4 din Protocolul nr. 7** [*Greco împotriva României*, pct. 81, *Serguei Zolotoukhine împotriva Rusiei* (GC), pct. 52-57].

3. Noțiunile de „viață privată” și de „viață de familie”

Art. 8. Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admisă ingerința unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât dacă aceasta este prevăzută de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.

a) Sfera de aplicare a art. 8

284. Chiar dacă art. 8 încearcă să protejeze patru domenii ale autonomiei unei persoane – viața sa privată, viața sa de familie, domiciliul și corespondența sa –, aceste domenii nu se exclud reciproc, iar o măsură poate constitui o ingerință atât în viața privată, cât și în viața de familie (*Menteș și alții împotriva Turciei*, pct. 73, *Stjerna împotriva Finlandei*, pct. 37, *López Ostra împotriva Spaniei*, pct. 51, *Burghartz împotriva Elveției*, pct. 24, *Ploski împotriva Poloniei**, pct. 32).

b) Sfera „vieții private”

285. Nu există o definiție exhaustivă a noțiunii de viață privată (*Niemietz împotriva Germaniei*, pct. 29), dar aceasta este o **noțiune vastă** (*Peck împotriva Regatului Unit*, pct. 57, *Pretty împotriva Regatului Unit*, pct. 61) care include următoarele elemente:

– **integritatea fizică și psihică** a unei persoane (*X și Y împotriva Țărilor de Jos*, pct. 22), inclusiv **tratamentul medical și examenele psihiatrice** (*Glass împotriva Regatului Unit*, pct. 70-72, *Y.F. împotriva Turciei*, pct. 33, care privește un control ginecologic impus, *Matter împotriva Slovaciei**, pct. 64, *Worwa împotriva Poloniei*, pct. 80) și **sănătatea mintală** (*Bensaid împotriva Regatului Unit*, pct. 47);

– aspecte ale **identității fizice și sociale** a unui individ [de exemplu, dreptul de a obține informații pentru descoperirea propriilor origini și a identității părinților biologici, *Mikulic*

împotriva Croației, pct. 53 și *Odièvre împotriva Franței* (GC), pct. 29], inclusiv reținerea documentelor necesare pentru dovedirea identității (*Smirnova împotriva Rusiei*, pct. 95-97)

– **numele și prenumele persoanelor fizice** [*Mentzen împotriva Letoniei* (dec.), *Burghartz împotriva Elveției*, pct. 24, *Guillot împotriva Franței*, pct. 21-22, *Güzel Erdagöz împotriva Turciei*, pct. 43];

– **dreptul la imagine și fotografiile persoanei** (*Von Hannover împotriva Germaniei*, pct. 50-53, *Sciacca împotriva Italiei*, pct. 29, *Reklos și Davourlis împotriva Greciei*, pct. 40);

– **reputația** (*Chauvy și alții împotriva Franței*, pct. 70, *Pfeifer împotriva Austriei*, pct. 35, *Petrina împotriva României*, pct. 28) și **onoarea** (*A. împotriva Norvegiei*, pct. 64) unei persoane;

– **identitatea sexuală** (*B. împotriva Franței*, pct. 43-63), inclusiv dreptul la recunoașterea juridică a transsexualilor operați [*Christine Goodwin împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 77];

– **orientarea sexuală** (*Dudgeon împotriva Regatului Unit*, pct. 41);

– **viața sexuală** (*Dudgeon împotriva Regatului Unit*, pct. 41, *Laskey, Jaggard și Brown împotriva Regatului Unit*, pct. 36, *A.D.T. împotriva Regatului Unit*, pct. 21-26);

– dreptul de a stabili și lega **relații cu semenii** săi și cu lumea exterioară (*Niemietz împotriva Germaniei*, pct. 29);

– **legăturile sociale între imigranții stabiliți și comunitatea** în care trăiesc, independent de existența sau absența unei vieți de familie [*Üner împotriva Țărilor de Jos* (GC), pct. 59];

– **relațiile afective între două persoane de același sex** [*Mata Estevez împotriva Spaniei* (dec.)];

– **dreptul la dezvoltare personală și la autonomie personală** (*Pretty împotriva Regatului Unit*, pct. 61 și 67), care nu protejează, totuși, orice activitate publică pe care o persoană dorește să o realizeze împreună cu terți [de exemplu, vânătoria de animale sălbatice cu ajutorul unei haite de câini de vânătoare, *Friend și Countryside Alliance și alții împotriva Regatului Unit** (dec.), pct. 40-43];

– **dreptul la respectarea deciziei de a deveni sau nu părinte**, în sensul genetic al termenului [*Evans împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 71]. În schimb, Curtea a lăsat deschisă chestiunea de a ști dacă dreptul de a adopta intră sau nu în sfera de aplicare a art. 8, considerat izolat, recunoscând faptul că dreptul unei persoane celibatate de a solicita autorizarea în vederea adopției în conformitate cu legislația națională intră „sub imperiul” art. 8 [*E.B. împotriva Franței* (GC), pct. 46 și 49];

– **activitățile profesionale sau comerciale** (*Niemietz împotriva Germaniei*, pct. 29; *Halford împotriva Regatului Unit*, pct. 44), precum și restricțiile privind accesul la unele profesii sau la un loc de muncă (*Sidabras și Dziautas împotriva Lituaniei*, pct. 47-50; *Bigaeva împotriva Greciei*, pct. 22-25);

– **dosarele sau datele cu caracter personal sau de natură publică** (de exemplu, informații referitoare la activitatea politică a unei persoane) obținute și păstrate de serviciile de securitate sau de alte organe ale statului [*Rotaru împotriva României* (GC), pct. 43 și 44, *Amann împotriva Elveției* (GC), pct. 65-67, *Leander împotriva Suediei*, pct. 48; în ceea ce privește profilurile ADN, eșantioanele celulare și amprente digitale, a se vedea *S. și Marper împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 68-86; în ceea ce privește înscrierea într-un dosar judiciar național a autorilor de infracțiuni sexuale, a se vedea *Gardel împotriva Franței*, pct. 58);

– **informațiile referitoare la sănătatea unei persoane** (de exemplu, informațiile referitoare la infectarea cu virusul HIV, *Z. împotriva Finlandei*, pct. 71, și *C.C. împotriva Spaniei*, pct. 33; sau informațiile referitoare la capacitatea sa reproductivă, *K. H. și alții împotriva Slovaciei**, pct. 44), precum și informațiile privind **riscul pentru sănătate** (*McGinley și Egan împotriva Regatului Unit*, pct. 97, *Guerra și alții împotriva Italiei*, pct. 60);

– **identitatea etnică** [*S. și Marper împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 66, *Ciubotaru împotriva Moldovei**, pct. 53] și **dreptul membrilor unei minorități naționale de a-și păstra identitatea** și a duce o viață privată și de familie conformă acestei tradiții [*Chapman împotriva*

Regatului Unit (GC), pct. 73];

– **informațiile privind convingerile religioase și filosofice personale** [*Folgerø și alții împotriva Norvegiei* (GC), pct. 98];

– anumite **drepturi ale persoanelor cu handicap**: art. 8 a fost considerat aplicabil obligației unei persoane declarate inapte de a plăti taxa de scutire de stagiul militar (*Glor împotriva Elveției*, pct. 54), dar nu dreptului unei persoane cu handicap de a avea acces la plajă și mare în timpul vacanței (*Botta împotriva Italiei*, pct. 35);

– **percheziții și confiscări** (*McLeod împotriva Regatului Unit*, pct. 36, *Funke împotriva Franței*, pct. 48);

– **interpelarea și percheziția corporală** a unei persoane pe drumurile publice (*Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, pct. 61-65)

– **supravegherea comunicațiilor** și a conversațiilor telefonice [a se vedea *Halford împotriva Regatului Unit*, pct. 44, *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.), pct. 76-79], dar nu neapărat folosirea de agenți sub acoperire (*Lüdi împotriva Elveției*, pct. 40);

– **supravegherea video a locurilor publice** atunci când datele vizuale sunt înregistrate, memorate și fac obiectul unei divulgări publice (*Peck împotriva Regatului Unit*, pct. 57-63);

– **prejudiciile aduse mediului** care pot afecta bunăstarea unei persoane și să o priveze de folosința domiciliului său astfel încât să afecteze viața sa privată și de familie (*López Ostra împotriva Spaniei*, pct. 51, *Tătar împotriva României*, pct. 97), inclusiv disconfortul olfactiv care provine din descărcarea de gunoai în vecinătatea unui penitenciar, care afectează celula unui deținut, considerată ca unic „spațiu de viață” al acestuia de mulți ani (*Brândușe împotriva României*, pct. 64-67);

– chestiuni referitoare la **îngroparea membrilor de familie** în care se aplică, de asemenea, art. 8, uneori fără ca instanța să precizeze dacă ingerința se raportează la noțiunea de viață privată sau la cea de viață de familie: întârzierea excesivă, din partea autorităților, de a restitui cadavrul unui copil în urma unei autopsii (*Pannullo și Forte împotriva Franței*, pct. 36); refuzul de a autoriza transferul urnei conținând cenușa soțului reclamantei (*Elli Poluhas Dödsbo împotriva Suediei*, pct. 24); problema dacă o mamă avea dreptul de a asista la îngroparea copilului său, mort la naștere, însoțită eventual de o ceremonie, și ca rămășițele acestuia să fie transportate într-un vehicul corespunzător (*Hadri-Vionnet împotriva Elveției*, pct. 52).

286. Deși art. 8 garantează unei persoane o sferă în care să poată urmări liber dezvoltarea și înflorirea personalității sale [*Brüggemann și Scheuten împotriva Germaniei* (dec.), pct. 55], acesta nu se limitează la măsurile care afectează o persoană la domiciliu sau în locuri private: există o zonă de interacțiune între individ și terț care, chiar și într-un context public, poate intra sub incidența „vieții private” (*P.G. și J.H. împotriva Regatului Unit*, pct. 56 și 57).

287. Actele care prejudiciază integritatea fizică sau morală a unei persoane nu duc în mod necesar la o atingere a dreptului la respectarea vieții private. Cu toate acestea, un tratament care nu atinge o gravitate suficientă pentru a intra sub incidența art. 3 poate contrazice art. 8 în aspectele sale care vizează viața privată atunci când există suficiente efecte care prejudiciază integritatea fizică și morală (*Costello-Roberts împotriva Regatului Unit*, pct. 36). Pot exista situații în care art. 8 poate acorda protecție în ceea ce privește condițiile de detenție care nu ating gravitatea impusă de art. 3 (*Raninen împotriva Finlandei*, pct. 63).

c) Sfera „vieții de familie”

288. Noțiunea de „viață de familie” este un concept autonom (*Marckx împotriva Belgiei*, pct. 31, și *Marckx împotriva Belgiei*, pct. 69). Prin urmare, chestiunea existenței sau absenței unei „vieți de familie” este, în mod esențial, o chestiune de fapt care depinde de existența reală în practică a unor legături personale strânse [*K. împotriva Regatului Unit* (dec.)]. Astfel, Curtea va examina legăturile de familie *de facto*, precum viața în comun a reclamantilor, în absența oricărei

recunoașteri legale a unei vieți de familie (*Johnston și alții împotriva Irlandei*, pct. 56). Celelalte elemente vor include durata relației și, în cazul cuplurilor, faptul de a ști dacă și-au dovedit angajamentul unul față de celălalt având copii împreună [*X., Y. și Z. împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 36]. Aici, deși nu există o definiție exhaustivă a sferei vieții de familie în jurisprudența Curții, aceasta examinează următoarele elemente:

Dreptul de a deveni părinte

Ca și noțiunea de „viață privată”, noțiunea de „viață de familie” include dreptul la respectarea deciziei de a deveni părinți genetici [*Dickson împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 66]. Prin urmare, dreptul unui cuplu de a recurge la procreare medical asistată intră în sfera de aplicare a art. 8, ca expresie a vieții private și de familie (*S.H. și alții împotriva Austriei**, pct. 60). Cu toate acestea, dispozițiile art. 8, considerate izolat, nu garantează nici dreptul de a întemeia o familie, nici dreptul de a adopta (*E.B. împotriva Franței*).

În ceea ce privește copiii

290. Legătura biologică între o mamă și copilul său (*Marckx împotriva Belgiei*, pct. 31, *Kearns împotriva Franței*, pct. 72).

291. Un copil ce rezultă dintr-o uniune maritală se plasează de drept în această relație; prin urmare, din momentul și ca urmare a simplei sale nașteri, există între acesta și părinții săi o legătură constitutivă de „viață de familie”, pe care evenimentele ulterioare o pot distruge doar în circumstanțe excepționale (*Ahmut împotriva Țărilor de Jos*, pct. 60; *Gül împotriva Elveției*, pct. 32, *Berrehab împotriva Țărilor de Jos*, pct. 21, *Hokkanen împotriva Finlandei*, pct. 54).

292. Pentru un tată natural și copilul său născut în afara căsătoriei, elementele relevante pot include conviețuirea, natura relației dintre părinți și interesul său pentru copil [*Keegan împotriva Irlandei*, pct. 42-45, *M.B. împotriva Regatului Unit* (dec.), *Nylund împotriva Finlandei* (dec.), *Lebbink împotriva Țărilor de Jos*, pct. 37-40].

293. Cu toate acestea, în general, coabitarea nu este o condiție *sine que non* pentru o viață de familie între părinți și copii (*Berrehab împotriva Țărilor de Jos*, pct. 21).

294. Copiii adoptați și părinții lor adoptivi [*X. împotriva Franței* (dec.), *X. împotriva Belgiei și Țărilor de Jos* (dec.), *Pini și alții împotriva României*, pct. 139-140 și 143-148]. O adopție legală și nefictivă poate constitui o „viață de familie”, chiar în absența conviețuirii sau a oricărei legături concrete între un copil adoptat și părinții adoptivi (*Pini și alții împotriva României*, pct. 143-148).

295. Curtea poate recunoaște existența unei „vieți de familie” *de facto* între o familie și un copil aflat în plasament, ținând seama de timpul petrecut împreună, de calitatea relațiilor, precum și de rolul asumat de adult față de copil (*Moretti și Benedetti împotriva Italiei*, pct. 48-52).

296. Legăturile dintre copil și rudele apropiate, precum cele dintre bunici și nepoți, pentru că astfel de rude pot juca un rol considerabil în viața de familie [*Price împotriva Regatului Unit* (dec.), *Bronda împotriva Italiei*, pct. 51].

297. Viața de familie nu se încheie atunci când se obține custodia unui copil (*Johansen împotriva Norvegiei*, pct. 52) sau dacă părinții divorțează (*Mustafa și Armagan Akin împotriva Turciei**, pct. 19).

298. În cazul imigrației, nu există viață de familie între părinți și copii adulți decât dacă aceștia pot prezenta elemente suplimentare de dependență, altele decât legăturile afective normale [*Slivenko împotriva Letoniei* (GC), pct. 97, *Kwakyen-Nti și Dufie împotriva Țărilor de Jos* (dec.)]. Totuși, aceste legături pot fi considerate în cadrul „vieții private” [*Slivenko împotriva Letoniei* (GC), pct. 97]. Curtea a admis într-o serie de cauze privind tinerii adulți care nu își întemeiaseră încă propriile familii că legăturile lor cu părinții și alți membri ai familiei lor imediate se consideră

„viață de familie” [Maslov împotriva Austriei (GC), pct. 62).

În ceea ce privește cuplurile

299. Noțiunea de „familie” vizată de art. 8 nu se limitează doar la relațiile bazate pe căsătorie, ci poate îngloba alte legături de „familie” *de facto*, atunci când părțile conviețuiesc în afara oricărei legături maritale (*Johnston și alții împotriva Irlandei*, pct. 56).

300. Chiar și în absența conviețuirii, pot exista suficiente legături care să constituie o viață de familie (*Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 30).

301. Căsătoriile care nu sunt conforme dreptului național nu împiedică o viață de familie (*Abdulaziz, Cabales și Balketali împotriva Regatului Unit*, pct. 63).

302. Logodna nu creează în sine o viață de familie [*Wakefield împotriva Regatului Unit* (dec.)].

303. Cuplurile de homosexuali care au o legătură stabilă intră sub incidența noțiunii de „viață de familie”, cu același titlu ca și relația unui cuplu de sex opus [*Schalk și Kopf împotriva Austriei* (nedefinitivă), pct. 92-94].

În ceea ce privește celelalte relații

304. Viața de familie poate exista și între **frați și surori** (*Moustaquim împotriva Belgiei*, pct. 36, *Mustafa și Armagan Akin împotriva Turciei**, pct. 19) și între mătuși/unchi și **nepoate/nepoți** (*Boyle împotriva Regatului Unit**, pct. 41-47). Cu toate acestea, conform abordării tradiționale, relațiile strânse în afara „vieții de familie” intră, de obicei, în sfera „vieții private” (*Znamenskaia împotriva Rusiei**, pct. 27).

Interese materiale

305. „Viața de familie” nu include doar relații cu caracter social, moral sau cultural, ci și interese materiale, după cum arată în special obligațiile alimentare și locul atribuit rezervei succesoriale în ordinea juridică internă a majorității statelor contractante. Prin urmare, Curtea a recunoscut că drepturile succesoriale între copii și părinți, precum și între nepoți și bunici, sunt atât de strâns legate de viața de familie încât intră sub cadrul art. 8 (*Marckx împotriva Belgiei*, pct. 52, *Pla și Puncernau împotriva Andorei*, pct. 26). Art. 8 nu impune, totuși, ca un copil să aibă dreptul de a fi recunoscut, în scopuri succesoriale, ca moștenitor al unei persoane decedate (*Haas împotriva Țărilor de Jos*, pct. 43). Noțiunea de „viață de familie” nu se mai aplică nici unei acțiuni în despăgubire împotriva unui terț, ulterioară decesului logodnicei reclamantului [*Hoffmann împotriva Germaniei** (dec.)].

4. Noțiunile de „domiciliu” și de „corespondență”

Art. 8. Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admisă ingerința unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât dacă aceasta este prevăzută de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.

a) Sfera de aplicare a art. 8

306. Deși art. 8 vizează protejarea a patru domenii ale autonomiei personale – viața privată,

viața de familie, domiciliul și corespondența – aceste domenii nu se exclud reciproc, iar o măsură poate constitui, simultan, o ingerință în dreptul la respectarea vieții private și de familie și în dreptul la respectarea domiciliului sau a corespondenței (*Menteș și alții împotriva Turciei*, pct. 73, *Klass și alții împotriva Germaniei*, pct. 41, *López Ostra împotriva Spaniei*, pct. 51, *Margareta și Roger Andersson împotriva Suediei*, pct. 72).

b) *Întinderea noțiunii de „domiciliu”*

307. Noțiunea de domiciliu este un concept autonom, chiar dacă răspunsul la întrebarea de a ști dacă o anumită locuință reprezintă un „domiciliu” care intră sub protecția art. 8 § 1 depinde de circumstanțele de fapt, în special de existența unor legături suficiente și continue cu un anumit loc [*Prokopovitch împotriva Rusiei*, pct. 36, *Gillow împotriva Regatului Unit*, pct. 46, *McKay-Kopecka împotriva Poloniei** (dec.)]. În plus, cuvântul „home”, care apare în versiunea engleză a art. 8, este un termen care nu are o interpretare strictă, având în vedere faptul că echivalentul francez „domicile” are o conotație mai largă (*Niemietz împotriva Germaniei*, pct. 30). Această noțiune:

– vizează ocuparea unei case **care aparține altei persoane** dacă aceasta are loc pe perioade lungi de timp în fiecare an (*Menteș și alții împotriva Turciei*, pct. 73). Nu este obligatoriu ca reclamantul să fie proprietarul „domiciliului” în sensul art. 8;

– nu se limitează la reședințele legal stabilite (*Buckley împotriva Regatului Unit*, pct. 54, *Prokopovitch împotriva Rusiei*, pct. 36);

– deci, se poate aplica unei locuințe sociale pe care reclamantul o ocupă în calitate de locatar, chiar dacă, conform dreptului intern, dreptul de folosire încetase (*McCann împotriva Regatului Unit**, pct. 46);

– nu se limitează la reședințele tradiționale și include astfel, printre altele, **caravane și alte domiciliu mobile** [*Buckley împotriva Regatului Unit*, pct. 64, *Chapman împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 71-74];

– se poate aplica și **reședințelor secundare sau caselor de vacanță** (*Demades împotriva Turciei**, pct. 32-34);

– se poate aplica și **sediilor profesionale** în absența unei distincții clare între birou și reședință privată sau între activități private și profesionale (*Niemietz împotriva Germaniei*, pct. 29-31);

– se aplică și sediului social, filialelor sau altor sedii profesionale ale unei societăți (*Société Colas Est și alții împotriva Franței*, pct. 41);

– nu se aplică intenției de construire a unei case pe un teren, nici faptului de a-și avea originea într-o anumită regiune (*Loizidou împotriva Turciei*, pct. 66);

– nu se aplică unei spălătorii, bun comun aflat în coproprietate, care are destinația unei utilizări ocazionale (*Chelu împotriva României*, pct. 46), unei cabine de artist [*Hartung împotriva Franței* (dec.)], sau terenurilor pe care proprietarii practică un sport sau celor pe care permit practicarea unui sport [de exemplu, vânătoarea, *Friend și Countryside Alliance și alții împotriva Regatului Unit** (dec.), pct. 45].

Atunci când un reclamant pretinde că „domiciliul” său se află într-o locație pe care nu a ocupat-o niciodată sau doar rar sau pe care nu o mai ocupă de o perioadă considerabilă de timp, este posibil ca legăturile pe care le are cu acest loc să fie atât de neimportante încât nu mai pune probleme, sau cel puțin nu probleme distincte, din perspectiva art. 8 (a se vedea, de exemplu, *Andreou Papi împotriva Turciei**, pct. 54). Posibilitatea de a moșteni proprietatea asupra acestui bun nu reprezintă o legătură suficient de concretă pentru a putea stabili existența unui „domiciliu” [*Demopoulos și alții împotriva Turciei* (GC) (dec.), pct. 136-137].

c) Exemple de ingerințe

308. Printre posibilele ingerințe în dreptul la respectarea domiciliului, pot fi citate:

- distrugerea domiciliului (*Selçuk și Asker împotriva Turciei*, pct. 86);
- refuzul de a autoriza **persoanele plecate să revină la domiciliu** [*Cipru împotriva Turciei* (GC), pct. 165-177];
- **perchezițiile** (*Murray împotriva Regatului Unit*, pct. 88, *Chappell împotriva Regatului Unit*, pct. 50 și 51, *Funke împotriva Franței*, pct. 48) și alte vizite la domiciliu, efectuate de poliție [*Evcen împotriva Țărilor de Jos** (dec.), *Kanthak împotriva Germaniei* (dec.)];
- **deciziile în materie de amenajare funciară** (*Buckley împotriva Regatului Unit*, pct. 60) și **deciziile de expropriere** [*Howard împotriva Regatului Unit* (dec.)];
- **problemele de mediu** (*López Ostra împotriva Spaniei*, pct. 51, *Powell și Rayner împotriva Regatului Unit*, pct. 40);
- **ascultările telefonice** (a se vedea, *Klass și alții împotriva Germaniei*, pct. 41);
- lipsa de protecție a **bunurilor personale** care fac parte din domiciliu (*Novoseletskiy împotriva Ucrainei*).

309. Cu toate acestea, există măsuri care aduc atingere folosinței domiciliului, care trebuie examinate din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1. Poate fi vorba, în special, de cauze clasice de **expropriere** (*Mehmet Salih și Abdülsamet Çakmak împotriva Turciei*, pct. 22, *Mutlu împotriva Turciei**, pct. 23) sau de anumite aspecte legate de **contractele de închiriere**, precum nivelul chiriilor (*Langborger împotriva Suediei*, pct. 39).

310. De asemenea, anumite măsuri care reprezintă o încălcare a art. 8 nu duc neapărat la constatarea unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Surugiu împotriva României*).

311. În ceea ce privește **obligățiile pozitive**, respectarea domiciliului poate presupune și adoptarea de către autoritățile publice a unor măsuri care vizează respectarea acestui drept, chiar și în relațiile dintre persoane, în special pentru a preveni violarea și ingerința în domiciliul reclamantului (*Novoseletskiy împotriva Ucrainei**, pct. 68, *Surugiu împotriva României*, pct. 59 și trimiterile acolo prevăzute).

d) Sfera de aplicare a noțiunii de „corespondență”

312. Dreptul la respectarea corespondenței vizează protejarea caracterului confidențial al comunicațiilor private [*B.C. împotriva Elveției* (dec.)] și, ca atare, a fost interpretat ca aplicându-se următoarelor domenii:

- **curierul** între persoane, inclusiv atunci când expeditorul sau destinatarul este un deținut (*Silver și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 84), precum și coletele confiscate de **agenții vamali** [*X. împotriva Regatului Unit* (dec.)];
- **convorbirile telefonice** (*Klass și alții împotriva Germaniei*, pct. 21 și 41, *Malone împotriva Regatului Unit*, pct. 64, *Margareta și Roger Andersson împotriva Suediei*, pct. 72), inclusiv informațiile care se referă la aceste convorbiri, în special data și durata lor, precum și numerele apelate (*P.G. și J.H. împotriva Regatului Unit*, pct. 42);
- mesajele prin pager (*Taylor-Sabori împotriva Regatului Unit**);
- formele mai vechi de comunicare electronică, precum **telexul** [*Christie împotriva Regatului Unit* (dec.)];
- **mesajele electronice** (e-mail), ca și elementele obținute prin supravegherea utilizării Internetului de către o persoană (*Copland împotriva Regatului Unit*, pct. 41-42);
- un **post de radio privat** [*X. și Y. împotriva Belgiei* (dec.)], dar nu atunci când emite pe o frecvență publică și, deci, accesibilă altor persoane [*B.C. împotriva Elveției* (dec.)];
- corespondența interceptată în cadrul **activităților profesionale** sau provenind din sedii profesionale (*Kopp împotriva Elveției*, pct. 50, *Halford împotriva Regatului Unit*, pct. 44-46);

– **datele electronice** obținute cu ocazia percheziției efectuate la biroul unui avocat (*Wieser și Bicos Beteiligungen GmbH împotriva Austriei*, pct. 45).

313. **Conținutul corespondenței** nu are nicio incidență asupra chestiunii ingerinței (*A. împotriva Franței*, pct. 35-37, *Frérot împotriva Franței*, pct. 54).

314. Nu există un principiu **de minimis** pentru existența unei ingerințe: este suficientă deschiderea unei singure scrisori (*Narinen împotriva Finlandei**, pct. 32).

315. Până în prezent, Curtea a acceptat să rețină obligațiile pozitive de mai jos în mod expres în cadrul corespondenței:

– obligația de a împiedica divulgarea conversațiilor private în domeniul public [*Craxi împotriva Italiei* (nr. 2°)*, pct. 68-76];

– obligația de ajută deținuții să scrie, asigurându-le cele necesare (*Coteț împotriva României*, pct. 60-65);

5. Noțiunea de „bunuri”

Art. 1 din Protocolul nr. 1

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale [...]

a) Bunuri protejate

316. Un reclamant nu poate pretinde existența unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 decât în măsura în care hotărârile pe care le contestă se raportează la „bunurile” sale în sensul acestei dispoziții. Noțiunea de „bunuri” poate acoperi atât „bunurile actuale”, cât și valorile patrimoniale, inclusiv creanțele, în virtutea cărora reclamantul poate pretinde că are cel puțin o „speranță legitimă” de a beneficia efectiv de un drept de proprietate [*J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 61, *Maltzan și alții împotriva Germaniei* (GC) (dec.), pct. 74 c), *Kopecky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 35 c)].

b) Sfera de aplicare autonomă

317. Noțiunea de „bunuri” prevăzută în prima parte a art. 1 din Protocolul nr. 1 are o sferă de aplicare autonomă care nu se limitează la proprietatea bunurilor corporale și care este independentă în raport cu clasificările formale din dreptul intern: anumite drepturi și dobânzi care reprezintă active pot, de asemenea, fi considerate „drepturi de proprietate” și, deci, „bunuri” în sensul acestei dispoziții. Ceea ce contează este să se verifice dacă circumstanțele unei anumite cauze, considerate în ansamblu, pot fi interpretate ca făcându-l pe reclamant titularul unei dobânzi considerabile protejate de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 63, *Oneryildiz împotriva Turciei* (GC), pct. 124, *Broniowski împotriva Poloniei* (GC), pct. 129, *Beyeler împotriva Italiei* (GC), pct. 100, *Iatridis împotriva Greciei* (GC), pct. 54].

În cazul bunurilor necorporale, Curtea a considerat, în special, chestiunea dacă situația juridică în cauză genera drepturi de natură financiară și dobânzi și avea, astfel, o valoare economică [*Paeffgen GmbH împotriva Germaniei** (dec.)].

c) Bunuri actuale

318. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică doar bunurilor actuale (*Marckx împotriva Belgiei*, pct. 50, *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 64). Acesta nu garantează dreptul de a dobândi bunuri [*Slivenko și alții împotriva Letoniei* (dec.) (GC), pct. 121, *Kopecky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 35 b)].

319. O persoană care denunță o încălcare a dreptului la respectarea bunurilor sale trebuie, în

primul rând, să demonstreze existența unui astfel de drept [*Pistorová împotriva Republicii Cehe**, pct. 38, *Des Fours Walderode împotriva Republicii Cehe* (dec.), *Zhigalev împotriva Rusiei**, pct. 131).

320. Atunci când există o controversă cu privire la chestiunea dacă un reclamant are un interes patrimonial putând pretinde protecția art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să definească situația juridică a persoanei în cauză [*J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 61].

d) Creanțe

321. Atunci când interesul patrimonial în cauză îl constituie o creanță, acesta nu poate fi considerat „valoare patrimonială” decât atunci când are o bază suficientă în dreptul intern, de exemplu atunci când este confirmat de jurisprudența constantă a instanțelor [*Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (GC), pct. 94, *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 65, *Kopeccky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 52, *Draon împotriva Franței* (GC), pct. 68].

322. O creanță recunoscută printr-o hotărâre judecătorească reprezintă un „bun” dacă este suficient de determinată pentru a fi exigibilă (*Raffineries grecques Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, pct. 59, *Bourdov împotriva Rusiei*, pct. 40).

323. Jurisprudența Curții nu impune existența unei „contestații reale” sau a unei „pretenții justificate” ca un criteriu care să permită stabilirea existenței unei „speranțe legitime” protejate de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Kopecký împotriva Slovaciei* (GC), pct. 52, *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (GC), pct. 94].

324. Nu se poate ajunge la concluzia că există o speranță legitimă atunci când există controverse cu privire la modul de interpretare și aplicare a dreptului intern și când argumentele prezentate de reclamant în această privință sunt respinse definitiv de instanțele naționale [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 65, *Kopeccky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 50].

e) Restituirea bunurilor

325. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu poate fi interpretat ca impunând statelor contractante o obligație generală de restituire a bunurilor care le-au fost transferate înainte de ratificarea convenției. De asemenea, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu le impune statelor contractante nicio restricție cu privire la libertatea de a determina domeniul de aplicare al legislațiilor pe care le pot adopta în materie de restituire a bunurilor și de alegere a condițiilor în care acceptă să restituie un drept de proprietate persoanelor deposedate.

326. În special, statele contractante dispun de o marjă amplă de apreciere privind oportunitatea de a exclude anumite categorii de foști proprietari de la un astfel de drept de restituire. Acolo unde categorii de proprietari sunt astfel excluse, o cerere de restituire din partea unei persoane care face parte din una dintre aceste categorii nu poate oferi baza unei „speranțe legitime” care să impună protecția art. 1 din Protocolul nr. 1.

327. În schimb, atunci când, după ratificarea convenției, inclusiv a Protocolului nr. 1, un stat contractant adoptă o legislație care prevede restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate în temeiul unui regim anterior, o astfel de legislație poate fi considerată ca generând un nou drept de proprietate protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc condițiile de restituire. Același principiu se poate aplica în ceea ce privește dispozitivele de restituire sau de despăgubire stabilite în temeiul unei legislații adoptate înainte de ratificarea convenției, în cazul în care o astfel de legislație rămâne în vigoare după ratificarea Protocolului nr. 1 [*Maltzan și alții împotriva Germaniei* (GC) (dec.), pct. 74 d), *Kopeccky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 35 d)].

328. Speranța de a i se recunoaște un drept de proprietate a cărui exercitare efectivă este imposibilă nu poate fi considerată un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1; aceeași situație se

aplică unei creanțe condiționale care se stinge prin neîndeplinirea condiției [*Malhous împotriva Republicii Cehe* (GC) (dec.), *Kopecky împotriva Slovaciei* (GC), pct. 35 c)].

329. Convingerea că o lege anterior în vigoare va fi modificată în favoarea reclamantului nu poate fi considerată o formă de speranță legitimă din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1. Există o diferență între o simplă speranță, oricât de evidentă ar fi, și o speranță legitimă, care trebuie să fie mai concretă și să se bazeze pe o dispoziție legală sau un act juridic, precum o hotărâre judecătorească [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (GC) (dec.), pct. 73, *Maltzan și alții împotriva Germaniei* (GC) (dec.), pct. 112].

f) Venituri viitoare

330. Veniturile viitoare nu reprezintă „bunuri” decât atunci când au fost obținute sau când există o creanță care poate fi apărută în justiție [*Ian Edgar (Liverpool) Ltd împotriva Regatului Unit* (dec.), *Wendenburg și alții împotriva Germaniei* (dec.), *Levänen și alții împotriva Finlandei** (dec.), *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 64].

g) Clientela

331. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică profesiilor liberale și clienților acestora, deoarece este vorba de entități cu o anumită valoare. Având, în multe privințe, caracteristicile unui drept privat, acestea se analizează ca o valoare patrimonială, deci ca un bun în sensul primei teze a art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Lederer împotriva Germaniei* (dec.), *Buzescu împotriva României**, pct. 81, *Wendenburg și alții împotriva Germaniei* (dec.), *Olbertz împotriva Germaniei* (dec.), *During împotriva Germaniei* (dec.), *Van Marle și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 41].

h) Licențe de desfășurare a unei activități comerciale

332. O licență pentru desfășurarea unei activități comerciale reprezintă un bun; retragerea acesteia se analizează ca o atingere adusă dreptului la respectarea bunurilor, astfel cum este garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 62-63, *Bimer S.A. împotriva Moldovei**, pct. 49, *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd împotriva Poloniei**, pct. 49, *Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, pct. 130, *Tre Traktörer AB împotriva Suediei*, pct. 53).

i) Inflația

333. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu creează o obligație generală pentru state de a menține, printr-o indexare sistematică a economiilor, puterea de cumpărare a sumelor depuse la organismele financiare [*Rudzinska împotriva Poloniei* (dec.), *Gayduk și alții împotriva Ucrainei* (dec.), *Riabykh împotriva Rusiei*, pct. 63].

În plus, acesta nu obligă statul nici să mențină valoarea creanțelor sau să aplice creanțelor private o rată a dobânzii care să țină seama de inflație [*Todorov împotriva Bulgariei** (dec.)].

j) Proprietatea intelectuală

334. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică proprietății intelectuale ca atare [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 72].

335. De asemenea, acesta se aplică unei cereri de înregistrare a unei mărci [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (GC), pct. 78].

k) Acțiunile

336. Acțiunile care au valoare economică pot fi considerate bunuri [*Olczak împotriva Poloniei* (dec.), pct. 60, *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, pct. 91].

l) Prestațiile de securitate socială

337. Nimic nu justifică distincția între prestațiile contributive și cele non-contributive din punctul de vedere al aplicabilității art. 1 din Protocolul nr. 1.

338. Dacă art. 1 din Protocolul nr. 1 nu presupune dreptul de a obține prestații sociale, indiferent de tipul lor, atunci când un stat contractant adoptă o legislație care prevede acordarea automată a unei prestații sociale – fie că acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor – respectiva legislație trebuie considerată ca dând naștere unui interes patrimonial care intră în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește persoanele care îndeplinesc condițiile prevăzute de lege [*Stec și alții împotriva Regatului Unit (GC)* (dec.), pct. 53-55, *Andrejeva împotriva Letoniei (GC)*, pct. 77].

III. INADMISIBILITATEA LEGATĂ DE FOND

A. Lipsa vădită de fundament

Art. 35 § 3. Cererile individuale

3. *Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că:*

a) ea este incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă; [...]

1. Introducere generală

339. Chiar dacă o cerere este compatibilă cu convenția și toate condițiile formale de admisibilitate au fost îndeplinite, Curtea poate, totuși, să o declare inadmisibilă pentru motive ce țin de examinarea fondului. Printre aceste motive, ipoteza cea mai des întâlnită este respingerea cererii pentru lipsa vădită de fundament. Este adevărat că folosirea termenului de „vădit” în art. 35 § 3 lit. a) poate genera confuzii: înțeles în sens literal, s-ar putea crede că acest motiv de inadmisibilitate se aplică doar cererilor al căror caracter fantezist și neîntemeiat este imediat evident pentru orice cititor obișnuit. Cu toate acestea, din jurisprudența constantă și foarte bogată a organelor convenției (adică a Curții și, înainte de 1 noiembrie 1998, a Comisiei Europene a Drepturilor Omului) reiese că acest termen trebuie să facă obiectul unei interpretări mai vaste, în sensul rezultatului definitiv al cauzei. În adevăr, este „vădit nefondată” **orice cerere care, în urma unei examinări preliminare a conținutului său material, nu indică nicio încălcare a drepturilor garantate de convenție, astfel încât aceasta să poată fi declarată inadmisibilă din start, fără a trece la stadiul formal al examinării fondului cauzei** (care duce în mod normal la pronunțarea unei hotărâri).

340. Faptul că, pentru a stabili o lipsă vădită de fundament, Curtea are uneori nevoie să obțină observații din partea părților și să recurgă la un raționament lung și minuțios în decizia sa, nu schimbă nimic din caracterul „vădit” nefondat al cererii [*Mentzen împotriva Letoniei* (dec.)].

341. Majoritatea absolută a cererilor vădit nefondate sunt declarate inadmisibile *de plano* de

către un judecător unic sau de un comitet format din trei judecători (art. 27 și 28 din convenție). Totuși, anumite cereri de acest tip sunt examinate de camere sau chiar – în cazuri excepționale – de Marea Cameră [*Cratzinger et Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (GC) (dec), *Demopoulos și alții împotriva Turciei* (GC) (dec.)].

342. Atunci când se vorbește despre o cerere „*vădit nefondată*” poate fi vorba fie despre o cerere în ansamblu, fie despre un anumit capăt de cerere formulat în cadrul mai larg al unei cauze. Astfel, în anumite cazuri, o parte a cererii poate fi respinsă ca fiind de competența unei instanțe de gradul 4 de jurisdicție, în timp ce restul cererii poate fi declarat admisibil și poate duce chiar la constatarea încălcării convenției. Prin urmare, trebuie să vorbim mai exact de „capete de cerere vădit nefondate”.

343. Pentru a înțelege sensul și întinderea noțiunii de „lipsă vădită de fundament”, trebuie reamintit că unul dintre principiile fundamentale care susțin întregul sistem al convenției este cel al **subsidiarității**. În contextul deosebit al Curții Europene a Drepturilor Omului, aceasta înseamnă că sarcina de asigurare a respectării drepturilor consacrate de convenție, aplicarea și sancționarea lor revine, în primul rând, autorităților statelor contractante, nu Curții. Aceasta din urmă poate interveni doar în cazul în care autoritățile naționale nu își îndeplinesc această sarcină [*Scordino împotriva Italiei* (nr. 1) (GC), pct. 140]. Prin urmare, este preferabil ca investigațiile cu privire la faptele cauzei și examinarea chestiunilor pe care le ridică să fie făcute, în măsura posibilului, la nivel național, pentru ca autoritățile interne, care, fiind în contact direct și permanent cu forțele vii ale țării lor, sunt mai bine plasate pentru a face acest lucru, să ia măsuri pentru remedierea pretinselor încălcări ale convenției [*Varnava și alții împotriva Turciei* (GC), pct. 164].

Capetele de cerere vădit nefondate pot fi grupate în patru categorii distincte: capete de cerere tip „instanță de gradul patru de jurisdicție”, capete de cerere cu privire la care există o lipsă aparentă sau evidentă de încălcare, capete de cerere nesusținute și, în sfârșit, capete de cerere confuze și fanteziste.

2. „Instanță de gradul patru de jurisdicție”⁶

345. O categorie deosebită de capete de cerere formulate în fața Curții sunt în general numite „*capete de cerere tip instanță de gradul patru de jurisdicție*”. Acest termen – care nu apare în textul convenției și care a fost introdus de jurisprudența organelor convenției [*Kemmache împotriva Franței* (nr. 3), pct. 44] – este într-o oarecare măsură paradoxal, deoarece insistă asupra a ceea ce nu este Curtea: aceasta nu este o instanță de apel, de casare sau de revizuire în raport cu instanțele statelor părți la convenție și nu poate reexamina cauza în același mod în care ar face-o instanța națională supremă. Astfel, cauzele de tip instanță de gradul patru de jurisdicție provin dintr-o concepție eronată, din partea reclamantilor, cu privire la rolul Curții și la natura mecanismului judiciar instituit de convenție.

346. În adevăr, în ciuda particularităților sale, convenția rămâne un tratat internațional care se supune aceluiași reguli ca și celelalte tratate interstatuale, în special cele ale Convenției de la Viena cu privire la dreptul tratatelor [*Demir et Baykara împotriva Turciei* (GC), pct. 65]. Prin urmare, Curtea nu poate depăși limitele competențelor generale pe care statele contractante, prin voința lor suverană, i le-au delegat. Or, aceste limite sunt definite de art. 19 din convenție, care dispune:

„*Pentru a asigura respectarea angajamentelor ce decurg pentru înaltele părți contractante din prezenta convenție și din protocoalele sale, se înființează o Curte europeană a Drepturilor Omului [...]*”

347. Prin urmare, competența Curții se limitează la controlul respectării, de către statele

⁶ Actualizată la 13 septembrie 2010.

contractante, a angajamentelor în materie de drepturile omului, angajamente asumate prin aderarea la convenție (și la protocoalele sale). În plus, neavând puterea de a interveni direct în sistemele juridice ale statelor contractante, ea trebuie să respecte autonomia acestor sisteme juridice. Aceasta înseamnă că, ca regulă, Curtea nu este competentă să se pronunțe cu privire la erorile de fapt sau de drept pretins comise de o instanță internă, cu excepția cazului și în măsura în care acestea au adus atingere drepturilor și libertăților garantate de convenție. Curtea nu poate examina ea însăși elementele de fapt sau de drept care au condus o instanță națională la adoptarea unei anumite decizii, și nu a alteia; în caz contrar, aceasta s-ar erija în judecător de gradul trei sau patru de jurisdicție și ar încălca limitele misiunii sale [*Garda Ruiz împotriva Spaniei* (GC), pct. 28, *Perlala împotriva Greciei*, pct. 25].

348. Având în vedere cele de mai sus, ca regulă generală, Curtea nu poate contesta următoarele constatări și concluzii la care au ajuns instanțele naționale:

- a) stabilirea faptelor cauzei;
- b) interpretarea și aplicarea dreptului intern;
- c) admisibilitatea și aprecierea probelor la proces;
- d) echitatea substanțială a rezultatului unui litigiu civil;
- e) vinovăția sau nevinovăția a unui acuzat într-o cauză penală.

349. Singura situație în care Curtea poate, în mod excepțional, să conteste aceste constatări și concluzii, este aceea în care acestea au un caracter arbitrar flagrant și evident, contrar justiției și bunului simț și atrag, prin acesta, o încălcare a convenției [*Syssoyeva și alții împotriva Letoniei* (GC), pct. 89].

350. Un capăt de cerere tip instanță de gradul patru de jurisdicție poate fi formulat cu privire la orice dispoziție materială a convenției și indiferent de domeniul de drept în care se încadrează litigiul la nivel național. Doctrina referitoare la instanța de gradul patru de jurisdicție se aplică, printre altele, în cauze:

- a) civile [*Garcia Ruiz împotriva Spaniei* (GC), pct. 28, și *Pla și Puncernau împotriva Andorei*, pct. 26];
- b) penale (*Perlala împotriva Greciei*, pct. 25, precum și *Khan împotriva Regatului Unit*, pct. 34);
- c) fiscale (*Dukmedjian împotriva Franței*, pct. 71);
- d) sociale (*Marion împotriva Franței*, pct. 22);
- e) administrative (*Agathos și alți 49 împotriva Greciei*, pct. 26);
- f) electorale (*Adamsons împotriva Letoniei*, pct. 118);
- g) în ceea ce privește intrarea, șederea și îndepărtarea străinilor [*Syssoyeva și alții împotriva Letoniei* (GC)].

351. Cu toate acestea, capete de cerere tip instanță de gradul patru de jurisdicție sunt cel mai adesea formulate în temeiul art. 6 § 1 din convenție privind dreptul la un „proces echitabil” în materie civilă și penală. Trebuie reținut – deoarece aici se află sursa a numeroase neînțelegeri din partea reclamantilor – că „echitatea” dorită de art. 6 § 1 nu este echitatea „substanțială”, noțiune care se află la limita dintre drept și etică și pe care doar judecătorul de fond o poate aplica. Art. 6 § 1 nu garantează decât echitatea „procedurală”, care, în plan practic, se traduce printr-o procedură contradictorie, în cursul căreia părțile sunt ascultate și plasate pe o poziție de egalitate în fața judecătorului [*Star Cate Fpilekta Gevmata și alții împotriva Greciei* (dec.)].

352. Prin urmare, atunci când un capăt de cerere tip instanță de gradul patru de jurisdicție este formulat în temeiul art. 6 § 1 din convenție, Curtea îl respinge, constatând că reclamantul a beneficiat de o procedură contradictorie, că a putut, în diferitele etape ale acesteia, să prezinte argumentele și probele pe care le considera relevante pentru apărarea cauzei sale, că a putut contesta efectiv argumentele și probele prezentate de partea adversă, că toate argumentele sale obiectiv relevante pentru soluționarea litigiului au fost audiate și examinate de instanță în mod corespunzător, că decizia în litigiu este amplu motivată, atât în fapt, cât și în drept, și că, în

consecință, procedura considerată în ansamblul său a fost echitabilă [*Garcia Ruiz împotriva Spaniei* (GC) și *Khan împotriva Regatului Unit*].

3. Lipsa aparentă sau evidentă a încălcării

353. De asemenea, există o lipsă vădită de fundament în cazul în care capătul de cerere al reclamantului care îndeplinește toate condițiile formale de admisibilitate, care este compatibil cu convenția și care nu este un capăt de cerere tip instanță de gradul patru de jurisdicție, nu indică, totuși, nicio încălcare a drepturilor garantate de convenție. Într-o astfel de situație, demersul Curții constă în a examina fondul capătului de cerere, în a stabili că nu există nicio încălcare și în a declara acest capăt de cerere inadmisibil fără a fi nevoie să meargă mai departe. Pot fi identificate trei tipuri de capete de cerere care necesită un astfel de demers.

a) Nicio aparență de arbitrar sau inechitate

354. Conform principiului subsidiarității autoritățile naționale trebuie să asigure, în primul rând, respectarea drepturilor fundamentale consacrate de convenție. În consecință, ca regulă generală, stabilirea faptelor cauzei și interpretarea dreptului intern intră doar sub incidența competenței instanțelor și a altor autorități naționale, ale căror constatări și concluzii în aceste domenii se impun Curții. Totuși, conform principiului caracterului efectiv al drepturilor, inerent întregului sistem al convenției, Curtea poate și trebuie să se asigure că procesul decizional care a condus la actul denunțat de reclamant a fost echitabil și lipsit de un caracter arbitrar (procesul decizional vizat aici poate fi administrativ sau judiciar, sau ambele, după caz).

355. În consecință, Curtea poate declara vădit nefondat un capăt de cerere care a fost examinat în esență de instanțele naționale competente în cursul unei proceduri care îndeplinește, *a priori*, următoarele condiții (și în absența unor elemente care pot dovedi contrariul):

- a) procedura s-a desfășurat în fața organelor abilitate în acest scop de dispozițiile dreptului național;
- b) procedura s-a desfășurat conform dispozițiilor procedurale din dreptul național;
- c) partea interesată și-a putut prezenta argumentele și elementele de probă, care au fost ascultate corespunzător de autoritatea în cauză;
- d) organele competente au examinat și luat în considerare toate elementele de fapt și de drept care sunt obiectiv relevante pentru soluționarea echitabilă a cauzei;
- e) procedura s-a finalizat printr-o decizie suficient motivată.

b) Nicio aparență de disproporție între scopuri și mijloace

356. Atunci când dreptul invocat în temeiul convenției nu este absolut și impune limitări explicite (indicate expres în convenție) sau implicite (definite de jurisprudența Curții), Curtea este adesea pusă în situația de a analiza proporționalitatea ingerinței denunțate.

357. Printre dispozițiile care enunță în mod explicit restricțiile autorizate, trebuie să identificăm un subgrup specific alcătuit din patru articole: art. 8 (Dreptul la respectarea vieții private și de familie), art. 9 (Libertatea de gândire, de conștiință și de religie), art. 10 (Libertatea de exprimare), art. 11 (Libertatea de întrunire și de asociere). Toate aceste articole au aceeași structură: paragraful 1 enunță dreptul fundamental în cauză, în timp ce paragraful 2 prevede condițiile în care statul poate restrânge exercitarea acestui drept. Textele celor două paragrafe nu sunt complet identice, dar au aceeași structură. De exemplu, în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private și de familie, art. 8 § 2 prevede:

„Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este **prevăzut de lege** și dacă constituie o măsură care, **într-o**

societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Și art. 2 din Protocolul nr. 4 (Libertatea de circulație) aparține acestei categorii de dispoziții, deoarece paragraful 3 este redactat în același mod.

358. Atunci când trebuie să examineze ingerința autorităților publice în exercitarea unuia dintre drepturile menționate anterior, Curtea efectuează întotdeauna o analiză în trei timpi. Dacă a existat într-adevăr o „ingerință” din partea statului (și aceasta este o întrebare preliminară distinctă, ce trebuie soluționată, deoarece răspunsul nu este întotdeauna evident), Curtea încearcă să răspundă la trei întrebări consecutive:

a) Este ingerința prevăzută de o „lege” suficient de accesibilă și previzibilă?

b) În cazul unui răspuns afirmativ, urmărește ingerința cel puțin unul dintre „scopurile legitime” enumerate exhaustiv (și al căror registru variază ușor în funcție de articol)?

c) În cazul unui răspuns afirmativ, este ingerința „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea scopului legitim urmărit? Cu alte cuvinte, există un raport de proporționalitate între acest scop și restricțiile în cauză?

359. Doar în cazul unui răspuns afirmativ la fiecare dintre aceste trei întrebări, ingerința este considerată conformă convenției, în timp ce un răspuns negativ atrage constatarea încălcării. Examinând ultima dintre aceste trei întrebări, Curtea trebuie să țină seama de marja de apreciere de care dispune statul și a cărei sferă de aplicare variază sensibil în funcție de circumstanțe, de natura dreptului protejat și de cea a ingerinței [*Stoll împotriva Elveției* (GC), pct. 105, *Demir și Baykara împotriva Turciei* (GC), pct. 119, S. și *Marper împotriva Regatului Unit* (GC), pct. 102, *Mentzen împotriva Letoniei* (dec.)].

360. Aceași schemă se aplică nu doar articolelor menționate anterior, ci și majorității celorlalte dispoziții ale convenției – inclusiv atunci când este vorba de limitări implicite, care nu sunt înscrise în textul articolului în cauză. De exemplu, dreptul de acces la o instanță, recunoscut de art. 6 § 1 din convenție, nu este absolut: admite limitări implicite, deoarece, prin natura sa, impune chiar o reglementare din partea statului. Statele contractante se bucură, în domeniu, de o anumită marjă de apreciere. În schimb, Curtea trebuie să se pronunțe în ultimă instanță cu privire la respectarea cerințelor convenției; aceasta trebuie să verifice dacă limitările aplicate nu restrâng accesul oferit persoanei într-un mod sau la un astfel de nivel încât să se aducă atingere dreptului chiar în esența sa. În plus, o astfel de limitare a dreptului de acces la o instanță nu este conformă art. 6 § 1 decât dacă vizează un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit [*Cudak împotriva Lituaniei* (GC), pct. 55].

361. Dacă, la o examinare preliminară a cererii, Curtea este convinsă că toate condițiile prezentate anterior au fost îndeplinite și că, având în vedere toate circumstanțele relevante ale cauzei, nu există o disproporție evidentă între scopurile urmărite prin ingerința statului și mijloacele utilizate, aceasta declară capătul de cerere inadmisibil pentru lipsă vădită de fundament. Motivarea deciziei de inadmisibilitate este în acest caz identică sau similară celei pe care Curtea ar adopta-o într-o hotărâre care se finalizează cu o concluzie de neîncălcare pe fond [*Mentzen împotriva Letoniei* (dec.)].

c) Alte chestiuni de fond relativ simple

362. Chiar și în afara situațiilor descrise anterior, Curtea declară un capăt de cerere vădit nefondat dacă este convinsă că, din motive de fond, nu există nicio încălcare a dispoziției invocate din Convenție. Aceasta are loc doar în două situații:

a) atunci când există o jurisprudență constantă și abundentă a Curții, formulată în cauze identice sau similare și care permite stabilirea unei neîncălcări a convenției în speță [*Galev și alții împotriva Bulgariei** (dec.)];

b) chiar și în absența unei jurisprudențe care abordează chestiunea ridicată în mod direct și precis, elementele de jurisprudență existente permit stabilirea faptului că nu există nicio încălcare a convenției [*Hartung împotriva Franței* (dec.)].

363. În cele două cazuri citate, Curtea poate fi adusă în situația de a examina îndelung și minuțios faptele cauzei și toate celelalte elemente de fapt relevante [*Collins și Akaziebie împotriva Suediei* (dec.)].

4. Capete de cerere nesuținute: lipsa probelor

364. Procedura în fața Curții are un caracter contradictoriu. Astfel, părțile – adică reclamantul și guvernul pârât – trebuie să își susțină argumentele atât în fapt (furnizând Curții elementele factuale de probă necesare), cât și în drept (explicând de ce, în opinia lor, dispoziția invocată din convenție a fost sau nu încălcată).

În măsura în care este relevant în speță, art. 47 din regulamentul Curții, care reglementează conținutul cererilor individuale, prevede că:

„1. Orice cerere depusă în temeiul art. 34 din convenție este prezentată pe un formular furnizat de greafă, cu excepția cazului în care președintele secției respective decide altfel. Formularul indică:

[...]

d) o prezentare succintă a faptelor;

o prezentare succintă a pretensei sau pretenșelor încălcări ale convenției și a argumentelor relevante;

[...]

g) obiectul cererii; și este însoțit:

h) de copii ale tuturor documentelor relevante și, în special, de hotărâri judecătorești sau altele, privind obiectul cererii.

[...]

4. În cazul nerespectării obligațiilor enumerate [la § 1 [...] din prezentul articol, cererea poate să nu fie examinată de Curte.”

366. În plus, conform art. 44C § 1 din regulamentul Curții,

„Atunci când o parte nu prezintă probele sau informațiile solicitate de Curte sau nu divulgă din proprie inițiativă informații relevante, sau atunci când dă dovadă, în alt fel, de lipsă de participare efectivă la procedură, Curtea poate trage, din acest comportament, concluziile pe care le consideră potrivite.”

367. Atunci când condițiile citate anterior nu sunt îndeplinite, Curtea declară cererea inadmisibilă pentru lipsă vădită de fundament. În special, aceasta se poate întâmpla în următoarele situații:

a) atunci când reclamantul se limitează la a cita una sau mai multe dispoziții ale convenției, fără a explica modul în care acestea au fost încălcate, cu excepția cazului în care acest lucru este evident având în vedere faptele cauzei [*Trofimchuk împotriva Ucrainei* (dec), *Baillard împotriva Franței* (dec.)];

b) atunci când reclamantul omite sau refuză să prezinte probe documentare în sprijinul afirmațiilor sale (este vorba, în special, de decizii ale instanțelor și ale altor autorități naționale), cu excepția existenței unor situații excepționale, independente de voința sa și care îl împiedică să facă acest lucru (de exemplu, atunci când administrația penitenciarului refuză să transmită Curții documente din dosarul unui deținut).

5. Capete de cerere confuze sau fanteziste

368. Curtea respinge ca vădit nefondate capetele de cerere care sunt atât de confuze încât

acesteia îi este obiectiv imposibil să înțeleagă faptele pe care reclamantul le denunță și doleanțele pe care dorește să i le adreseze. Același lucru este valabil și pentru capetele de cerere fanteziste, adică pentru cele care vizează fapte obiectiv imposibile, vădit inventate sau vădit contrare bunului simț. În astfel de cazuri, lipsa oricărei încălcări a convenției este evidentă pentru orice observator obișnuit, chiar lipsit de pregătire juridică.

B. Absența unui prejudiciu important⁷

Art. 35 § 3 lit. b). Criterii de admisibilitate

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea art. 34, atunci când ea consideră că:

[...]

b. reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin convenție și protocoalele sale impune o examinare a fondului cererii, și cu condiția de a nu respinge din acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată corespunzător de o instanță națională.

1. Contextul adoptării noului criteriu

369. Odată cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14, la 1 iunie 2010, un nou criteriu de admisibilitate s-a adăugat criteriilor prevăzute la art. 35. Conform art. 20 din protocol, noua dispoziție se aplică tuturor cererilor pendinte în fața Curții, cu excepția celor declarate admisibile înainte de intrarea în vigoare a protocolului. Introducerea acestui nou criteriu a fost considerată necesară având în vedere volumul de lucru mereu crescând al Curții. Acesta îi acordă un instrument suplimentar, care ar trebui să îi permită să se concentreze pe cauzele care justifică o examinare pe fond. Cu alte cuvinte, acesta îi permite Curții să respingă cauzele considerate „minore” în temeiul principiului conform căruia judecătorii nu ar trebui să examineze astfel de cauze („*de minimis non curat praetor*”).

370. Chiar dacă nu a fost înscrisă în mod formal în textul Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale înainte de 1 iunie 2010, noțiunea „*de minimis*” a fost cel puțin invocată în numeroase opinii disidente ale membrilor Comisiei [a se vedea *Eyoum-Priso împotriva Franței** (dec), *H.F. K.-F. împotriva Germaniei** (dec.), *Lechesne împotriva Franței* (dec.)] și ale judecătorilor Curții [a se vedea, de exemplu, *Dudgeon împotriva Regatului Unit*, *O'Halloran și Francis împotriva Regatului Unit* (GC) și *Micallef împotriva Maltei* (GC)], precum și de guverne în observațiile prezentate Curții [a se vedea, de exemplu, *Koumoutsea și alții împotriva Greciei* (dec.)].

2. Obiect

371. Art. 35 § 3 lit. b) include trei elemente distincte. În primul rând, acesta enunță criteriul de admisibilitate în sine: Curtea poate declara inadmisibilă orice cerere individuală atunci când consideră că reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important. Urmează apoi două clauze de salvagardare. În primul rând, Curtea nu poate declara inadmisibilă o cerere dacă respectarea drepturilor omului impune o examinare pe fond. În al doilea rând, aceasta nu poate respinge, în baza acestui nou criteriu, o cauză care nu a fost examinată în mod corespunzător de o instanță internă.

372. Doar Curtea este competentă să interpreteze această nouă condiție de admisibilitate și să o aplice. Timp de doi ani de la intrarea în vigoare a protocolului, aplicarea acestui nou criteriu de

⁷ Actualizat la 7 iulie 2010.

admisibilitate va fi rezervată camerelor și Marii Camere (art. 20 § 2 din Protocolul nr. 14), care vor stabili principii jurisprudențiale clare cu privire la funcționarea noului criteriu în cazuri concrete.

3. Cu privire la chestiunea dacă reclamantul a suferit un prejudiciu important

373. Expresia „prejudiciu important” poate și trebuie să facă obiectul unei interpretări prin care se stabilesc criterii obiective prin intermediul dezvoltării progresive a jurisprudenței Curții. Aceasta îi acordă Curții o anumită flexibilitate în plus față de cea de care beneficiază deja prin efectul criteriilor de admisibilitate existente [a se vedea Raportul explicativ care însoțește Protocolul nr. 14, STCE nr. 194, pct. 78 și 80 („Raportul explicativ”)]. Noul criteriu se bazează pe ideea că încălcarea unui drept, indiferent de realitatea sa din punct de vedere pur juridic, trebuie să atingă un nivel minim de gravitate pentru a justifica examinarea sa de către o instanță internațională [*Korolev împotriva Rusiei** (dec.)].

374. Formularea criteriului ține seama de prejudiciul deja suferit de reclamant la nivel național. Printre factorii care pot fi luați în considerare se numără, dar nu în mod exclusiv, impactul financiar pentru reclamant [a se vedea *Bock împotriva Germaniei** (dec), pentru un exemplu recent al unei cauze inadmisibile ca urmare a caracterului minim al sumei în cauză]. În cauza *Ionescu împotriva României**, Curtea a concluzionat că prejudiciul financiar suferit de reclamant nu era important. În fapt, prejudiciul se ridica la 90 EUR și nimic nu indica faptul că pierderea acestei sume ar fi avut urmări importante asupra vieții personale a reclamantului. În cauza *Korolev împotriva Rusiei** (dec), capetele de cerere ale reclamantului erau expres limitate la neplata, de către autoritatea pârâtă, a unei sume echivalente cu mai puțin de un euro, care îi fusese acordată persoanei în cauză de o instanță internă. Totuși, Curtea nu va pierde din vedere faptul că urmările unei pierderi materiale nu trebuie măsurate în mod abstract; chiar și un prejudiciu material modic poate fi important în lumina situației specifice a persoanei și a situației economice a țării sau regiunii în care locuiește.

375. Prin urmare, Curtea este, în același timp, conștientă de faptul că miza patrimonială nu reprezintă singurul element care trebuie luat în considerare pentru a stabili dacă un reclamant a suferit un prejudiciu important. În adevăr, încălcarea convenției poate avea legătură cu chestiuni de principiu importante și, prin urmare, poate cauza un prejudiciu important fără a aduce totuși atingere unui interes patrimonial [*Korolev împotriva Rusiei** (dec.)]. Sentimentul subiectiv al reclamantului cu privire la efectele pretinsei încălcări trebuie să poată fi justificat prin motive obiective.

4. Două clauze de salvagardare

a) Cu privire la chestiunea dacă respectarea drepturilor omului impune examinarea cererii pe fond

376. Al doilea element este o clauză de salvagardare (Raportul explicativ, pct. 81), în temeiul căreia cererea nu este declarată inadmisibilă dacă respectarea drepturilor omului, garantată de convenție și de protocoalele sale, impune examinarea cauzei pe fond. Formularea acestui element se inspiră din a doua teză a art. 37 § 1 din convenție, unde îndeplinește o funcție similară în contextul deciziei de a radia o cerere de pe rolul Curții. Aceeași formulare este folosită și la art. 39 § 1 ca bază pentru obținerea unei soluționări amiabile între părți.

377. Organele convenției au interpretat întotdeauna aceste dispoziții în sensul că le obligau să continue examinarea unei cauze, indiferent de soluționarea sa de către părți sau de existența unui alt motiv de radiere a cererii de pe rol. Curtea a considerat necesar să efectueze o examinare aprofundată într-o cauză care ridică chestiuni cu caracter general care vizau respectarea convenției (*Tyrer împotriva Regatului Unit*, pct. 21).

378. Astfel de întrebări cu caracter general se pun, de exemplu, atunci când trebuie precizate obligațiile statelor în temeiul convenției sau când trebuie stimulat statul pârât să rezolve o problemă structurală care afectează și alte persoane în aceeași situație ca și reclamantul. Prin urmare, Curtea a trebuit adesea să verifice, din perspectiva fostelor art. 37 și 38, dacă problema generală ridicată de cauză a fost sau era pe cale să fie soluționată și dacă chestiuni juridice similare fuseseră soluționate de Curte în alte cauze [a se vedea, printre multe altele, *Can împotriva Austriei*, pct. 15-18, și *Léger împotriva Franței* (GC) (radiere), pct. 51]. Astfel, atunci când Curtea a avut deja posibilitatea să se pronunțe cu privire la aplicarea normelor procedurale de către autoritățile interne, iar capătul de cerere are un caracter pur istoric, respectarea drepturilor omului nu necesită continuarea examinării acestui capăt de cerere (*Ionescu împotriva României**). În decizia pronunțată în cauza *Korolev împotriva Rusiei** (dec), Curtea nu a identificat niciun motiv imperios de ordin public care să justifice examinarea cauzei pe fond. Astfel, Curtea a concluzionat, în primul rând, că s-a pronunțat în repetate rânduri cu privire la chestiuni similare celor invocate în cauză și, în al doilea rând, că problema structurală a neexecutării hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele interne din Federația Rusă fusese abordată de Curte și de Comitetul Miniștrilor.

b) Cu privire la chestiunea dacă respectiva cauză a fost deja examinată în mod corespunzător de o instanță internă

379. Curtea nu va putea niciodată respinge o cerere pe motiv de banalitate, dacă respectiva cauză nu a fost examinată în mod corespunzător de o instanță internă. Această clauză, care reflectă principiul subsidiarității, garantează ca, în scopul aplicării noului criteriu de admisibilitate, orice cauză să facă obiectul unei examinări judecătorești, fie în plan național, fie în plan european. Cu alte cuvinte, aceasta vizează evitarea oricărei denegări de dreptate.

380. În ceea ce privește interpretarea termenului „corespunzător”, acest nou criteriu nu va face obiectul unei interpretări la fel de stricte precum cerința unui proces echitabil impusă de art. 6 din convenție [*Ionescu împotriva României** (dec.)].
